

DEN NORSKE KIRKE
BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 15.09.2021 kl. 18:30

Møtested:

Arkivsak: 19/04444

BERGEN, 13.09.2021

Siri Hoff Austgulen
Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Siri Hoff Austgulen	414	19/04444-126	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	41/21	15.09.2021

Godkjenning av innkalling og sakliste

Saksframlegg

Godkjenning av innkalling og sakliste til møte 15.09.21

Kirkevergens forslag til vedtak

Innkalling godkjennes

Sakliste godkjennes slik den foreligger

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 15.09.2021 kl. 18:30

Møtested: Sælen kirke, Vardeveien 9, 5141 Fyllingsdalen

Arkivsak: 19/04444

Eventuelt forfall må meldes Siri Hoff Austgulen på tlf 55593209 eller e-post sa267@kirken.no. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed

SAKSLISTE		
Godkjenning av innkalling og sakliste		
41/21	19/04444-126	Godkjenning av innkalling og sakliste
Godkjenning av protokoll		
42/21	19/04444-127	Godkjenning av protokoll fra BKF møte 16.06.21 - møte nr 03/21
Saker til behandling		
43/21	21/02154-10	BKF - Økonomirapport pr 31.07.2021
44/21	21/08507-1	Strategiarbeid i fellesrådet 2021
45/21	21/08487-1	Orientering om høring av ny kirkelig organisering - oppnevning av arbeidsgruppe
46/21	20/03458-22	Fyllingsdalen gravplass - Nytt driftsbygg
47/21	21/05307-6	Høring - Endringer i gravplassloven og gravplassforskriften
48/21	19/03203-18	Møteplan BKF for 2022
49/21	21/04151-7	Statusrapporter BKF 2021.09
Orienteringssaker		
50/21	20/06198-13	HMS-rapport september 2021
51/21	19/04444-128	Referat- og orienteringsaker

Bergen, 07.09.2021

Björg Sveinall Øgaard (s)
Leder

Asbjørn Vilkenen (s)
Kirkeverge

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Siri Hoff Austgulen	414	19/04444-127	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	42/21	15.09.2021

Godkjenning av protokoll fra BKF møte 16.06.21 - møte nr 03/21

Vedlegg:

Protokoll BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021

Saksframlegg

Det er ikke kommet merknad til protokollen

Kirkevergens forslag til vedtak

Protokollen godkjennes som den foreligger

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

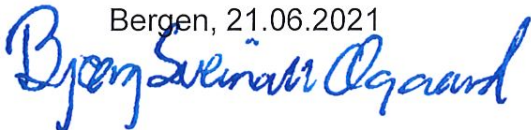
Møteprotokoll nr 03/21

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato:	16.06.2021 kl. 18:30
Møtested:	Fridalen kirke, Roald Amundsens vei 100, 5067 Bergen
Arkivsak:	19/04444
Til stede:	Hans Martin Svarstad (Arna menighet), Bjørg Sveinall Øgaard (Birkeland menighet), Bjørn Norstrand (Biskopshavn menighet), Marit Drotningsvik (Bønes menighet), Malin Backman Von Osten (Eidsvåg menighet), Tord Byrkjeland Berntsen (Fana menighet), Bjørn Rosland Norberg (Fridalen menighet), Torgeir Wiig (Fyllingsdalen menighet), Torstein Sætre (Loddefjord menighet) (Delvis møtt), Jorunn May Johnsen (Løvestakksiden menighet), Ragnar Gjengedal (Nygård menighet), Sølvi Mostrum Krabbedal (Olsvik menighet), Nils Gunnar Toppe (Salhus menighet), Jostein Aarvik (Sandviken menighet), Asbjørn Valen (Skjold menighet), Per Kristian Erdal (Storetveit menighet), Randi Wollan Neuber (Sælen menighet), Tor David Hanson (Åsane menighet), Gudmund Waaler (Geistl.repr), Harald Berge Breistein (Bergen kommune),
Møtende varamedlemmer:	Bjørn Fjeld (Bergen domkirke menighet) for Christian Nasset, Gunnar Nyhammar (Delvis møtt), kom til sak 31/21 (Laksevåg menighet) for Therese Nesse Mokkelbost, Johannes Kvamme Juliussen (Landås menighet) for Kari Davidsen, Olav Kyrre Hundvin (Slettebakken menighet) for Thor W. Brækkeflat, Jorunn Haukås (Ytre Arna sokneråd) for Thor Kalland
Meldt forfall:	Ynge Træland (Årstad menighet), Lodve Gidske (Søreide menighet)
Fra administrasjonen:	Asbjørn Vilkenen (kirkeverge), Mette Rogstad Heimli (økonomisjef), Inghild Hareide Hansen (gravplassjef), Knut Arne Aasen (HR-sjef), Arne Tveit (kirkebyggsjef), Mona Gangsøy Eide (administrasjonssjef)
Andre:	Prost Anne Mathilde Klare, Revisor Espen Hordvik under sak 28/21 til sak 33/21, Edvard Tormodsæter (Human) Ørjan Hummelsund (Human) under sak 38/21

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
<u>28/21</u> Godkjenning av innkalling og saksliste	3
Godkjenning av protokoll	
<u>29/21</u> Godkjenning av protokoll fra BKF møte 28.04.21 - møte nr 03/21	3
Saker til behandling	
<u>30/21</u> Godkjenning av årsregnskap 2020 med revisjonsberetning og kontrollutvalgets uttalelse	4
<u>31/21</u> BKF - Økonomirapport pr 30.04.2021	4
<u>32/21</u> Orientering om internkontrollarbeidet, BKF	5
<u>33/21</u> Gjennomgang av BKF sine kontrolloppgaver og kontrollrutiner	5
<u>34/21</u> Frivillighetsprosjekt i menighetene - ordning og vurderingskriterier	7
<u>35/21</u> Statusrapporter 2021.06.	7
<u>36/21</u> Ekstern revisor - ny konkurranse - Fullmakt til kontrollutvalget	8
<u>37/21</u> Skjold menighetsbarnehage - behandling av tomten ved salg av Akasia barnehage as	9
<u>38/21</u> Tilsetting av kirkeverge	10
Orienteringssaker	
<u>39/21</u> HMS-rapport juni 2021	11
<u>40/21</u> Referat- og orienteringssaker	12

Bergen, 21.06.2021

Bjørg Sveinall Øgaard
Leder

Asbjørn Vilken
Kirkeverge

Godkjenning av innkalling og saksliste

28/21 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	28/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Innkalling godkjennes
Saksliste godkjennes slik den foreligger

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

Sak 38/21 - Tilsetting av kirkeverge ble behandlet etter **sak 40/21** - Referat- og orienteringssaker

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Innkalling godkjennes
Saksliste godkjennes med de endringer som fremkom i møtet

Godkjenning av protokoll

29/21 Godkjenning av protokoll fra BKF møte 28.04.21 - møte nr 03/21

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	29/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Protokollen godkjennes som den foreligger

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Protokollen godkjennes som den foreligger

Saker til behandling

30/21 Godkjenning av årsregnskap 2020 med revisjonsberetning og kontrollutvalgets uttalelse

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	30/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd godkjenner årsregnskap for 2020 med investeringsregnskap, driftsregnskap, balanse, noter og økonomisk årsberetning.

Bergen kirkelige fellesråd tar revisors beretning og rapport til orientering.

Bergen kirkelige fellesråd tar kontrollutvalgets uttalelse om BKF sitt årsregnskap og økonomisk årsberetning til orientering.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

Revisor Espen Hordvik informerte om revisjonens arbeid og revisjonsberetning

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Bergen kirkelige fellesråd godkjenner årsregnskap for 2020 med investeringsregnskap, driftsregnskap, balanse, noter og økonomisk årsberetning.

Bergen kirkelige fellesråd tar revisors beretning og rapport til orientering.

Bergen kirkelige fellesråd tar kontrollutvalgets uttalelse om BKF sitt årsregnskap og økonomisk årsberetning til orientering.

31/21 BKF - Økonomirapport pr 30.04.2021

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	31/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 30.04.2021 til orientering.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:**BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 30.04.2021 til orientering.

32/21 Orientering om internkontrollarbeidet, BKF

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	32/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar informasjonen om internkontrollarbeidet til orientering

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:**BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Bergen kirkelige fellesråd tar informasjonen om internkontrollarbeidet til orientering

33/21 Gjennomgang av BKF sine kontrolloppgaver og kontrollrutiner

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	33/21

BKF Arbeidsutvalgs forslag til vedtak

Leder og nestleder i fellesrådet og i kontrollutvalget bes om å forberede sak som legges fram for fellesrådet i løpet av høsten. Saken skal omfatte:

- Beskrivelse av hva som er fellesrådets kontrollansvar når det gjelder BKF sin virksomhet
- Beskrivelse av gjeldende kontrollregelverk og hvordan det følges opp av administrasjonen.
- Vurdere om fellesrådet har behov for å videreføre ordningen med kontrollutvalg, og hvilke kontrollfunksjoner utvalget i tilfellet skal ivareta. Dersom det anbefales å videreføre kontrollutvalg, bes forslaget til nytt reglement følge saken.

Dagens avtale om sekretariathjelp utløper 31.12.2021. Det innhentes ikke tilbud om sekretariathjelp før fellesrådet har behandlet denne sak om kontrollarbeidet i BKF.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

Møtebehandling

Det ble fremmet forslag om endring i første del av vedtaket til «Fellesrådets medlemmer i kontrollutvalget, og leder og nestleder i fellesrådet bes om å forberede sak som legges fram for fellesrådet i løpet av høsten». Resten av vedtaksforslaget var uendret.

Det ble først stemt over nytt forslag til vedtak fremkommet i møtet

Votering

Det var 25 stemmeberettigede:

- **Nytt forslag til vedtak med første setningen:** «Fellesrådets medlemmer i kontrollutvalget, og leder og nestleder i fellesrådet bes om å forberede sak som legges fram for fellesrådet i løpet av høsten».

Fikk 11 mot 14 stemmer

- **BKF Arbeidsutvalgs forslag til vedtak, med første setningen:** «Leder og nestleder i fellesrådet og i kontrollutvalget bes om å forberede sak som legges fram for fellesrådet i løpet av høsten.»

Fikk 14 mot 11 stemmer

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Leder og nestleder i fellesrådet og i kontrollutvalget bes om å forberede sak som legges fram for fellesrådet i løpet av høsten. Saken skal omfatte:

- Beskrivelse av hva som er fellesrådets kontrollansvar når det gjelder BKF sin virksomhet
- Beskrivelse av gjeldende kontrollregelverk og hvordan det følges opp av administrasjonen.
- Vurdere om fellesrådet har behov for å videreføre ordningen med kontrollutvalg, og hvilke kontrollfunksjoner utvalget i tilfellet skal ivareta.

Dersom det anbefales å videreføre kontrollutvalg, bes forslaget til nytt reglement følge saken.

Dagens avtale om sekretariathjelp utløper 31.12.2021. Det innhentes ikke tilbud om sekretariathjelp før fellesrådet har behandlet denne sak om kontrollarbeidet i BKF.

34/21 Frivillighetsprosjekt i menighetene - ordning og vurderingskriterier

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	34/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd vedtar vurderingskriteriene slik de fremkommer i saken.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Bergen kirkelige fellesråd vedtar vurderingskriteriene slik de fremkommer i saken.

35/21 Statusrapporter 2021.06.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	35/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar Statusrapporter 2021.06. til orientering.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar Statusrapporter 2021.06. til orientering.

36/21 Ekstern revisor - ny konkurranse - Fullmakt til kontrollutvalget

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	36/21

Kontrollutvalgets forslag til vedtak

1. Fellesrådet gir kontrollutvalget fullmakt til å gjennomføre ny konkurranse om valg av revisor for Bergen Kirkelig Fellesråd. Tidsrammen må legges slik at den som blir valgt ut fra konkurransen, er revisor f.o.m. 01.07.2022.
2. Fullmakten omfatter gjennomføring av hele prosessen, herunder:
 - Utarbeiding og godkjenning av tilbudsdokument
 - Knytte til seg nødvendig hjelp
 - Vurdere mottatte tilbud og innstille overfor fellesrådet på valg av revisor

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

1. Fellesrådet gir kontrollutvalget fullmakt til å gjennomføre ny konkurranse om valg av revisor for Bergen Kirkelig Fellesråd. Tidsrammen må legges slik at den som blir valgt ut fra konkurransen, er revisor f.o.m. 01.07.2022.
2. Fullmakten omfatter gjennomføring av hele prosessen, herunder:
 - Utarbeiding og godkjenning av tilbudsdokument
 - Knytte til seg nødvendig hjelp
 - Vurdere mottatte tilbud og innstille overfor fellesrådet på valg av revisor

37/21 Skjold menighetsbarnehage - behandling av tomten ved salg av Akasia barnehage as

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	37/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Fellesrådet ber kirkevergen sørge for:

- At tomten til Skjold Menighetsbarnehage blir skilt ut med eget bruksnummer i tråd med reglene som gjelder for kirkeeiendom
- Å avklare med Akasia om det er mulig innenfor rammen av aksjekjøpsavtalen med Bergen kommune å få til en festekontrakt mellom Akasia Barnehage AS og Skjold sokn.
- Dersom det ikke er mulig å få til festekontrakt innenfor rammen av aksjekjøpsavtalen, å overdra tomten til Akasia Barnehage AS i henhold til regler for avhending av kirketomt.
- Å være i dialog med Skjold menighetsråd v/ leder underveis i denne prosessen.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Fellesrådet ber kirkevergen sørge for:

- At tomten til Skjold Menighetsbarnehage blir skilt ut med eget bruksnummer i tråd med reglene som gjelder for kirkeeiendom
- Å avklare med Akasia om det er mulig innenfor rammen av aksjekjøpsavtalen med Bergen kommune å få til en festekontrakt mellom Akasia Barnehage AS og Skjold sokn.
- Dersom det ikke er mulig å få til festekontrakt innenfor rammen av aksjekjøpsavtalen, å overdra tomten til Akasia Barnehage AS i henhold til regler for avhending av kirketomt.
- Å være i dialog med Skjold menighetsråd v/ leder underveis i denne prosessen.

38/21 Tilsetting av kirkeverge

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	38/21

BKF Arbeidsutvalgs forslag til vedtak

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

Møtebehandling

Saken ble behandlet til slutt i møtet. Disse forlot møtet under saksbehandlingen: Kirkevergen og ledergruppen fra kirkevergens administrasjon, med unntak av referent. Representant fra Sandviken som også er ansatt i BKF. Prostens vararepresentant Anne Mathilde Klara

Skriftlig informasjon om kandidater ble delt ut i møtet
Forslag til vedtak ble lagt frem i møtet:

BKF Arbeidsutvalg fremmer enstemmig følgende vedtak

Som kirkeverge i 100% fast stilling i Bergen kirkelige fellesråd tilsettes i følgende rekkefølge:

1. Mette Svanes
2. John Fredrik Wallace
3. Sissel Vartdal

Tilsettingen ved Bergen kirkelige fellesråd skjer på de til enhver tid gjeldende vilkår for tilsatte i BKF

Edvard Tormodsæter og Ørjan Hummelsund fra Human la frem bakgrunn for forslag til vedtak.

Votering

Det var 24 stemmeberettigede

Enstemmig vedtatt

BKF – Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Som kirkeverge i 100% fast stilling i Bergen kirkelige fellesråd tilsettes i følgende rekkefølge:

1. Mette Svanes
2. John Fredrik Wallace
3. Sissel Vartdal

Tilsettingen ved Bergen kirkelige fellesråd skjer på de til enhver tid gjeldende vilkår for tilsatte i BKF

Orienteringssaker

39/21 HMS-rapport juni 2021

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	39/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar rapporten til orientering

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar rapporten til orientering

40/21 Referat- og orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	16.06.2021	40/21

1. Protokoll fra møte i Arbeidsutvalget 01.06.21 - møte nr 02/21
2. Protokoll fra møte i Kontrollutvalget 18.05.21
3. Protokoll fra møte i Gravplassutvalget 20.05.21
4. Protokoll fra møte i Kirkebyggutvalget 22.04.21 - møte nr 02/21
5. Nedbemanningsprosess (muntlig)
6. Muntlig informasjon fra leder
 - a. Ny kirkeordning, kommende prosess
 - b. Hauge-jubileet
7. Muntlig informasjon fra kirkevergen
 - a) Digitaliseringsstyret i Dnk og informasjon om arbeidet med finansiering av systemeierskap innen gravplassområdet

Kirkevergens forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 16.06.2021:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Sakene tas til orientering

DEN NORSKE KIRKE

BKF Økonomiavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Elin Træet	131	21/02154-10	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	43/21	15.09.2021

BKF - Økonomirapport pr 31.07.2021

Vedlegg:

Økonomirapport FR 31.07.21

Saksframlegg

Vedlagt følger økonomirapport pr 31.07.2021.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 31.07.2021 til orientering.

ØKONOMIRAPPORT PR
31.07.2021 FOR
BERGEN KIRKELIGE
FELLESRÅD

Oppsummering

Drift

Bergen kirkelige fellesråd forvalter store verdier og har ansvar for å forvalte disse på en god måte. Administrasjonen legger i hvert møte i fellesrådet fram rapporter som viser utvikling i inntekter og utgifter. I tråd med forskrift om økonomiforvaltning for sokn i Den norske kirke skal det foreslås tiltak hvis det er nevneverdig avvik i forhold til opprinnelig eller regulert budsjett.

Nærmere ¾ av inntektene i driftsregnskapet kommer fra Bergen kommune.

Budsjetterte driftsutgifter fordeler seg med 53 % på Kirkelig virksomhet og administrasjon, 30 % på Gravplass og 17 % på kirkebygg. Avvik pr 31.07.21 kommenteres under det enkelte virksomhetsområde.

Totaloversikt drift

Regnskap pr. 31.07.2021	Totaloversikt			
	Regnskap 31.07.21	Budsjett 31.07.21	forbruk % budsjett	Regnskap 31.07.20
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-12 230 118	-9 730 000	125,7 %	-12 414 816
1.2 Salg av driftsmidler	-	-		-
1.3 Refusjoner/overføring	-11 874 358	-11 812 930	100,5 %	-10 410 508
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-		-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-15 591 933	-14 502 483	107,5 %	-14 211 431
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-98 675 881	-98 833 000	99,8 %	-97 877 669
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-		-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-		-3 330
Sum driftsinntekter	-138 372 290	-134 878 414	102,6 %	-134 917 754
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	63 120 520	62 268 577	101,4 %	61 316 597
2.2 Kjøp av varer og tjenester	63 559 103	63 981 532	99,3 %	67 796 594
2.3 Refusjoner/overføringer	5 147 462	5 535 680	93,0 %	5 067 335
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-		-
2.5 Tilskudd og gaver	2 379 987	3 122 933	76,2 %	1 216 307
Sum driftsutgifter	134 207 071	134 908 723	99,5 %	135 396 834
3.1 Renteinntekter og utbytte	-586 318	-875 000	67,0 %	-1 651 227
Sum finansposter	-586 318	-875 000	67,0 %	-1 651 227
Netto driftsresultat	-4 751 537	-844 691	562,5 %	-1 172 147
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år	-	-		-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-115 390	-1 998 200		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-		-53 790
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	165 505	280 000	59,1 %	55 094
5.6 Avsatt til bunde fond	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	583 333	0,0 %	-
Sum interne finansieringstransaksjoner	50 115	-1 134 867	-4,4 %	1 304
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-4 701 422	-1 979 558	237,5 %	-1 170 843

Investering

BKF får rammefinansiering av Bergen kommune på områdene Kirkebygg, Middelalderkirker og Gravplass. I tillegg har vi siden 2016 fått ca 10 millioner kroner pr år, først til ny kirke i Sædalen, så til ny kirke på Haukås, og fra 2022 er dette foreslått videreført til rehabilitering av Johanneskirken.

Investeringsbudsjettene er vedtatt på rammenivå, med fullmakt til kirkevergen til omdisponering innenfor de respektive rammene.

Totaloversikt investering

Investeringsregnskap 2021	Regnskap 31.07.2021	Budsjett 31.07.2021	Regnskap 31.07.2020
Investeringer i anleggsmidler	47 076 934	62 545 000	50 344 442
Moms generell komp.ordn.inv.	11 193 735	-	12 393 685
Dekning av tidl.års udekket			2 222 226
Avsetninger	17 111 000	8 750 000	5 979 166
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	75 381 669	71 295 000	70 939 519
Finansiert slik:			
Inntekter fra salg av driftsmidler/fast eiend.	-471 938	-	-71 500
Refusjoner	-11 193 735	-	-12 393 685
Tilskudd til investeringer	-53 004 817	-53 783 333	-49 530 483
Sum eksternt finansiering	-64 670 490	-53 783 333	-61 995 668
Overført fra driftsregnskapet	-	-583 333	-
Bruk av avsetninger	-	-16 928 333	-
Bruk av tidligere års udisponert	-	-17 511 667	-
SUM FINANSIERING	-64 670 490	-71 295 000	-61 995 668
Udekket/udisponert	10 711 179	0	8 943 851

Inntekter

- Salg av driftsmidler
Som kjent disponerer Akasia fortsatt en del driftsmidler som i sin tid ble anskaffet av BKF. Når disse selges tilfaller inntektene BKF. Hittil i år er det solgt biler og andre driftsmidler for kr 466.000. Forventet inntekt 2021 tas inn i revidert budsjett.
- BKF har fått i januar tilsagn om tilskudd fra Riksantikvaren på totalt kr 2.941.800 til prosjekter i Domkirken, Korskirken og Nykirken. Midlene blir utbetalt etter søknad når prosjektene er gjennomført, senest 31. oktober 2021. I juni kom det tilsagn om nye 3,6 millioner kroner til middelalderkirkene. Her er frist for gjennomføring av prosjektene 31. oktober 2022. Vi justerer inntektsbudsjettet i oktober i forhold til hva som kan forventes utbetalt i 2021.
- Bokførte tilskudd er lavere enn budsjettet. Dette skyldes at tilskudd fra Riksantikvar (kr 1.000.000) og rentekompensasjon (kr 800.000) foreløpig ikke er mottatt.

Avsetning til/fra investeringsfond

- Årets bevilgning til ny kirke på Haukås avsettes i henhold til budsjettvedtak på investeringsfond, pr 31.07.21 utgjør dette 6,1 millioner kroner
- I juni er det overført 11 millioner kroner til investeringsfond knyttet til fremtidig rehabilitering av Solheim kapell/mur langs Fjøsangerveien. Dette er et svært omfattende prosjekt, som ikke kan dekkes innenfor et enkelt års rammebevilgning. Beløpet tas inn i revidert budsjett.
- Overføring fra investeringsfond, samt overføring fra driftsregnskapet bokføres ved årets slutt.

Kirkelig virksomhet og administrasjon

Drift

Regnskap pr. 31.07.2021	Kirkelig virksomhet og administrasjon			
	Regnskap 31.07.21	Budsjett 31.07.21	forbruk % budsjett	Regnskap 31.07.20
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-180 045	-350 000	51,4 %	-187 398
1.2 Salg av driftsmidler				
1.3 Refusjoner/overføring	-10 926 229	-11 132 764	98,1 %	-10 031 677
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-			-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDNK	-15 495 917	-14 408 333	107,5 %	-14 050 031
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-43 575 523	-43 638 766	99,9 %	-44 004 785
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-			-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-		-3 001
Sum driftsinntekter	-70 177 713	-69 529 863	100,9 %	-68 276 891
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	57 406 135	56 557 423	101,5 %	55 971 278
2.2 Kjøp av varer og tjenester	10 521 556	10 442 091	100,8 %	13 616 509
2.3 Refusjoner/overføringer	7 932	417 667	1,9 %	2 166
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-			-
2.5 Tilskudd og gaver	2 344 987	3 122 933	75,1 %	1 216 307
Sum driftsutgifter	70 280 610	70 540 114	99,6 %	70 806 260
3.1 Renteinntekter og utbytte	-584 838	-875 000	66,8 %	-1 650 854
Sum finansposter	-584 838	-875 000	66,8 %	-1 650 854
Netto driftsresultat	-481 942	135 251	-356,3 %	878 515
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år				
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-1 998 200		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-		-53 790
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	65 505	280 000	23,4 %	55 094
5.6 Avsatt til bunde fond	-			-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	65 505	-1 718 200	-3,8 %	1 304
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-416 437	-1 582 949		879 819

Det er ikke identifisert vesentlige avvik pr 31.07.21 som totalt sett svekker budsjettbalansen, men det er behov for tiltak og ekstra fokus på utgifter til ekstern regnskapsfører.

Driftsinntekter

Pr 31.07.21 er vi kjent med følgende endringer i inntektsbudsjettet:

- BKF har fått tildelt kr 200.000 til 25 % prosjektstilling fra Den norske kirke. Midlene benyttes til pedagogstilling i Søreide menighet (henger sammen med omorganiseringsprosessen)
- Lønnstilskudd til kateketer og diakoner fra DNK er på årsbasis ca kr 400.000 høyere enn budsjettet. Dette skyldes høyere tilskuddssatser enn budsjettet.
- BKF har i juli mottatt kr 800.000 i tilskudd fra Den norske kirke, etter at staten har utbetalt 18 millioner kroner i «Særskilt tilskudd til frivillig innsats i menigheter i Den norske kirke grunnet covid-19-utbruddet». Beløpet er i sin helhet inntektsført i juli. Midlene forutsettes brukt i 2021 og administrasjonen vurderer for tiden hvordan midlene skal benyttes.

- BKF søkte Bergen kommune om ekstraordinært tilskudd på 2 millioner kroner i omstillingsmidler. Vi fikk innvilget 1 million kroner. Beløpet blir inntektsført i august.
- Vi har mottatt kr 100.000 fra Bergen kommune til finansiering av Åpen Mariakirke i sommer.
- Inntektsbudsjettet tar ikke høyde for endret rutine for lønnsutbetaling for menighetsstillinger (flyttet fra menighetene til BKF). Refusjoner fra menighetsrådene er derfor høyere enn budsjettet (og motsvares av tilsvarende økte lønnsutgifter).

Driftsutgifter

- Nedbemanningsprosessen estimeres foreløpig å gi sparte lønnsutgifter i 2021 på 2,1 millioner kroner (mot budsjettet 2 millioner kroner). Sluttpakker inkl. arbeidsgiveravgift beløper seg til ca 1 millioner kroner. Utgiftene til sluttpakker finansieres i sin helhet av det ekstraordinære tilskuddet fra Bergen kommune. Foreløpig ligger utgiftene til AFP innenfor vedtatt budsjettet.
- Pr 31.07 er totale lønnsutgifter ca kr 850.000 høyere enn budsjett.
Vi har ikke-budsjettet merforbruk pga sluttpakker og lønn til menighetsansatte (helårseffekt på 1,9 millioner kroner / 1,7 millioner kroner pr 31.07). Reelt sett er derfor lønnsutgiftene pr 31.07. lavere enn budsjettet, primært på grunn av nedbemanningsprosessen, men også fordi utgifter til vikar kirketjener og organister fortsatt er lavere enn budsjettet.
- Kjøp av varer og tjenester er marginalt høyere enn budsjett.
Aktivitetskostnader som reiser og kurs er lavere enn budsjettet pga koronasituasjonen (ca 500.000). Aktiviteten tar seg nå opp, men vi forventer et underforbruk på disse postene når året sees under ett. Vi har så langt et underforbruk på IKT-relaterte kostnader, men dette vil jevne seg ut når vi blant annet kjøper nye PC'er. Budsjettet tok ikke høyde for kostnader til rekruttering (annonsering og rådgiver) av ny kirkeverge og HR-sjef. Som tidligere meldt har vi overforbruk på kjøp av regnskapstjenester. Merforbruket skyldes feilbudsjettering, volumøkning og høyere kjøp av tilleggstimer.

Kirkebygg

Drift

Regnskap pr. 31.07.2021	Kirkebygg			
	Regnskap 31.07.21	Budsjett 31.07.21	forbruk % budsjett	Regnskap 31.07.20
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-560 804	-93 333	600,9 %	-96 300
1.2 Salg av driftsmidler				
1.3 Refusjoner/overføring	-530 636	-204 167		-338 048
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-		-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-	-		-
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-24 047 735	-24 047 734	100,0 %	-23 704 585
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-		-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-		-
Sum driftsinntekter	-25 139 175	-24 345 234	103,3 %	-24 138 933
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	1 033 892	1 037 457	99,7 %	954 156
2.2 Kjøp av varer og tjenester	22 011 436	22 652 398	97,2 %	21 442 277
2.3 Refusjoner/overføringer	5 040	-		8 543
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-		-
2.5 Tilskudd og gaver	35 000	-		-
Sum driftsutgifter	23 085 368	23 689 855	97,4 %	22 404 976
3.1 Renteinntekter og utbytte	482	0		1 023
Sum finansposter	482	0		1 023
Netto driftsresultat	-2 053 325	-655 379	313,3 %	-1 732 934
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år		-		
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-115 390	-		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	100 000	-		-
5.6 Avsatt til bunde fond	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	583 333		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	-15 390	583 333		0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-2 068 715	-72 046	2871,4 %	-1 732 934

Energikostnadene er fortsatt høyere enn budsjett (1,2 mil. per 31.07) – prisene holdt seg oppe gjennom sommeren, og dersom vi ikke får mye nedbør utover høsten, kan vi forvente høye kostnader også kommende vinter. Derfor blir det viktig med energisparing både for å spare miljøet og for å senke kostnadene. Dessverre ser vi at første halvår 2021 brukte vi mer strøm enn første halvår 2020 – det gjaldt månedene januar, februar og april. Mye av grunnen var den kalde vinteren.

De økte energikostnadene spares inn gjennom mindreforbruk på andre poster. Totalt sett mener vi å ha kontroll på driften.

Investering

Middelalderkirker

MIDDELALDERKIRKER

	Regnskap 31.07	Fondsavsetning pr 31.12.20	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjett
Inntekter				
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra kommunen)		-6 613 958		18 600 000
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra staten)				1 000 000
For mye brukt i 2020				-5 200 000
Rentekompensasjon				400 000
Sum inntekter		-6 613 958		14 800 000
Utgifter	Regnskap 31.07	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Domkirken/Korskirken rehabilitering				14 600 000
DOMKIRKEN	9 131 275			
KORSKIRKEN	2 570 880			
Mariakirken - diverse rehabilitering (MARK1902)	24 400			
Fana - drenering og rehabilitering (FANK1501, FANK2101)	311 228			200 000
Sum utgifter	12 037 783		81,3 %	14 800 000

I januar 2021 fikk vi statlig tilsagn om tilskudd til rehabilitering av middelalderkirker på 1.981.800, i tillegg til kr 960.000 til Nykirken, totalt kr 2.941.800. Dette er penger som må brukes i 2021.

I juni 2021 fikk vi nye 3,6 mil. kroner til middelalderkirkene, men ikke til andre kirker. Dette må brukes i 2021-2022.

Vi forventer tilskudd til fredede og listeførte kirker også i årene som kommer, men det er foreløpig ganske uforutsigbart hvor mye vi får, og til hva. Dette gir oss utfordringer i fremtidig planlegging. (Vi har sendt melding til barne- og familieministeren, KA og Riksantikvaren med innspill om saken.)

Som meldt i juni-rapporten forventer vi merforbruk på budsjett for middelalderkirkene i 2021, for så å være i balanse i løpet av 2022.

Nye kirker

NYE KIRKER

	Regnskap 31.07	Fondsavsetning pr 31.12.20	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjett
Inntekter				
Haukås nærkirke				10 500 000
Investeringsmidler - nye kirker				11 700 000
Sum inntekter		94 345 577		22 200 000
Utgifter	Regnskap 31.07	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
SÆDK1501 Sædalen kirke, nytt kirkebygg	1 661 844	51 800 683		2 000 000
Haukås nærkirke	153 200	10 078 190		200 000
Birkeland kirke, utvidelse (BIRA1430, BIRK2101)	95 842	31 216 704		5 000 000
Loddefjord kirke - utvidelse (LODK2001)	52 725			
Orgelprosjekt		1 250 000		
Sum utgifter	1 963 610	94 345 577	27,3 %	7 200 000
Overføres til investeringsfond - Sædalen				3 000 000
Overføres til investeringsfond - Haukås	6 111 000			12 000 000
SUM	8 074 610		36,4 %	22 200 000

Rehabilitering kirkebygg

REHABILITERING KIRKEBYGG (IKKE MIDDELALDERKIRKER)

Inntekter	Regnskap 31.07	Fondsavsetning pr 31.12.20	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Investeringsmidler - kirker		6 040 200		11 700 000
Fyllingsdalen tak (overført fra 2020)		5 104 417		7 000 000
Johanneskirken (overført fra 2020)				4 500 000
Spreide kirke (overført fra 2020)				400 000
Fyllingsdalen ventilasjon (overført fra 2020)				1 200 000
Rentekompensasjon				400 000
Overført fra driftsregnskapet				1 000 000
Sum inntekter		11 144 617		26 200 000
Utgifter	Regnskap 31.07	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Rehabilitering kirker		10 344 417		22 000 000
Fyllingsdalen kirke - rehabilitering tak (FYLK1601, FYLK1602, FYLK1701, FYLK2001, FYLK2002)	11 366 077	5 104 417	162,4 %	7 000 000
Johanneskirken rehabilitering (JOHK1701)	1 527 336	4 840 000	20,4 %	7 500 000
Salhus kirke - rehabilitering tak			0,0 %	250 000
St. Markus kirke, ny drenering (STMK1901)	9 254		4,6 %	200 000
Spreide kirke - utvendig rehabilitering (SØRK1701)	112 980	400 000	17,4 %	650 000
Fridalen kirke - rehabilitering iht pålegg og prekære behov (FRIK1901, FRIK1902)	520 160		37,2 %	1 400 000
Slettebakken kirke - oppretting mot vanninnsig (SLEK2001)	461 027		92,2 %	500 000
Arna kirke - nytt takk utvendig, ENØK				200 000
Ytre Arna kirke - prosjektering toalettbygg, rehabilitering eller nybygg			0,0 %	200 000
Kirkedører - rehabilitering og vedlikehold (KDØR1701)	497 381		99,5 %	500 000
Laksevåg kirke - rehabilitering av renner og nedløp (LAKK2001)			0,0 %	500 000
Nykirken - rehabilitering før 400-års jubileum (NYKK1701, NYKK2101)	3 386 653		169,3 %	2 000 000
Biskopshavn kirke - nytt tak, nye vindu, fulksikring (BISK2601)	16 000			600 000
Utskifting av brannfarlige elskap				500 000
Sveitservilla - nytt tak (SVVK2001)	478 697			
Ventilasjonsanlegg rehabilitering/oppgradering		1 200 000		1 200 000
ENØK-tiltak diverse kirker (ENØK1501, ENØK1901, ENØK1902, LOOK1601)	634 873		42,3 %	1 500 000
Universell utforming div. kirker (SANK1703, ÅRSK1801, ÅRSK1901, ÅSAK1901)	302 485		20,2 %	1 500 000
Reserve		-399 800		
Sum	19 312 924	11 144 617	73,7 %	26 200 000

Fyllingsdalen kirke - sluttrapport

I juni orienterte vi om overskridelser på Fyllingsdalen. Til sammen var det satt av 21,9 millioner til prosjektet. Siden vi visste at kirken skulle stenges en periode, hadde vi de siste årene utsatt en del nødvendige tiltak innvendig i kirken (ødelagte taklamper, sikringsskap, brannvarslingsanlegg, innbruddsalarm, nytt SD-anlegg m.m., ting som oftest finansieres via drift). Vi hadde håpet at dette skulle kunne håndteres innenfor de avsatte midlene. Når vi så at dette ikke lot seg gjøre, valgte vi, i samråd med kirkebyggetvalget, likevel å fullføre de planlagte utbedringene, både utvendig og innvendig. Forklaring på overskridelsene ble gitt i juni-rapporten. Nedenfor følger en detaljert oppstilling, alle tall i hele tusen.

Fag	Originalt budsjett	Endringsmeldinger	Revidert budsjett (22.04.21)	Faktisk forbrukt Per 16.08.21	Gjenstår/Ikke fakturerte kostnader	Beregnet / estimert prosjektregnskap ved slutt
Prosjektledelse	2.000		2.500	2.853	Ca. 150	3.000
Blikkenslager/vinduer	2.750	8	3.273	2.513	Ca. 682	3.196
Ventilasjon	1.540	19	1.656	1.465	Ca. 191	1.656
Tømrer	5.000	4	6.153	7.471	0	7.471
Stillas	3.850	15	4.643	4.317	Ca. 520	4.835
Elektro	1.540	7	1.540	1.631	Ca.5	1.636
SD anlegg	253	3	343	339	Ca.7	346
Rigg og Drift	750	2	750	345	Ca.30	608
Prosjektering (RIV og RIE)	440	2	440	224	Ca.2	225
RIB	648	1	700	584	0	584
Tavlearbeider	300		500	549	0	549
Andre kostnader (eks. flyttekostnad menighet)	Ikke budsjettert		0	324	0	324
Summering hovedprosjekt	19.072	61	22.500	22.761	1.587	24.449
Innvendige oppgraderinger (menigh.råd betaler 250)			2.865	3.193	104	3.297
TOTALT			25.365	24.954	1.691	27.746

Merkostnader vil hovedsakelig bli dekket av at vi utsetter deler av Johanneskirkeprosjektet.

Andre kirker

De viktigste aktivitetene på kirkebygg våren 2021 har vært Domkirken, Fyllingsdalen og Nykirken.

Utover høsten vil det foregå mindre prosjekter i flere kirker. Det er mulig at noen av prosjektene planlagt til 2021 må utsettes til 2022.

HMS

Det har vært meldt to mindre skader på personell, men ingen varige skader, og heller ingen sykemeldingsdager grunnet skader.

Gravplass

Drift

Regnskap pr. 31.07.2021	Gravplass			
	Regnskap 31.07.21	Budsjett 31.07.21	forbruk % budsjett	Regnskap 31.07.20
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-11 489 269	-9 286 667	123,7 %	-12 131 118
1.2 Salg av driftsmidler				
1.3 Refusjoner/overføring	-417 493	-476 000	87,7 %	-40 784
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-			-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-96 017	-94 150	102,0 %	-161 400
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-31 052 623	-31 146 500	99,7 %	-30 168 299
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-			-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-		-329
Sum driftsinntekter	-43 055 401	-41 003 317	105,0 %	-42 501 930
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	4 680 493	4 673 697	100,1 %	4 391 164
2.2 Kjøp av varer og tjenester	31 026 111	30 887 044	100,5 %	32 737 809
2.3 Refusjoner/overføringer	5 134 490	5 118 014	100,3 %	5 056 626
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-			-
2.5 Tilskudd og gaver	-	-		-
Sum driftsutgifter	40 841 094	40 678 754	100,4 %	42 185 598
3.1 Renteinntekter og utbytte	-1 962	-		-1 396
Sum finansposter	-1 962	0		-1 396
Netto driftsresultat	-2 216 270	-324 562	682,8 %	-317 728
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år				
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	-	-		-
5.6 Avsatt til bundne fond	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	0	0		0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-2 216 270	-324 562	682,8 %	-317 728

Brukerbetalingen på utenbys kremasjon er noe høyere enn budsjettet, også i forhold til 2020. Dette skyldes økt kremasjonsandel i omegnskommunene. Festeavgiftene er også høyere enn budsjettet, men litt lavere enn 2020. Vi forventer en nedgang i festeavgiften i løpet av noen år, men foreløpig er det mange som ønsker gjenfeste av graver.

På lik linje med Kirkebyggavdelingen, må vi forvente høye strømkostnader.

Ellers er det fortsatt mye akutt vedlikehold på bygg og anlegg. Det er positivt at feil blir rettet, og kostnaden er redusert fra forrige år, men det viser at det er behov for økte bevilgninger til å ta vare på byggene våre. Frem til det er på plass må det kun være de viktigste oppgavene som løses. Det samme gjelder utgifter til gravferd.

Investering

GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIUM

Inntekter	Regnskap 31.07	Fondsavsetning pr 31.12.20	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Investeringsmidler - gravplasser, kapell og krematorium		22 298 593		37 900 000
Solheim kapell og mur (overført fra 2020)				3 200 000
Navnet minnelund (overført fra 2020)				2 750 000
Rehabilitering gravplass (overført fra 2020)				12 560 000
Bevaringsplan (overført fra 2020)				1 000 000
Port (overført fra 2020)				210 000
Antveit gravplass inkl NML		2 907 689		1 400 000
Investeringsmidler - fond til forskjønnelse		326 742		
Sum inntekter		25 533 024		59 020 000
Utgifter	Regnskap 31.07	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Bygg og krematorium				18 700 000
Solheim kapell og mur - rehabilitering (SOLC1902, SOLC2101)	204 866		1,6 %	13 200 000
Møllendal krematorium, samt BKF's bårerom (MØLC1901, MØLC1802, MØLC2001)	55 170		11,0 %	500 000
Rehabilitering driftsbygninger (MØLG2002, SOLG2102, ØVSG2101)	815 858		16,3 %	5 000 000
Anlegg				39 920 000
Nyanlegg og utvidelser				
Antveit gravplass inkl NML (ANTG1701, ANTG1901, ANTG2001)	7 827 912		156,6 %	5 000 000
Fyllingsdalen gravplass (FYLG2002, FYLG2101)	511 419		10,2 %	5 000 000
Kalkyle og forprosjekt gravplass				1 000 000
Tennebakk gravplass - reguleringsarbeid (TENGL218)	160 800		16,1 %	1 000 000
Navnet minnelund	1 275 905		11,8 %	10 850 000
Møllendal inkl anonym minnelund (MØLG1905)	455 000			
Fyllingsdalen gravplass - nytt minnesmerke (FYLG2001)	802 305			
Åsane navnet minnelund - nytt minnesmerke (ÅSAG2001)	18 600			
Rehabilitering gravplass	2 406 462		15,2 %	15 860 000
Fana kirkegård - rehabilitering (FANG1901, FANG1902)	261 866			
Gravdalspollen - vannpost m/infrastruktur (GRAG2101)	659 706			
Nygård kirkegård - inngangsparti (NYGG1901)	314 970			
Mjøldheim - rehabilitering gravfelt (MJEG1901)	617 380			
Loddefjord gravplass - masseutskiftning (LODG1902)	102 289			
Loddefjord gravplass - støysjerm (LODG1901)				
Møllendal - rehabilitering gjerde (MØLG2001)	241 650			
Møllendal - rehabilitering (MØLG1903, MØLG2101)	131 896			
Solheim gravplass - masseutskiftning (SOLG1902)				
Solheim gravplass - mur (SOLG2103)	17 400			
Vannmålere alle gravplasser (GRAV1902)	59 306			
Andre tiltak				
Port (minst en pr år) (GRAV1901, GRAV2002)	163 250		26,8 %	610 000
Universell utforming	-			400 000
Utrede kunst- og designprogram				200 000
Bevaringsplan				1 000 000
Sum utgifter inneværende års prosjekter	13 421 642		22,9 %	58 620 000
Overføres til investeringsfond - Kunst og design				400 000
Overføres til investeringsfond - Solheim	11 000 000			-
SUM	24 421 642		41,4 %	59 020 000

Nyansettelser i Akasia har ennå ikke fått betydning for fremdriften på prosjektene, det er mye som skal prosjekteres nå. Det arbeides med å få styrket rapporteringen fra prosjektlederne i Akasia.

Det har vært gjort utredning på Møllendal kapeller i sommer, det er avdekket enda større utfordringer enn antatt. Det arbeides nå med forslag til løsning.

Antveit gravplasser og navnet minnelund er ferdig og overlevert til drift. Etter størrelsen på prosjektet er avviket ikke stort og dekkes inn ved å utsette andre investeringsprosjekt. Vi kommer tilbake med prosjektregnskap i neste økonomirapport.

Det er avklart at muren langs Fjøsangerveien skal prosjekteres i 2021 og 2022 slik at den kommer til utførelse i 2023.

Forberedelsene til utvidelsen av Fyllingsdalen gravplass er nå i gjenge, og det er valgt å fremme sak om driftsbygg i første omgang da det vil lønne seg å ferdigstille dette tidlig i prosjektet.

I forrige rapport ble det informert om forventet ferdigstilling på navnet minnelund i Fyllingsdalen i september. På grunn av utfordringer med støping og levering av stål vil den først bli ferdig i løpet av oktober.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asbjørn Vilkenen		21/08507-1	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	44/21	15.09.2021

Strategiarbeid i fellesrådet 2021

Vedlegg:

Intervju med politikere - samledokument
 Strategiske fokusområder 2021-22
 Kirkerådets strategi 2022-30 (ikke vedtatt)
 Bjørgvin bispedømmes strategi 2021-24

Saksframlegg

Fellesrådet skal årlig revidere Verdi- og måldokumentet. Dette er et dokument som setter mål for arbeidet i fellesrådet for perioden 2022-24 og som gir helt nødvendige styringssignaler for kirkevergens arbeid. Alle mål og tiltak for å oppnå målene må ha en forankring i overordnet strategi. Det er derfor nødvendig at fellesrådet gir signaler som kan eventuelt justere og bekrefte fokusområder og strategiske tema.

Det er Kirkeliv som får mest oppmerksomhet i det materiale vi har lagt frem, men vi har tatt med noen strategiske spørsmålsstillinger fra Gravplass- og Kirkebyggområdet slik at vi sikrer et blikk på alle våre tre virksomhetsområder.

Vi planlegger behandlingen i fellesrådet som et gruppearbeid, hvor man diskuterer de strategiske momentene på bakgrunn av det store materialet (politikerintervjuer, strategi fra Kirkeråd og Bispedømme), våre nåværende fokusområder og spørsmålet fra Kirkebygg- og Gravplassområdet. Det som legges frem i plenum vil gi signaler til vår revisjon av Verdi- og måldokumentet.

Kirkeliv

Kirken lever ikke i et vakuum, men er en aktør i storsamfunnet Bergen. Vi har utfordret politikere i Bergen bystyre på å gi signaler om kirkens betydning og om hvordan kirken kan bidra til et godt bysamfunn. Åtte av bystyrets ti partier har svart på henvendelsen og latt seg intervjuer, enten i et fysisk intervju eller på e-post. Noen svarer på egne vegne, noen svarer på vegne av partiet. Svarene er gjengitt i dokumentet *Intervju med politikere – samledokument*. Dokumentet er ment til internt bruk for fellesrådets strategiarbeid og skal ikke brukes til sitater i offentlighet. Derfor angir vi bare en antydning om partitilhørighet vha. fargekoder.

BKF er en organisasjon i Den norske kirke og i Bjørgvin bispedømme. Vi har derfor lagt ved Kirkerådets forslag til strategi for perioden 2022-30. Forslaget er ennå ikke behandlet og vedtatt av Kirkemøtet. Vi har også lagt ved Bjørgvin bispedømme sin strategi for perioden 2021-24. Begge disse dokumentene er relevante for oss i vårt strategiarbeid. Vi bør ta opp i oss momenter fra disse dokumentene – eksempelvis signaler om fokus på dåp og frivillighet.

Vi har også lagt ved Fokusområdene fra vårt eget Verdi- og måldokument 2021-22.

Politikerintervjuene er interessant lesning. Generelt er det gledelig med stor anerkjennelse til kirkens arbeid og kirkens betydning for byen. Politikerne er ikke likegyldig til kirkens virksomhet. Av strategiske momenter kan vi lese:

- Synlighet
- Bedre kontakten med mennesker, øke tilgjengeligheten
- Skal kirken være oppsøkende?
- Frivillighet
- Fellesskap
- Barn og unge
- Integrasjon
- Sårbare grupper, utenforskap, forebyggende arbeid
- Psykisk helse
- Kirken som kulturbærer
- Kirkebyggene
- Kirkens uavhengighet – være korrektiv til myndighetene
- Nærkirken og lokalsamfunnet
- Kirkens kompetanse på dialog
- Politiker- og myndighetskontakt
- Må kirken styrke sitt selvbilde?

Gravplassområdet – forslag om ny strategi for utbygging av gravareal

Gravplassavdelingen arbeider med mange oppgaver som reflekteres i VM-dokumentet.

Den viktigste saken for oss neste år, er gå gjennom statistikken på eksisterende graver og se det opp mot forbruk av graver og framskrivingstall på antall døde.

Forrige beregning var gjort i 2017 med tall fra 2016, og vedtatt i kommunens gravferdsplan i 2018. Gravferdsplanen gjelder til 2028 og en er snart halvveis i planen. Det er naturlig at en ser på planen på nytt da kremasjonsandelen nå er 75% og svært mange velger grav i navnet minnelund. I tillegg er svært mange graver frigitt ved sletting de siste årene.

Gravplassene har varierende standard og det arbeides med å styrke kvaliteten som brukerne møter på gravplassene.

På bakgrunn av dette foreslår vi at det lages en ny strategi for utbygging av gravareal og at dette skal resultere i en ny tiårsplan for rehabilitering og utbygging av gravareal i Bergen.

Prioriteringer kirkebygginvestering

Verdiene i Opplysningsvesenets fond (OVF) skal ifølge stortingsvedtak brukes til å støtte opp om rehabilitering av kirker med nasjonal kulturminneverdi (forstått som fredede og listeførte kirker, vi har 4 fredede og 16 listeførte. I tillegg har vi 14 uten nasjonal, men med lokal kulturminneverdi) Størrelsen på OVF er mellom 6 og 12 milliarder kroner. Det er realistisk for Bergen å håpe på 5% av disse, 3-600 millioner kroner.

Utfordringene er at vi ikke vet når og hvordan pengene kommer. Nå blir det gitt 60% statlig investeringstilskudd, men begrenset til de eldste kirkene og i hovedsak max 1 mil. per kirke. Vi har fremdeles mange store vedlikeholdsbehov, både på kirker med nasjonal kulturminneverdi og på de resterende 14, bare et lite mindretall av behovene er kommet inn på prioriteringslisten for de kommende årene:

Årstall	2022	2023	2024	2025
Kirker uten nasjonal kulturminneverdi				
Søreide kirke	1000	300		
Fridalen kirke				5000
Biskopshavn kirke		6500		
Nygård kirke	300			
Kirker med nasjonal kulturminneverdi				
Johanneskirken	15000	15000	14000	15000
Arna kirke			6000	
Sandvikskirken			2800	
Landås kirke (varme)	3000			
Middelalderkirker	22000	22000	22000	22000

(Tall i hele tusen)

Spørsmålet vi ønsker innspill på er i hvor stor grad vi skal tenke taktisk og endre prioriteringer, slik at vi de nærmeste årene gjør størst innsats på kirker som uansett ikke vil få statlig støtte, eller om vi bare skal se på hvilke som har størst behov, og så prioritere uavhengig av eventuelle statlige midler?

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd har med utgangspunkt i saksdokumentene drøftet strategiske momenter for kirken i Bergen. Administrasjonen innarbeider signaler fra drøftingen i forslaget til revidert Verdi- og måldokument som legges frem til behandling i fellesrådet 8. desember 2021

Intervju med bystyrepolitikere – sommeren 2021

Om kirken i Bergen

- **Hvilket inntrykk har du av kirkens arbeid i Bergen?**

Veldig godt inntrykk. Som utenforstående fremstår kirken også med Kirkens bymisjon, som i seg selv bidrar til det samlede gode inntrykk. Samlet sett veldig positivt. Er menigheten litt søkende på å finne ut det gode kirken har å by på?

Sett fra utsiden – jeg kjenner til klubben på Storetveit med mye bra friluftsliv. Jeg kjenner også til et kontroversielt frikirkemiljø på Bønes/Kråkene (Levende Ord). Dette tror jeg stimulerte innsamlingen til ny kirke (i Dnk) på Bønes. Kirken er en organisasjon som gir ungdom, også ikke-kristne, møtesteder og tilbud. Kirken er en aktør både for aktive og ikke-religiøse. I de store høytidene er kirken et naturlig samlingssted

Jeg har en opplevelse av at Kirken er synlig og tilstede for alle i samfunnet.

Kirken er en viktig samfunnsaktør i mange deler av byen vår. Jeg er opptatt av kirken som hverdagskirke, som bygger fellesskap i nærmiljøet og er til stede i menneskers liv.

At kirken driver med litt forskjellig – det er ulike organisasjonsnivåer – uttalelser fra kirken kommer gjerne fra bispedømmet mens BKF drifter med vedlikehold av kirker og gravplasser.

Jeg har et godt inntrykk av arbeidet i Bergen.

Kirken er aktiv, positiv og driver et godt menighetsarbeid samt gode barn/ungdoms tilbud (i alle fall i min bydel). Kirkens evne til å engasjere og rekruttere gode frivillige er beundringsverdig, og arbeidet som gjøres har en verdi for enkeltmennesket som aldri vil kunne erstattes av det offentlige eller måles i kroner og øre over kommunale budsjetter.

Vi i Senterpartiet har et godt inntrykk av kirkens arbeid i Bergen.

De 25 menighetene er alle viktige møteplasser som både ivaretar enkeltmennesket, og styrker fellesskapet vårt.

Kirken er en kulturbærer som skaper et rammeverk for mange av livets små og store hendelser. Fra kirkekonsserter til messe, dåp, konfirmasjon, bryllup og gravferd, knytter kirken oss sammen og viderefører tradisjon og kultur.

Kirken i Bergen er også en viktig og trygg omsorgsaktør gjennom sitt barne- og ungdomsarbeid, i tillegg til det diakonale arbeid.

- **Hvem har kirken et tilbud til?**

Kirken har et tilbud til alle, men publikum kjenner ikke til det. Først da jeg ble far fikk jeg øynene opp for Nykirken menighet, Akasia barnehage og Åpen barnehage – det

ble en arena for oss – helt fantastisk. Jeg har besøkt Slettebakken og sett det flotte ungdomsarbeidet som drives der.
Kirken er for lite flink til å gjøre sine tilbud kjent. Kanskje kirken trenger mer selvtilitt på dette.

Jeg håper og tror at kirken har et godt tilbud til sine egne aktive medlemmer. Kirken er også en organisasjon for ikke-religiøse.

Jeg opplever at Kirken har et mangfoldig tilbud som favner om alle aldre og samfunnslag

Kirken har et tilbud til alle som ønsker å ta del i kirkens aktiviteter – spesielt til barn, unge og familier jfr. babysang, kor, familiemiddager....

Til alle i kirken. Kjenner godt til Landås menighet som kanskje er mer aktiv enn de fleste menigheter, jfr. bruktbuikk og Bærekraftig liv. Det drives vanlig menighetsarbeid i de ulike kirkene og bydelene.

Slik jeg oppfatter det har kirken et tilbud til de aller fleste, men jeg er ikke sikker på om man når ut til alle like godt.

Tenker de har tilbud til alle som ønsker det, liten som stor, helt uavhengig av deres situasjon.

Kirken har et tilbud til hele befolkningen, enten de er troende eller ikke. Blant annet gjennom det frivillige, ideelle og diakonale arbeidet for utsatte og sårbare grupper og mennesker.

- **Opplevs kirken og fellesskapet i menighetene som åpent og inkluderende?**

Absolutt ja. Jeg hadde en opplevelse ved kirkevalget hvor jeg ser at kirken kan være mer nysgjerrig og inkluderende i møte med dem som ikke bruker kirken så ofte. Skap et inntrykk av at *disse er nye, disse vil vi ha på besøk igjen.*

Vet ikke

Ja

Ja. Kirken må være opptatt av takhøyde og bredde av ulike meninger, og ikke bli ensrettet etter trendene i samfunnet. I mitt nærmiljø er det naturlig for barna å være med i kirkens knøttekor.

Vet ikke mye om det. Dnk er både inkluderende og ekskluderende, jfr. det opplevs som at kirken forutsetter tro for å være med i kirken.

Jeg oppfatter det stort sett slik og synes kirken har blitt mer inkluderende, men jeg tror fortsatt det kan variere litt. Og det er nok fortsatt noen som har en del fordommer knyttet til at kirken ikke er åpen og inkluderende.

Jeg både håper og tror det. Men det finnes vel ulike meninger også i enkelte kirkelige miljøer som, dessverre, etter mitt syn, fortsatt har et stykke å gå i synet på f.eks. homofili. Nestekjærligheten bør ikke ha noen grenser

Kirken og felleskapet i menighetene oppleves åpent og inkluderende. Ikke minst ved å være en vital og levende bidragsyter til både kultur, friluft og sosiale arrangementer i byen.

Det kunne kanskje vært enklere å komme i kontakt med kirken.

Nettsiden «Bergen kirkelige Fellesråd» har noe kontaktinfo, men det ligner mer en administrativ infoside enn en utstrakt hånd. For bør ikke kirken ha nettopp en tydelig utstrakt hånd, også på nett, i 2021? Ekstra aktuelt har det blitt i pandemien, som vi har stått i halvannet år. For mange er terskelen for å oppsøke fysisk kontakt blitt høyere, og samtidig er den psykiske folkehelsen blitt forverret.

I krisetider er kirkens arbeid særlig viktig. Dette kan blant annet forbedres gjennom en sterkere «markedsføring», gjennom stands eller annonser. Kirken bør være et naturlig sted å oppsøke dersom man trenger en forankring, psykisk støtte eller hjelp. Det må være lett for enkeltindividet å komme på tanken å oppsøke kirken.

Kontakt og kommunikasjon

- **Har du blitt kontaktet av representanter for kirken i Bergen?**

Ja, som politiker. Også ja, som privatperson i Nykirken menighet med barnekor og dialogmøter i kirken (før koronaen). Jeg vet hvem som er kirkens folk på Nordnes.

Som politiker, ja – men ikke som privatperson

Nei

Ikke som privatperson, men som politiker.

Ja, som politiker – og også som medlem av kirken ved valg.

Ja

Som politiker blir vi jevnlig invitert av kirken til debatten og arrangementer, og jeg forsøker å delta så langt det er mulig – som å svare på denne trivelige henvendelsen

Ja

- **Opplever du at det er rom for mer kontakt med kirken?**

Ja, Dnk kan by mer på seg selv, jfr. bruke lokalavisen som ofte suger etter stoff – skape nysgjerrighet, for at mennesker vil oppsøke kirken. Vær synlig i lokalmiljøet!

Ja, i min verden og i min rolle som politiker er det rom for det, og jeg er åpen for det. Kontakten må være hensiktsmessig, gjerne i forhold til beslutninger.

Nei

Ja, tror egentlig det. Det unike med kirken er det brede nedslagsfeltet. Mange mennesker er nærmere kirken enn de tror, jfr. de mange tilbud fra kirken.

Jeg er komfortabel med dagens nivå. Jeg er kulturelt interessert i kirken og kirkebyggene og at seremoniene fyller et religiøst behov. Ønsker at kirken skal være litt low key og ikke være invaderende – at kirken er der når behovet oppstår eksempelvis ved kriser. Jeg er opptatt av religiøsitet – veldig mange har et behov for kirken ilt livet.

Jeg ønsker ikke at kirken skal være mer oppsøkende og bli som frimenighetene

Jeg opplever at kirken lokalt er flinke til å ta kontakt.

Det er det nok, for det er mye vi ikke kjenner til. Som politiker er det viktig å kjenne til innhold, tilbud, organisasjoner i egen kommune. Ikke minst for å lære om tilbud med god effekt og som bør styrkes og prioriteres

Ja

- **Hva er ditt inntrykk av kirkens kommunikasjon med**
 - **a) medlemmer?**

Dnk har mer å gå på – vær mer på tilbudssiden!

Vet ikke

Virker bra

Vet ikke – jeg er ikke medlem

Registrerer at det er noe kommunikasjon – varierer fra menighet til menighet.

Vi får informasjon gjennom menighetsblad/ post. Informasjonen er OK, men det er nok rom for fonyelse eller nye informasjonsplattformer/ -kanaler. Jeg tror man når stadig færre kun gjennom ordinær post.

Mange organisasjoner strever nok med å komme gjennom den digitale alders trange nåløye. Jeg tror også det gjelder kirken. Egen menighet er kanskje god, men generelt er det nok en stor mulighet for å øke interessen og engasjementet

Inntrykket er at kirken har en god kommunikasjon med *aktive* medlemmer. Ellers mener vi at kommunikasjonen med medlemmer som kanskje aldri har hatt for vane å oppsøke kirken bør bli bedre.

- **b) myndigheter?**

God, nyttig og informativ kontakt. Det er nyttig å følge opp oss politikere. Bruk Kirkens hus aktivt. (den ligger i nærheten av Rådhuset)

I forhold til kommunale myndigheter er kirken svært aktiv

Virker bra

Her tas det mange gode initiativ, jfr. budsjettmøter, invitasjon til seminarer om aktuelle forhold i kirken. Det er viktig at dette videreføres for å opprettholde og sikre en forståelse av kirkens betydning for byen. Kirken må tilstrebe en regelmessig kontakt – ikke minst i fredstid.

OK

God

Her kan jeg nok bare svare fra egne erfaringer. Der er helt sikkert jevnlig kontakt med nasjonale- og fylkespolitikere, men også lokalt i Bergen tenker jeg at det er mulig å oppnå mer kommunikasjon som gjør politikere på alle nivåer å få økt oppmerksomhet og økt kunnskap om kirkens virksomhet

Vårt inntrykk er at kirkens kommunikasjon med myndigheter er særdeles god. Blant annet har kirkens måte å håndtere smittevern på vært eksemplarisk, samtidig som kirkens representanter har sagt tydelig ifra når smittevernskrav fra myndighetene har vært urimelige.

Fremover (strategiske råd)

- **Hvilke samfunnsutfordringer er de viktigste for Bergen i et femårsperspektiv?**

Å bevare fellesskapstanken – om å skape en god by sammen. Unngå polariseringen, de store uenighetene og splittelsene. Diskusjon og debatt fremfor aksjonisme.

Tjenester for de trengende – alle de «vanlige» og for dem med særskilte behov.
Utdanning for de unge
Arealpolitikken, og effektiv arealbruk
Få nok økonomi til å løse oppgavene

Ungdomsforebyggende arbeid. Utjevne sosiale ulikheter.

Klima, miljø, bærekraftsmålene til FN. Kampen mot ensomhet og utenforskap – at vi har et raust og åpent samfunn hvor vi lever livene våre sammen.

Byutviklingssaker – vi har svært mange pågående prosesser på dette i Bergen. Voksende ulikheter i samfunnet, jfr. økende familiefattigdom og fattigdom blant uføre, syke og aleneforeldre. Reallønnen har gått ned med 30% i lavtlønnsyrkene.

Klimautfordringer/ byutvikling (hvordan byen kan vokse og fortettes samtidig som vi tar vare på grøntareal, redusere transport osv.), inkludering av alle bergensere uavhengig av bakgrunn, økonomi, bosted, religion/ livssyn, legning osv.

En av de virkelige store utfordringene er hvordan vi fremover skal skape mer og inkludere flere. Da må vi som samfunn klare å inkludere flere av de som har falt fra, hjelpe de som trenger det mest og sørge for at vi er der for de svakeste. Den største forskjellen i Norge er mellom de som har jobb og de som står utenfor arbeidslivet. Derfor er forebygging noe av det beste vi kan gjøre, og her vet vi at en god skole har mest effekt. Vi gi tilpasset undervisning som ser den enkelte elev, og skape jobber

våre barn kan gå til etter endt utdanning. Derfor må vi kutte utslippene, men ikke utviklingen av de jobbene som skal sikre at færre faller fra i fremtiden.

Gode, trygge, miljøvennlige men grønne oppvekstområder
Utenom skole, tror jeg at det er viktig å sikre et mangfold i barnehagetilbudet, med innslag av private og ideelle. Jeg er ikke tilhenger av holdningen om at alle skal presses inn i samme A4-tillbud, fordi ingen barn og familier er like. Når foreldrene følger til skole og barnehage bør det skje på trygge veier. Derfor ønsker Høyre flere bilfrie soner, såkalte Hjertesoner, og ønsker at flere familier skal kunne bo- og etablere seg her i byen uten å måtte flytte ut av Bergen for å finne seg et hus de har råd til.

Redusere fattigdomsutfordringer ved å arbeide for at mange flere kommer seg i arbeid (reduere sosialhjelpsmottakere), Jeg jobber for like muligheter i oppveksten. Det handler om at vi også lokal må følge opp de 65 tiltakene regjeringen la frem for å bekjempe barnefattigdom. Derfor har Høyre i Bergen blant annet prioritert å utvide lærings- og aktivitetstilbudet for unge i alle skolens ferier, økt utlån av bytte- og låneutstyr, FYSAK i alle bydeler og tilbud om ung sommerjobb på sykehjem.

Sikre at hovedfokus i skolen er på å lære, innholdet i læringen (dette er det tryggeste for å sikre barna en god fremtid). Høyre vil ha kunnskap i skolen. Skal man lykkes med målet om at alle barn skal kunne lese, skrive og regne når de går ut av grunnskolen, kreves det at man tør å prioritere grunnleggende ferdigheter. Høyre vil bruke mer tid på basisfagene norsk, matematikk, engelsk og naturfag. Samtidig må elever som trenger ekstra hjelp de første årene, få støtte og hjelp så tidlig som mulig. Dersom vi skal ha mulighet til å hjelpe de elevene som trenger det mest, må vi ha kunnskap om hvordan det står til på hver enkelt skole. Elevenes ferdigheter må kartlegges tidlig i skoleløpet, slik at man kan sette inn ekstra ressurser og tiltak på de skolene som har størst utfordringer. I tillegg er det viktig at undervisningen tilpasses hver enkelt elev. Siden alle barn er forskjellige, må skolen skape læringsglede og mestring gjennom en variert og aktiv skolehverdag.

At det er en god infrastruktur for alle, både dem som kan klare å gå og sykle, men også dem som er avhengig av bil.

Sikre en god, forutsigbar alderdom, med trygghet for at en får den hjelp man trenger, samt å sikre at også eldre har en valgfrihet. De aller fleste ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, selv når egen helse tilsier at vi trenger mer hjelp og pleie. Forskjellige mennesker har forskjellige behov, derfor mener Høyre at kommunen må åpne for varierte tjenester og tilbud som den enkelte kan velge fritt mellom og som det offentlige betaler for, uavhengig om tilbudet er privat, ideelt eller kommunalt.

Høyre er opptatt av å ivareta den enkeltes frihet, verdighet og selvstendighet. Kommunen må sikre byens eldre nødvendige hjemmehjelp eller sykehjemsplass, og som må sørge for nødvendig kvalitet i disse tjenestene. For å få et bærekraftig og mangfoldig alternativ til den kommunale tjenesten, er det et mål for Høyre at flere skal kunne velge blant private omsorgstilbydere.

Høyre er bekymret for at byrådet nå planlegger å ha alle helsetjenester i egen regi, det forvirrer mangfoldet og fratår muligheten til å vurdere ulike kvalitetstilbud. Valgfriheten er en menneskerett, også for eldre. Bergen kommune bør i større grad benytte seg av sosiale entreprenører og frivillige i arbeidet for å aktivisere eldre.

For oss i Bergen Senterparti står problemstillingene rundt psykisk helse svært sterkt. Inkludert i dette er ensomhet og flere og flere får følelse av å ikke ha noen rundt seg. Vi ønsker at Bergen skal være en varm by hvor ingen er alene. Pandemien har gått hardt utover mange, ikke minst blant eldre.

Vi er også opptatt av at barn og ungdom skal ha en trygg og givende oppvekst, med en skole som føles meningsfull og med gode fritidstilbud.

I tillegg mener vi at byutviklingen må følge befolkningsveksten på en hensiktsmessig måte. Vi er kritiske til en boligbygging som ikke tar menneskers grunnleggende behov for gode rom i betraktning. Ikke minst er Senterpartiet en forkjemper for at det skal spire og gro i byen vår. Vi vil sikre at grønt- og rekreasjonsområdene ivaretas, og tilrettelegge for urbant landbruk og dyrking i skolen.

- **Hva kan kirken bidra med for å løse disse?**

Dnk er god på dialog og ettertanke.

Eksempelvis det som skjedde rundt Siam-markeringen i fjor og ungdommenes raseri også mot politikere og politi. Dnk kan være proaktiv på dette området i kontakt med moskeene i byen – bruke dialogsenteret foran men varslet markering nå i september. Kirken må være et sted for unge mennesker – et sted hvor unge faller til. Kirken kan by på noe med innhold – dyrke den lyttende og inspirerende samtalen. (Jeg vil gjerne besøke St. Jakob)

Kirken driver tjenester, eksempelvis barnehager og pleieinstitusjoner – og har en aktiv satsing på diakoner.

Fortsette med det flotte arbeidet blant unge og de som har minst

Kirken kan skape møteplasser for å bygge fellesskap og se de mest sårbare. Kirken må bygge fellesskap også for de troende og være tro mot sitt kjerneoppdrag og forkynne evangeliet om Jesus Kristus.

Velferdsstaten skal løse dette. Kirken kan bidra med den åndelige biten – tror at fattigdom kan smitte over på psyken og skape behov for kirken.

Være sitt klimaansvar bevisst, ta hensyn ved utbygginger etc., og tilby åpne møteplasser. Jeg kom på at en annen utfordring som vi vil møte med enda større kraft fremover både lokalt, nasjonalt og internasjonalt er demografiendringer med stadig flere eldre. Det er bra at vi lever lenger og at mange holder seg friske lenger, men det er utfordrende for velferdssamfunnet når det blir færre yrkesaktive bak hver eldre person. For eksempel det å skape gode tilbud for friske eldre er noe jeg tenker at flere samfunnsaktører – deriblant kirken – kan bidra med.

Snakke mer om dette, fokus på dette også i møte med menighet, arrangere møter med ulike temaer, som ikke bare blir politiker mot politiker, men alle.

- **Hvem tenker du kirken bør samarbeide med for løse byens utfordringer?**

Andre frivillige organisasjoner i tillegg til oss beslutningstagere og politikere.

Som religiøst samfunn bør ikke Dnk være for avhengig av offentlig finansiering. Kirken må være en selvstendig enhet som også tør å utfordre offentlige myndigheter. Dette er et dilemma. For øvrig – samarbeide med det mangfoldige organisasjonslivet – kirken har jo et sosialt engasjement. Nærmiljøet rundt kirkebyggene. Kirken er en konstruktiv aktør i samfunnet.

Andre frivillige aktører og kommunene

Bergen kommune (byråkrater og politikere) og ideell sektor.

Kommunen, idrettslag og foreninger

Jo mer samarbeid jo bedre. Det kan samarbeides med alt fra lokalmiljø, til andre trossamfunn, kulturaktører, idrettslag osv

Politikere, organisasjoner av alle slag, næringsliv, media

Vi mener at kirken bør fortsette å arbeide tett på myndigheter – både byrådet og bystyret. Følge med på saker som skal opp til behandling, og ta kontakt dersom kirken vil bli hørt og løfte frem enkelte problemstillinger. Kirken bør også være i tett kontakt med administrasjon hos viktige institusjoner der befolkningen oppholder seg, for å være tilgjengelig for alle: Eksempelvis skole, helsestasjon, sykehus, sykehjem, rehabiliteringssentre, høyskole og universitet.

- **Hva er kirken særlig god på? Hva tenker du vi bør jobbe med?**

Kirken er særlig god på dialog. Kirken er for dårlig til å gjøre seg kjent og synlig. Det må være mulig å få frem mangfoldet som er i kirken.

Kirken er en samlingsplass for mange. Jo mer autonom kirken er, jo enklere vil det være mulig å engasjere seg i eksempelvis aktuelle klimaspørsmål. Kirken kan gjerne være mer tydelig.

Kirken er god på Inkludering. Man får aldri nok av forebyggende ungdomsarbeid så jobbe mer med det.

Kirken er en arena for de store og viktige hendelser i livet, jfr dåp, bryllup og begravelser – dette er viktig å ta vare på. Kirken må tørre å se seg selv som en hverdagskirke og ta initiativ til arrangementer i nærmiljøet og gjøre seg relevant for mennesker i lokalmiljøet.

Bymisjonen og inkludering

Kirken er gode på å treffe folk i ulike livssituasjoner, også sårbare situasjoner. Det å videreutvikle åpenheten og den inkluderende siden av kirken er noe det kan jobbes enda mer med (ref. over vedr. fordommer).

Kirken er jo veldig god på å bry seg, ved begravelser, men også ved å gi fine seremonier ved dåp og bryllup. Mener og tror at dere er et godt sted å komme til, en

stille stund, men gjerne også å henvende seg, når det er vanskelig. Håper kirken også er flink å kunne veilede personer videre.

Dette har vi allerede nevnt i noen av punktene over, men for å repetere: Kirken gir en god forankring til mange mennesker, er god som omsorgsaktør, som kulturformidler, som krise- og diakonal hjelp og støtte, i arbeidet med barn og ungdom og som arrangør av ymse for store og små. Kirken bør arbeide med å øke tilgjengeligheten sin for alle, både medlemmer og ikke-medlemmer.

- **Er det nye arbeidsområder kirken bør ta tak i?**

Kommer ikke på noe – men å gjøre ting på nye måter.

Kirken må ta utgangspunkt i det kirken står for – bibelen, og engasjere seg i de store, overordnede samfunns spørsmål. Kirken bør holde seg unna detaljene.

Mulig det allerede blir gjort, men mer fokus på integreringsarbeid for innvandrere.

Generelt må ideell sektor være opptatt av nye samfunnsområder, men kirken må være tro mot sitt kjerneoppdrag og ikke spre seg for mye.

De store spørsmål som berører verdier innenfor klima og LBHT

Det er vanskelig å si når jeg ikke kjenner alt kirken jobber med. Men se svar på andre spørsmål.

Det som tidligere er nevnt, litt mer almen samfunns engasjert. Delta mer i ulike former for samfunnsdebatter. Fremvise at kirken er for alle, tro eller ikke tro.

Vi mener at kirken bør ta tak i å hjelpe de som sliter psykisk. Psykologhjelp passer ikke for alle, og noen har et spesielt ønske om noe mer åndelig og kanskje også alvorstungt og verdig i en krise. Vi viser til denne kommentaren i BT 15.12.20: <https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/M35qyB/hvorfor-er-regjeringen-mer-glad-i-kinoen-enn-i-kirken>

Det interessante ved denne kommentaren er innleggs forfatterens behov for nettopp kirken i en personlig krisesituasjon.

- **Hvis du var kirkeleder i Bergen: Hva ville du satt øverst på din prioriteringsliste?**

Synlighet.

Hva er det de aktive medlemmene er opptatt av – hva er deres engasjement?

Jobbe for barn og unge som ikke har det bra. Forebyggende barne og ungdomsarbeid. Fokusere på intergringsarbeid.

Jobbe for en levende og aktiv kirke i hele byen – bekjempe utenforskap. Viktig å finne gode arenaer i nærområdene for å formidle kirkens budskap.

Ta vare på de fine kirkebyggene. Vær inkluderende.

Vanskelig spørsmål, men jeg ville sett på byens utfordringer og hvordan kirken kan være en samarbeidende og deltakende aktør i å løse disse.

Være en åpen, aktiv og samfunnsengasjert organisasjon, som samarbeider med alle, men som klart viser det en kristen organisasjon er; det å bry seg om, men samtidig vise at troen på Gud ikke er til hindring for å leve gode, kjekke og meningsfylte liv. Vi kjenner jo til mange som er «glad» kristne, vi må få flere av dem som viser seg som det.

Hvordan kirken kan bli en «mer naturlig» aktør å gå til innen psykisk helse.

- Har du noen råd avslutningsvis?

Stå på – bruk oss politikere!

Nope

Fortsette med det gode arbeidet som allerede gjøres og mer av det som gir gode resultater

Jeg håper at kirken også for fremtiden vil være frimodig og spille på lag med samfunnet, samtidig som kirken må være uavhengig og tørre å være et korrektiv i samfunnet, jfr kirkens kjernebudskap. Med sitt sterke diakonale engasjement må kirken fortsatt bidra til å bygge en bedre by og et åpent og inkluderende samfunn

Nei

Jeg opplever at kirken i Bergen har vært flink til å invitere politikere til informasjonsmøter og tror det er veldig lurt å ha en åpen og inviterende holdning til både politikere og andre samfunnsaktører.

Egentlig ikke, syns dette var et godt initiativ.

Kirkens rolle i samfunnet er nok ikke som den en gang var. I forholdsvis stabile og trygge tider er det nok lett å ikke føle noe stort behov for religion og kirke, mye av vårt åndelige, kulturelle og sosiale behov blir i dag gjerne dekket på andre måter.

Likevel tror jeg at mange finner en verdi i kirken, det være seg i glede eller sorg, enten man er praktiserende eller ikke praktiserende.

Kirken som institusjon er fremdeles en tradisjonsbærer som gir oss et åndelig og kulturelt rammeverk for våre liv, og slik sett forblir kirken en av samfunnets hjørnesteiner.

MÅL OG FOKUSOMRÅDER

Fra Verdi- og måldokumentet 2021-22

Strategiske fokusområder

Kirkens plass i samfunnet – fordi

- Kirken forvalter et budskap og et fellesskap som vedrører alle mennesker
- Kirken skal være der alle er, jfr. kirken som alliansepartner og verdiskaper til samfunnet
- Kirken skal være der ingen er, jfr. kirken som lindrer nød, ensomhet og utenforskap

FNs bærekraftsmål – fordi

- Disse er et moderne uttrykk for kirkens gudgitte forvalteroppdrag
- Disse er allment anerkjent i samfunnet
- Disse aktualiserer kirken som relevant alliansepartner
- Kirken er en verdiskaper til samfunnet

Klima- og miljøfokus – fordi

- BKF er et miljøfyrtårn – vi vil oppfordre til grønne menigheter
- BKF er en storforbruker av energi
- BKF forvalter bygg og gravplasser (grøntområder)
- BKF vil bidra til Bergen kommune sin grønne strategi

Frivillighet – fordi

- Kirken er fellesskapet av de troende
- Dette er Den norske kirke sitt satsingsområde jfr. Kirkemøtets vedtak

Diakoni – fordi

- Kirken skal lindre nød, ensomhet, utenforskap
- Kirken skal møte menneskers behov for sjelesorg og troslenngsel
- Kirken skal være oppsøkende og møte mennesker på andres arena

Kultur – fordi

- Kunst og kultur er ett av kirkens kjerneområder
- Kunst og kultur åpner troens rom gjennom et mangfold av uttrykk
- Kirken er en av Bergens største kulturaktører og anerkjennes som dette

Digitalisering – fordi

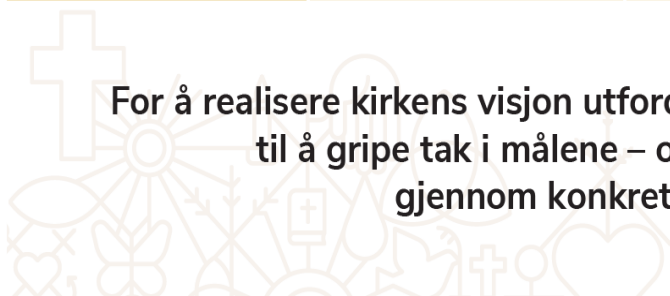
- Kirken må skape relevante møteplasser
- Kirken trenger effektive verktøy, systemer og rutiner

Mer himmel på jord

Den norske kirke er en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke.

I strategiperioden 2022 til 2030 vil vi arbeide for å utvikle oss på tre områder:	Mål 1: Vi skaper rom for tro	Mål 2: Vi tjener samfunnet på nye måter	Mål 3: Vi er mer for flere
 Kirken for den enkelte	Vi utvikler tilgjengelige møteplasser, gudstjenester, kirkelige handlinger og fellesskap.	Vi styrker kirken som kulturarena i tett samarbeid med organisasjonslivet.	Vi er en mer mangfoldig, tverrkulturell og inkluderende kirke og arbeidsplass.
 Kirken i samfunnet	Vi er en tydelig og trobasert stemme i samfunnsdebatten – lokalt og nasjonalt.	Vårt diakonale arbeid bidrar til å virkeliggjøre Bærekraftsmålene.	Vi er til stede på nye samfunnsarenaer og når flere barn og unge.
 Kirken som organisasjon	Vår organisasjon styrker en levende lokalkirke.	Vi skaper noe nytt ved å styrke samhandling på tvers av faggrupper og med frivillige.	Vi møter folk der de er, både på digitale og fysiske arenaer.

For å realisere kirkens visjon utfordres alle kirkens rådsorganer til å gripe tak i målene – og virkeliggjøre dem gjennom konkrete satsinger

Strategi 2021 - 2024

1. Fleire i Bjørgvin vert døypte ved å:

- styrke kyrkjelyden sitt oppsøkjande arbeid med å forkynne evangeliet til tru
- formidle at trua er ei gåve som ein mottak i dåpen
- invitere folk i alle aldrar til å ta i mot dåpsgåva

DÅP
styrke · formidle · invitere

2. Kyrkja skal vera ein meiningsfull arena for ungdom og unge vaksne der dei kan:

- vere - og finne trygge og gode møteplassar
- skape - og bruke sine eigne kulturelle uttrykkformar
- bere - og verte engasjerte for menneskeverd, klima og rettferd
- tru - ved å delta aktivt i gudstenester og fellesskap

UNGDOM
vere · skape · engasjerte · tru

3. Det kyrkjelydsbyggjande arbeidet vert styrka ved å:

- inspirere fleire til å bruke sine evner og gaver i friviljug teneste
- nytte systematiske verktøy i rekruttering og oppfølging
- fremje gjevarteneste

TENESTE
inspirere · nytte · fremme

4. Kunst- og kulturuttrykk skal vere ein vital del av den lokale kyrkja ved å:

- la kunst- og kulturuttrykk vide ut forkynninga og opne opp eit rom for tru
- fremje kyrkja sitt eige arbeid på kyrkjemusikk, kunst og kultur
- utvikle samarbeidet mellom kyrkja og det lokale kunst- og kulturlivet

KUNST/KULTUR
forkynne/open · fremje · samarbeide

5. Kyrkja er synleg i lokalsamfunnet ved å:

- møte folk der dei er i livet og skape inkluderande fellesskap
- samverke med lokale aktørar
- vere aktiv pådrivar for berekraftig utvikling

SYNLEG
fellesskap · lokal · bærekraftig

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asbjørn Vilkenen		21/08487-1	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	45/91	15.09.2021

Orientering om høring av ny kirkelig organisering - oppnevning av arbeidsgruppe

Saksframlegg

Kirkerådet har utfordret alle menighetsråd og fellesråd til å avgi høringsuttalelse om forslaget til ny kirkelig organisering. Fellesrådets leder vil på dette møtet orientere om spørsmålsstillinger knyttet til høringen. BKF Arbeidsutvalg har behandlet saken og foreslår at fellesrådet ber arbeidsutvalget utarbeide forslag til høringsuttalelse som fellesrådet kan behandle i sitt neste møte i oktober. Høringsnotatet fra kirkerådet er tilgjengelig ved å trykke på [høringsnotat](#).

BKF Arbeidsutvalg sitt forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd gir arbeidsutvalget mandat til å utarbeide forslag til høringsuttalelse om ny kirkelig organisering. Forslaget legges frem for fellesrådet til behandling 27. oktober

DEN NORSKE KIRKE

BKF Gravplass

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Inghild Hareide Hansen	820	20/03458-22	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	46/21	15.09.2021

Fyllingsdalen gravplass - Nytt driftsbygg

Vedlegg:

L200 oversikt T2+T3@A1 (1).pdf

Fyllingsdalen gravplass - Driftsbygg og garasje, anbudstegn. A3, 26.08.21.pdf

Saksframlegg

Fyllingsdalen gravplass skal utvides og i den forbindelse er det påbegynt utredninger for mulige løsninger. I prosjektet ser vi på arealer for selve utvidelsen av gravplassen, men også driftsfasilitetene som skal bidra til en mer effektiv og økonomisk drift.

Nytt drifts- og lagerbygg

Eksisterende bygningsmasse

Per i dag er drifts og lagerbygget to separate bygg stående inne på gravplassen.

Mannskapsbygget er ett brakkebygg som er plassert ute i terrenget. Brakkene er begynt å råtne. Planløsningen er dårlig og det mangler arbeidsplass for driftsleder.

Garasjen er plassert ved siden av et bekkeløp som har gjort at fasaden råtner. Den er for liten og plasseringen samt dårlig tilkomstvei gjør at det ikke er mulig å motta vareleveranser.

Ny bygningsmasse

I prosjektet er det valgt å samlokalisere formålene i ett bygg og plassere det ved

driftsplassen helt i nord-øst på gravplassen. Bygget er i to etasjer for å utnytte

høydeforskjellen i terrenget og minimere bruk av areal. Dette gjør at medarbeiderne får et

moderne bygg med godt inn klima, god planløsning samt nødvendige tekniske installasjoner for driften (eksempelvis oljeutskillingskum).

Det blir lagt til rette for oppbevaring av utstyr, bla. det nye utstyret som skal benyttes for å få en mer miljøvennlig drift på gravplassen. Det nye bygget er noe større enn eksisterende

brakke. Fasilitetene på gravplassen har i lang tid vært underdimensjonert for

driftspersonellet. I tillegg er det ingen fasiliteter på Bønes kirkegård som blir driftet av den

samme staben. Ved å gjøre dette grepet vil en unngå å måtte etablere egne fasiliteter ved

Bønes kirkegård. Bygget er utformet for den ordinære driften, ikke for sommerbemanning.

Om sommeren vil det eventuelt være behov for å dele opp lunsjen siden det ikke er plass

til alle. Ved utforming av bygget er det tatt hensyn til økonomi, effektiv drift og arbeidsmiljø.

Den nye plasseringen utgjør en forbedring ved at vi får en helhet med et lukket driftsområde som skjermes for allmenheten.

Økonomi:

Prosjektet er enda i en tidlig fase hvor alle løsninger enda ikke er bestemt og det vil være noen variabler i forhold til kostnadene.

Kostnadsestimatet for det nye drifts- og lagerbygget er på ca. 5.400.000 kroner. Estimaten har ikke sikkerhetsmarginen på 10% som er vanlig i byggeprosjekter. Det er også ukjente grunnforhold som kan medføre noen endringer i prisen. Det foreslås derfor å sette av 6.000.000 kroner til ramme for driftsbygget.

Omliggende arbeider med lagerplassen er ikke medtatt i denne kalkylen og vil komme som tillegg og knyttes til byggingen av gravplassen.

Tegninger:

Vedlagt er tegningene for det nye drifts og lagerbygget.

I underetasjen er det garasje og teknisk rom. Tilknyttet kjelleren vil det også plasseres en oljeutskillingskum for vedlikehold av driftsutstyr.

I 1. etasje er mannskapsfasiliteter som tilfredsstillende kravene i arbeidsmiljøloven og som er tilrettelagt for driften av gravplassen.

Illustrasjoner:

Vedlagt er også tegning av plassering av bygget på fremtidig gravplass.

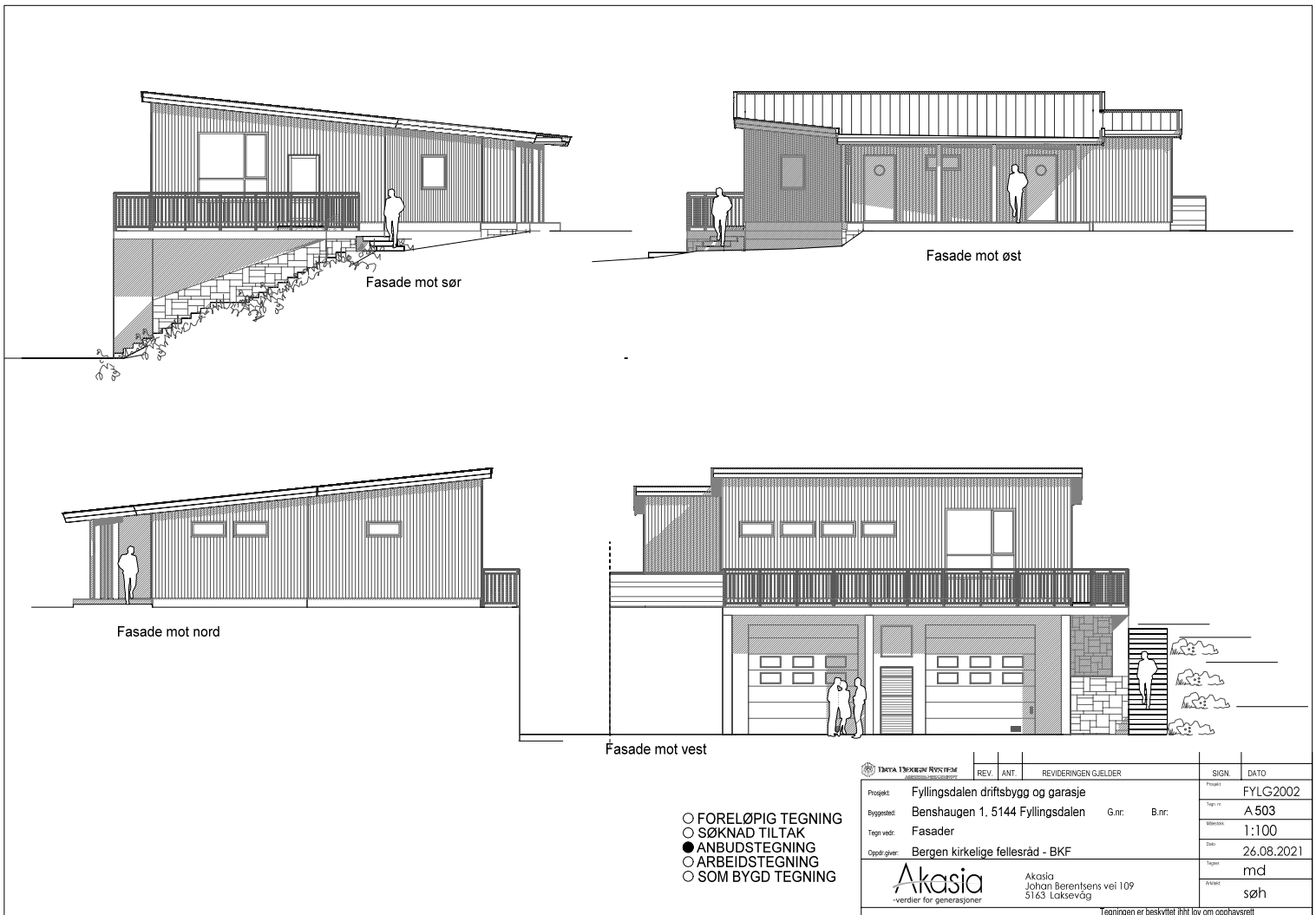
BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd har behandlet saken i møte 31.08.2021 sak 48/21

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak:

BKFs arbeidsutvalg tar saken til orientering, og ber om at saken legges frem for fellesrådet, med økonomisk ramme som del av vedtaksteksten.

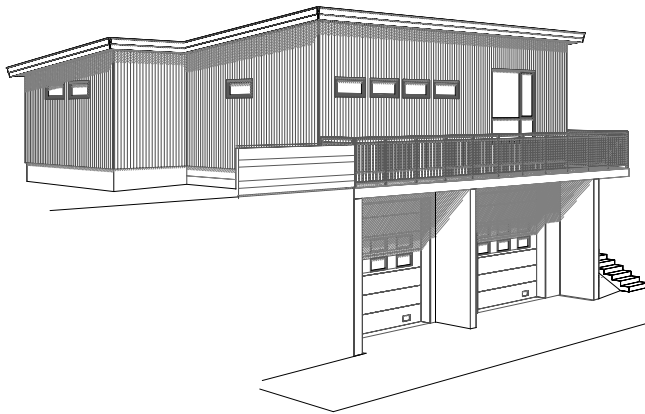
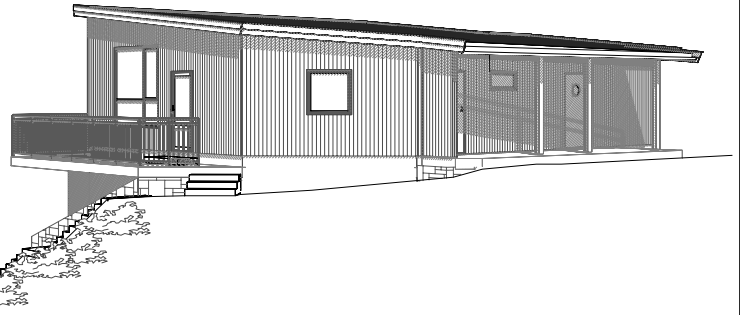
Kirkevergens forslag til vedtak

Den fremlagte plan for nytt driftsbygg på Fyllingsdalen gravplass med en kostnadsramme på 6.000.000 kroner godkjennes og oversendes Statsforvalteren i Vestfold og Telemark for endelig godkjenning.

- FORELØPIG TEGNING
- SØKNAD TILTAK
- ANBUDSTEGNING
- ARBEIDSTEGNING
- SOM BYGD TEGNING

REV.		ANT.		REVIDERINGS GJELDER		SIGN.	DATO
Prosjekt: Fyllingsdalen driftsbygg og garasje Byggested: Benshaugen 1, 5144 Fyllingsdalen G.nr. B.nr. Tegn ved: Fasader Oppdr.giver: Bergen kirkelige fellesråd - BKF						Prosjekt: FYLG2002 Tegn nr: A 503 Skala: 1:100 Dato: 26.08.2021 Tegner: md Kontrollert: søth	
Akasia -verdi for generasjoner Akasia Johan Berentsens vei 109 5163 Laksevåg						Tegningen er beskyttet iht lov om opphavsrett	

- FORELØPIG TEGNING
- SØKNAD TILTAK
- ANBUDSTEGNING
- ARBEIDSTEGNING
- SOM BYGD TEGNING

REV.	ANT.	REVIDERINGS GJELDER		SIGN.	DATO
Prosjekt: Fyllingsdalen driftsbygg og garasje Byggested: Benshaugen 1, 5144 Fyllingsdalen G.nr. B.nr. Tegn ved: Perspektiv fasader Oppdr.giver: Bergen kirkelige fellesråd - BKF				Prosjekt: FYLG2002 Tegn nr: A 504 Dato: 26.08.2021 Tegner: md Kontrollert: søh	
Akasia -verdier for generasjoner Akasia Johan Berentsens vei 109 5163 Laksevåg				Tegningen er beskyttet iht lov om opphavsrett	

TEGNFORKLARING

- eiendomsgrøse
- - - - prosjektgrøse Trinn 2
- eksisterende gjerde
- bekkedrag
- innmål gravminne
- snittanvisning
- eksisterende furu-blåbærskog
- eksisterende løvskog
- nytt gravfelt
- ny, møblert sitteplass
- nytt veidekke
- tørmur / betongvegg
- ▨ nytt kistefelt
- ▨ nytt urnefelt
- ▨ nytt urnefelt NML
- nytt driftsbygg
- ▨ port, bom, portal
- ▨ eksisterende bygg
- ▨ bygg som fjernes
- ▨ hekk som barriere
- ▨ nye trapper

REV.	REVISJONS TEKST	DATE	UTD.
FYLLINGSDALEN GRAVPLASS Trinn 2 + Trinn 3 Oversikt - ny situasjonsplan		Prosjektgrøse: Gravplassmyndigheten Bergen Forslag til forprosjekt: LARK Dato: 08.07.2021 Skala: 1:750(A1) 1:1500(A3) Tegningstype: FR Prosjektleder: SHJ Prosjekt: FYLG2002 Tegningsskisse: FYLG2002	
Akasia verdier for generasjoner		Akasia Johan Berentsensvei 109 5848 Ytre Laksevåg L200	

DEN NORSKE KIRKE

BKF Gravplass

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Inghild Hareide Hansen		21/05307-6	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	47/21	15.09.2021

Høring - Endringer i gravplassloven og gravplassforskriften

Vedlegg:

Høring av endringer i gravplassloven og gravplassforskriften(1007625).pdf

Høringsnotat gravplass 020721(1007622).pdf

Høring til 1.oktober pr 17.08.docx

Saksframlegg

Administrasjonen har gått gjennom høringsdokumentet og vedlagt følger notat med forslag til innspill til departementet. Vårt svar til departementet er korfattet og må leses i sammenheng i med høringsnotatet.

I prosessen har vi delt vårt notat med Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling. Forslaget til endringer i regelverket har også vært diskutert med ledere i gravplassmyndighetene i Oslo, Stavanger og Trondheim. Vi har også mottatt innspill fra Akasia. På grunn av kort frist er det ikke mulig å gjennomføre en ytterligere prosess på høringen.

Gravplassutvalget vil bli informert på sitt neste møte.

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd har behandlet saken i møte 31.08.2021 sak 49/21

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Det vedlagte høringsnotat av 17.08.2021 med Bergen kirkelige fellesråds svar på foreslåtte endringer i gravplassloven og gravplassforskriften sendes videre til behandling i fellesrådet.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd vedtar det vedlagte høringsnotat av 17.08.2021 som Bergen kirkelige fellesråds svar til Barne- og familiedepartementet på foreslåtte endringer i gravplassloven og gravplassforskriften.

Gravplassmyndigheten i Bergen

TIL: Høringsnotat om namneflytting, teieplikt osv. Endringer i gravplasslova og gravplassforskrifta

Bergen kirkelige fellesråd takker for at det er foreslått endringer i Gravplasslova slik at virksomheten på gravplassene er i tråd med den øvrige delen av samfunnet og at vi får uttale oss om endringene. Vi vil gjøre det i samme rekkefølge som høringsnotatet.

Til høringsnotatets enkelte kapitler:

1 Innleiing og samandrag

Vi ser det som en nyttig gjennomgang og klargjøring av de nyere reglene på området og arbeidet med digitalisering. Vi noterer oss at departementet bruker begrepet Gravplasstyresmakt på nynorsk og at det har lurt seg inn et feil årstall på side 6, 2002 i stedet for 2022.

2 Arkivlova

Arkivloven må gjelde for gravplassmyndighetens ansvarsområde. Det er noe uklart om dette også gjelder for forvaltning, drift og vedlikehold av gravplasser og krematorium, vi mener det også er nødvendig.

3 Teieplikt for tilsette på gravplassane og tilsette med oppgåver etter gravplasslova

Vi er enige i at taushetsplikten for ansatte på gravplassene, i krematoriet, i administrasjonen og de som utfører tjenester på vegne av disse skal være lovpålagt.

Presiseringen om plassering av anonyme graver vil kun ha betydning der en ikke har etablert anonym minnelund med minnesmerke, der vil presiseringen bare på få betydning i hvilken grav på det anonyme gravfeltet den avdøde er gravlagt. Kanskje lovteksten burde være i entall; «Plasseringen av anonym grav er undergitt taushetsplikt.», da vil gravfeltet kunne oppgis. Med erfaring fra en stor gravplass med to anonyme gravfelt, begge med minnesmerker etablert på 60 tallet, mener vi at dette vil være mest hensiktsmessig og tjenlig for de etterlatte.

4 Kven handsamar klage på ei avgjerd gravplasstyresmakta har teke etter offentleglova

Vi er enige i forslaget om endring av offentlegforskrifta §11, nytt fjerde ledd.

5 Uttale frå kyrkjelege organ ved søknad om anlegg, utviding eller vesentleg endring av gravplass

Forslaget om at kommunen må høre Den norske kirke i saker om gravplasser som har tiknytning til kirkebygg er godt, det vil styrke gravplassmyndighetens legitimitet.

Gravplassmyndigheten i Bergen

6 Krav om medlemskap i gravplasslova § 22

Vi er enige i at arbeid på gravplass, gravkapell og krematorium ikke har betydning for virkeliggjøring av Den norske kirkes religiøse formål. Dette gjelder også for ansatte i administrasjonen som arbeider med gravplassoppgaver som for eksempel; saksbehandling, innkjøp, prosjektledelse og ledelse. Hensynene i § 30 Likestillings- og diskrimineringsloven bør være tilstrekkelig til å sikre at det ikke vil foregå diskriminering av ansatte med arbeid i regi av gravplassmyndigheten.

7 Nærare regulering av urnevegg

Vi forstår det slik at gravlegging i urnevegg er gravlegging i to omganger, en gang i urnevæggen, så i jord.

Vi ser med bekymring på endelig gravlegging i urnevegg, men kan tenke en ordning med feste av grav i urnevegg i inntil 100 år. BKF har endret standpunkt siden 2014 og vurderer det slik at 60 eller 80 år kan bli for kort tid dersom det er barn som er gravlagt i urnevegg.

Om saksbehandling av navneplater. Navneplater til urnevegg vil naturlig nok henge sammen med utformingen av urnevæggen. Nye urnevegger vil trolig bli tilbudt av gravplassmyndigheten og navneplater vil trolig ha en nær sammenheng med designet på urnevæggen. Tekst og utforming av navneplater har stor betydning for hvordan helheten på en slik vegg vil fremstå, og det vil ha betydning for alle etterlatte. Dersom bestilling av navneplater går via gravplassmyndigheten kan vi ikke se at tidsbruken med saksbehandling er mer krevende enn eventuelt å kontrollere og gjøre tiltak i etterkant. Dette bør følge vanlige regler for godkjenning av gravminner og navneplater på navnet minnelund, alternativt at det reguleres av lokal forskrift.

Det er naturlig at en etablerer eget felt eller område for gravlegging av aske og/eller urner fra urnevegger. Det bør ikke være tvil om asken får en verdig håndtering.

8 Namneflytting

Vi er enig i at begrepet navneflytting er best. Adgangen til navneflytting til navnet minnelund (NML) er ikke en normalordning, men være en mulighet for lengstlevende å velge navnet minnelund for seg selv. Det har ikke vært en stor økning i navneflytting til NML og vi er derfor enige i at ansvarlig for grav/ fester selv velger hvem navneflyttingen skal gjelde.

Bergen kirkelige fellesråd legger alternativ 1. til grunn. Det er mange beslutninger som skal tas i forbindelse med dødsfall og det blir unødvendig stress for etterlatte og for ansatte i gravplassmyndigheten dersom en avgrensar denne muligheten i tid.

9 Nedbryting i kistegrav

Bør det vere eit tillegsvilkår at gravplasstyresmakta reknar med at nedbrytinga neppe vil bli fullført på 60 år? Nei, de lokale forholdene må legges til grunn for hvilke tiltak som er nødvendige.

Nytt femte ledd i gravplassforskrifta § 13. Vi er enig, det nytter ikke å lukke grav med dårlige masser. Denne forskriftsendringen kan bidra til at gravfeltene kan bli bedre etter hvert som

Gravplassmyndigheten i Bergen

årene går. Erfaring fra Bergen er at tiltak med slik masseutskiftning i enkeltgraver, der forholdene er dårlige, bidrar til bedre jordsmonn i aktuell grav og i gravene i nærheten. Det er ennå ikke gjort konkret forskning på virkingen av tiltaket.

Det er nyttig å forskriftsfeste at enkeltgraver som ikke tilfredsstiller forskriftens krav, skal registreres. Det er i tråd med vår praksis.

10 Når festaren dør

Det er tjenlig at ansvaret for gravene den gravlagte festes knyttes til den ansvarlige for gravferden. Vi er enig i forslag til endring i Gravplasslova § 16 andre ledd, men emner at en bør både bruke både begrepene gravansvarlig (ev. ansvarlig for grav) og fester for at regelen skal ha et vidt nok virkeområde og gjelde ved alle dødsfall. Det må også gis en frist.

11 Betaling for å fjerne gravminne

Vi er enig i departementets vurderinger, som også samsvarer med vår praksis.

12 Heimel til å gi løyve til forsøk som avvik frå lova

Vi er enig i behovet for en forsøkshjemmel i særlige tilfeller.

Andre innspill:

Andre endringer i gravplassloven:

Det er ikke gjort vurdering om muligheten for deling av aske, dette bør drøftes.

Gravplasslova § 19 1. ledd tredje setning: «Bestemmelsene i §§ 17 og 18 gjelder tilsvarende, men slik at den ansvarlige trer i stedet for festeren.» Vi mener at §§ 15 og 16 bør være nevnt her for en helhetlig forvaltning av gravene.

Endringer i andre lover:

Regelverket i og rundt plan- og bygningsloven bruker begrepet grav- og urnelund. Vi foreslår en harmonisering av språkbruken og at en også her bruker det offisielle begrepet gravplass.

17.08.2021

Inghild Hareide Hansen

Gravplassjef, Bergen kirkelige fellesråd

DET KONGELEGE BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Ifølgje liste

Dykkar ref

Vår ref

Dato

21/1838-

2. juli 2021

Høring av endringer i gravplasslova og gravplassforskrifta

Barne- og familiedepartementet sender med dette på høring forslag endringer i gravplasslova og gravplassforskrifta. Det er gjort greie for forslaga i elleve tematiske kapittel. Fyrste kapittel gir eit samandrag.

Høringar er opne, og alle kan sende svar til oss. Vi ber mottakarane av dette brevet vurdere om høyringsnotatet også bør sendast underliggjande organ og andre som ikkje står på lista.

Vi ber om at høyringssvar blir levert digitalt på [nettsidene](#) våre. Høyringssvar er som hovudregel offentlege og vil bli publisert. Vi ber om merknader innan 1. oktober 2021.

Med helsing

Ellen Ur (e.f.)
avdelingsdirektør

Martin Hill Oppegaard
utgreiingsleiar

Dokumentet er signert elektronisk og har derfor ikkje handskrivne signaturar

Vedlegg: høyringsnotat

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bfd.dep.no

Kontoradresse
Akersgt. 59
www.bfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 793

Avdeling
Forbrukar-, trus- og
livssynsavdelinga

Saksbehandlar
Martin Hill
Oppegaard
22 24 80 04

Høringsnotat om namneflytting, teieplikt osb. Endringar i gravplasslova og gravplassforskrifta

2. juli 2021. Høringsfrist 1. oktober 2021

Innhald

1	Innleiing og samandrag	5
1.1	Hovudinnhald	5
1.2	Samandrag av forslaga i høyringsnotatet	5
1.3	Nylege regelendringar	6
1.4	Digitalisering.....	7
1.5	Om høyring og kunngjering av gravplassvedtekter	7
1.5.1	Kunngjering på Lovdata	7
1.5.2	Om saksførebuing og høyring av vedtektene	8
2	Arkivlova	10
2.1	Gjeldande rett.....	10
2.2	Departementets vurdering	10
2.3	Departementets forslag	11
2.4	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	11
3	Teieplikt for tilsette på gravplassane og tilsette med oppgåver etter gravplasslova	12
3.1	Gjeldande rett.....	12
3.2	Departementets vurdering	12
3.3	Departementets forslag	14
3.4	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	14
4	Kven handsamar klage på ei avgjerd gravplasstyresmakta har teke etter offentleglova.	15
4.1	Gjeldande rett.....	15
4.2	Departementets vurdering	15
4.3	Departementets forslag	15
4.4	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	15
5	Uttale frå kyrkjelege organ ved søknad om anlegg, utviding eller vesentleg endring av gravplass.....	16
5.1	Gjeldande rett.....	16
5.2	Departementets vurdering	16

5.3	Departementets forslag	16
5.4	Økonomiske og administrative konsekvensar	17
6	Krav om medlemskap i gravplasslova § 22.....	18
6.1	Gjeldande rett.....	18
6.2	Departementets vurdering	19
6.3	Departementets forslag	19
6.4	Økonomiske og administrative konsekvensar	19
7	Nærare regulering av urnevegg.....	20
7.1	Bakgrunn. NOU 2014: 2 og høyringa i 2014.....	20
7.2	Nordisk rett.....	21
7.2.1	Sverige.....	21
7.2.2	Danmark	21
7.2.3	Finland	22
7.3	Departementets vurderingar	23
7.3.1	Fredingstid	23
7.3.2	Storleik og utforming av nisjane	23
7.3.3	Namn og data.....	24
7.3.4	Krav om at tekst og anna på minnesmerke skal vere sømmeleg.....	24
7.4	Departementets forslag	24
7.5	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	25
8	Namnflytting	26
8.1	Innleiing.....	26
8.2	Gjeldande rett.....	26
8.3	Bakgrunn. Dispensasjonar frå departementet.....	27
8.4	Nordisk rett.....	28
8.5	Flytting av namn frå ordinær kiste- eller urnegrav til namna minnelund	29
8.5.1	Erfaringar med dispensasjon til å flytte namn til namna minnelund.....	29
8.5.2	Departementets vurdering	31
8.5.3	Departementets forslag	34
8.6	Namnflytting i særlege situasjonar.....	34
8.6.1	Innleiing.....	34
8.6.2	Flytting av namn til tom grav.....	34
8.6.3	Påføring av namn på avliden gravlagd i anonym grav	34
8.6.4	Påføring av namn frå grav som er sletta.....	35
8.6.5	Departementets vurdering	35

8.7	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	35
9	Nedbryting i kistegrav.....	37
9.1	Bakgrunn.....	37
9.1.1	Nordisk rett.....	37
9.2	Utvida heimel til å stengje del av gravplass for kistegravlegging.....	38
9.2.1	Gjeldande rett.....	38
9.2.2	Departementets vurdering.....	38
9.2.3	Departementets forslag.....	40
9.3	Krav til massar ved lukking av opna kistegrav.....	40
9.3.1	Gjeldande rett.....	40
9.3.2	Departementets vurdering.....	40
9.3.3	Departementets forslag.....	41
9.4	Registrering av avvik.....	41
9.4.1	Gjeldande rett.....	41
9.4.2	Departementets vurdering.....	41
9.4.3	Departementets forslag.....	41
9.5	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	41
10	Når festaren døyr.....	43
10.1	Gjeldande rett.....	43
10.2	NOU 2014: 2 og høyringa.....	43
10.3	Departementets vurdering.....	44
10.4	Departementets forslag.....	45
10.5	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	46
11	Betaling for å fjerne gravminne.....	47
11.1	Gjeldande rett.....	47
11.1.1	Betaling for å fjerne gravminne.....	47
11.1.2	Blikk til sida: Plikt til å fjerne eit gravminne på grav utan ansvarleg?.....	47
11.2	NOU 2014: 2.....	47
11.3	Departementets vurdering.....	48
11.4	Departementets forslag.....	48
11.5	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	49
12	Heimel til å gi løyve til forsøk som avvik frå lova.....	50
12.1	Bakgrunn.....	50
12.2	Gjeldande rett.....	50
12.2.1	Tillatne gravferdsformer.....	50

12.2.2	Forsøk.....	50
12.2.3	Lovendring nødvendig.....	50
12.2.4	Lae-utvalet (NOU 2014: 2)	50
12.2.5	Svenske erfaringar med frysetørkingsteknologien og den private aktøren som fremja den	51
12.3	Departementets vurdering	51
12.4	Departementets forslag	52

1 Innleiing og samandrag

1.1 Hovudinnhald

Departementet varsla i Prop. 1 S (2019–2020) at det ville «vurdere behovet for endringar i dei føresegnene som er gitte i medhald av gravferdslova». Meir generelt heiter det i budsjettproposisjonen at i takt med samfunnsutviklinga er det viktig stadig å sjå på behovet for å revidere regelverket, sjå side 120. Dette høyringsnotatet om endringar i gravplasslova og gravplassforskrifta handlar mellom anna om

- den forvaltningsmessige plasseringa av den lokale gravplasstyresmakta (arkivplikt, teieplikt og krav om medlemskap i Den norske kyrkja)
- høyring og kunngjering gravplassvedtekter
- urnevegg
- gravlegging ved vanskelege jordbottilhøve
- flytting av namn til namna minnelund
- forsøk med ny teknologi

Høyringsnotatet er disponert slik at forvaltningsrettslege spørsmål kjem først. Deretter kjem framlegg som har med forvaltninga av gravplassane å gjere, som namneflytting, og som har med drift av gravplassane å gjere, som dårlege jordbottilhøve.

Høyringsnotatet vil ikkje svare på alle forslaga i NOU 2014: 2 *Lik og likskap* eller alle innspel som kom i høyringa. Departementet vil arbeide vidare med sikte på at gravplasslovgivinga legg til rette for fleire alternativ i møte med eit meir mangfaldig samfunn og i møte med ein venta auke i talet på dødsfall dei neste tiåra. Eit tema departementet tek sikte på å vurdere i den samanhengen, er reglane om oskespreiing.

1.2 Samandrag av forslaga i høyringsnotatet

Kapittel 2 til 7 gjeld forvaltningsrettslege spørsmål. Nokre av framlegga er utløyste av ny trussamfunnslov frå januar 2021. I kapittel 2 er framlegget at arkivlova skal gjelde for gravplasstyresmakta slik ho gjorde medan dei kyrkjelege fellesråda blei regulerte av kyrkelova. I kapittel 3 er framlegget at dei tilsette på gravplassane og i gravplasstyresmakta skal ha lovfesta teieplikt slik dei hadde då forvaltningslova gjaldt direkte for dei kyrkjelege fellesråda. I kapittel 4 er framlegget at statsforvaltaren er klageinstans når gravplasstyresmakta gjer vedtak om innsyn etter offentleglova. Det blir her gjort framlegg om endring i offentlegforskrifta. I kapittel 5 er framlegget at gravplasstyresmakta (når ho er kommunal) skal hente inn synspunkt frå dei organa i Den norske kyrkja som saka vedkjem, ved utviding, endring og liknande på gravplass kring ei kyrkje. I kapittel 6 er framlegget å oppheve regelen om unntak frå det oppheva kravet om medlemskap i Den norske kyrkja for tilsette som arbeider med gravplassar. Den generelle reguleringa i likestillings- og diskrimineringslova er vurdert som tilstrekkeleg.

Kapittel 7 følgjer opp [Prop. 86 L \(2019–2020\)](#) og den nye føresegna om urnevegg med nærare reglar om korleis slik gravlegging skal gå føre seg, og naudsynte endringar i forskrifta.

Kapittel 8 gjeld namneflytting. Departementet ber om synspunkt på to alternative føresegner som tillèt namneflytting til namna minnelund.

Kapittel 9 gjeld nedbryting i kistegrav og eit framlegg om regelendringar for situasjonar der nedbrytinga tek lang tid.

Kapittel 10 og 11 følgjer opp to framlegg i NOU 2014: 2 om kven som skal kunne tre inn i festekontraktane til avlidne, og om fjerning av gravminne.

Kapittel 12 gjer framlegg om ein heimel til å gi løyve til forsøk med ny teknologi eller gravferdsformer, det vil seie nye måtar å bryte ned kister på. Framlegget er at berre gravplasstyresmakter kan søkje om slike forsøk.

1.3 Nylege regelendringar

I desember 2019 blei gravplassforskrifta § 35 endra slik at krematorium må føre opp bustadkommunen til den avlidne i kremasjonsregisteret. Dette legg til rette for at kremasjonsstatistikken for 2020 og seinare kan opplyse om kremasjonsprosent per kommune.

Stortinget vedtok i april 2020 endringar i gravplasslova, jf. [Prop. 130 L \(2018–2019\)](#) og [Innst. 208 L \(2019–2020\)](#). Mellom anna fekk lova nytt namn (gravplasslova) og organet med makt etter lova blei omtalt som *gravplassmyndigheten* (på nynorsk i høyringsnotatet her: gravplasstyresmakta). Oppgåvene til bispedømmeråda etter lova blei overførte til statsforvaltaren. Statsforvaltaren kan no overføre oppgåvene som lokal gravplasstyresmakt til kommunen utan krav om samtykke frå Den norske kyrkja lokalt. Departementet fekk heimel til å krevje opplysningar, det vil seie til å innhente statistikk. I samsvar med [Prop. 144 L \(2020–2021\)](#) har Stortinget retta ein feil i gravplasslova § 16 andre leddet andre setninga.

I samsvar med endringa av namnet på lova ble korttittelen på forskrifta endra til gravplassforskrifta. I forskrifta blei tilvisingane til lova endra slik at det står *gravplassloven*. *Kirkelig fellesråd* blei gjennomgåande erstatta med *gravplassmyndigheten*. Opphevinga av gravplassforskrifta § 38 om delegering til dagleg leiar tek til å gjelde frå 1. januar 2002.

I [Prop. 86 L \(2019–2020\)](#) foreslo departementet endringar i gravplasslova for å tillate urnevegg og for å likestille kremasjon og kistegravlegging juridisk, sjå òg [Innst. 313 L \(2019–2020\)](#). Departementet orienterte om endringane frå 1. januar i [brev 26. juni 2020](#).

Departementet la oppgåvene som bispedømmeråda har hatt etter gravplasslova, til Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark frå januar 2021. Alle statsforvaltarar vil handsame søknader om oskespreiing. Fagkompetansen og oppgåvene til gravplassrådgivaren (tidlegare kyrkjegardskonsulenten) er samla hos Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark. Kompetansen til å fremje motsegn i plansaker av omsyn til gravplassar blei flytta til statsforvaltaren saman med dei andre oppgåvene, jf. [vedlegg](#) til rundskriv H-2/14 *Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven* frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kompetansen biskopane hadde til å kome med motsegn i arealsaker om kyrkjer, er ikkje vidareført.

1.4 Digitalisering

Som ledd i oppfølginga av [digitaliseringsstrategien](#) til regjeringa har departementet sett i gang eit [forprosjekt for digitalisering av prosessen etter dødsfall](#). Dette blir ein del av Digitaliseringsdirektoratets arbeid med å digitalisere [livshendinga dødsfall og arv](#) (DOA) og vil innebere at ein ikkje lenger treng fylle ut det sokalla [begjæringsskjemaet](#).

1.5 Om høyring og kunngjering av gravplassvedtekter

1.5.1 Kunngjering på Lovdata

Hovudregelen er at forskrifter skal kunngjerast på Lovdata, jf. forvaltningslova § 38. Dette gjeld også lokale forskrifter. Forvaltningslovutvalet seier det slik ([NOU 2019: 5 punkt 31.5.5.2](#)): "Det er grunnleggende i en rettsstat at de rettsregler som anvendes, skal være kjent og tilgjengelige for allmennheten. Kunngjøringsplikten bidrar til å sikre dette."

Sjølv om forvaltningslova ikkje vil gjelde direkte for dei kyrkjelege fellesråda som organ etter 1. januar 2021, vil reglane i forvaltningslova gjelde når det blir dei som «treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift», jf. forvaltningslova § 1.

For «kirkegårdsvedtekter» blei det i 1973 gjort unntak frå kunngjeringsplikta, jf. brev 31. juli 1973 frå Statsministerens kontor til Kyrkje- og undervisningsdepartementet.¹ Det var tilstrekkeleg med kunngjering «i den eller de aviser hvor det er nødvendig for at vedtektene skal bli alminnelig kjent i vedkommende distrikt. Kunngjøringen kan begrenses til en kort omtale av vedtektene med opplysning om hvor de i sin helhet kan fåes eller finnes». Bakgrunnen for unntaket var truleg at vedtektene var relativt standardiserte, og at kunngjering i Norsk Lovtidend innebar nokså mykje arbeid og papir.

Statsministerens kontor har 24. mars 2021 stadfesta overfor departementet at «føringene gitt i brev 31. juli 1973 fra Statsministerens kontor til Kirke- og undervisningsdepartementet, ikke lenger er relevante». Departementet legg etter dette til grunn at gravplassvedtekter skal kunngjerast i samsvar med hovudreglane i forvaltningslova.

Departementet legg vidare til grunn at plikta til å kunngjere gravplassvedtekter på Lovdata vil gjelde for alle nye og endra vedtekter i samsvar med forvaltningslova § 38. Vedtektene skal vere godkjende av Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark før dei blir kunngjorde. Der berre delar av vedtektene blir endra, bør den lokale gravplasstyresmakta likevel sørge for at heile dei lokale vedtektene blir vurdert av statsforvaltaren før kunngjeringa. Dermed kan ein unngå at eldre feil eller manglar blir kunngjorde på Lovdata.

Departementet oppmodar den lokale gravplasstyresmakta til å leggje ut dei lokale gravplassforskriftene på nettsidene sine og å informere om viktige reglar og endringar der. Også kommunens nettsider kan nyttast for å informere, sjå kommunelova § 4-1.

Departementet ser for seg at det vil kunne vere praktisk å ha éi forskrift om gravplassane i kommunen, i motsetning til eigne forskrifter for kvar gravplass.

Forvaltningslova seier at ei forskrift skal kallast forskrift ved kunngjeringa, jf. fvl. § 38 første leddet bokstav d. Ved kunngjeringa skal tittelen såleis vere «Forskrift om gravplassvedtekt,

¹ Kompetansen til å gjere unntak frå kunngjeringsplikta i forvaltningslova § 38 ligg i dag i Justis- og beredskapsdepartementet.

Lillevik kommune, Austland». Gravplassvedtektene blir då kunngjorde slik ein gjer med politivedtektene: «Forskrift om politivedtekt, [kommune], [fylke]». Tittelen på forskrifta kan ikkje vere «Gravplassvedtekt» eller «Vedtekter for gravplassar i Lillevik kommune».

1.5.2 Om saksførebuing og høyring av vedtektene

Forvaltningslova § 37 første ledd krev at saka er så godt opplyst som mogleg før avgjerda treffes. [Forvaltningslovutvalet](#) peika på grunnar til å bruke tid på å førebu forskrifter, sjå NOU 2019: 5 punkt 31.5.2.1:

Avhengig av saksfeltet og forskriftens innhold kan en forskrift ha minst like stor betydning og være like bestemmende for en enkeltperson som mange enkeltvedtak. I tillegg inngår forskrifter ofte som et ledd i samfunnsmessig styring for å nå bestemte mål.

Også ved forskrifter er bruken av tid og ressurser et mothensyn mot en omfattende utredningsplikt. At en forskrift vil gjelde for mange, gjør likevel at det er rimelig å bruke mer tid og ressurser på å utrede en forskrift enn et enkeltvedtak med tilsvarende innhold.

Departementet legg til grunn at gravplasstyresmaktene greier ut og gjer vurderingar av kva det er behov for å regulere og korleis. Det vil ikkje vere tilstrekkeleg å sende utkastet til mal på høyring. Det må gjerast eigne vurderingar for kvar kommune av kva det er nødvendig å regulere. Ikkje alle endringar vil være like store og viktige, og kravet om høyring bør derfor etter departementes syn gjelde vesentlege endringar. Terskelen for kva som er vesentleg, vil være opp til den lokale gravplasstyresmakta å avgjere.

Forvaltningslova § 37 seier at dei som forskrifta skal gjelde for, eller som ho elles får særlege verknader for, skal få uttale seg i forkant. Forvaltningslovutvalet skriv: "Høringen skal tjene til å opplyse saken, forberede berørte på hva som kan bli vedtatt, gi berørte mulighet for å påvirke saksutfallet, og bidra til å samordne regelverk og andre offentlige tiltak." (NOU 2019: 5 punkt 31.5.3.2). Forvaltningslova gir forvaltningsorganet fridom når det gjeld korleis dette skal gå føre seg, og kva fristen for å uttale seg skal vere. Desse nokså runde formuleringane om mellom anna «forhåndsvarsling» gir grunnlag for at forvaltningslovutvalet oppsummerer gjeldande rett slik at det gjeld ei plikt til høyring (NOU 2019: 5 punkt 31.5.3):

Etter forvaltningsloven har forvaltningsorganet som hovedregel plikt til å foreta høring før en forskrift blir fastsatt, endret eller opphevd (§ 37 annet ledd). [...] I praksis skjer høringen på grunnlag av et forslag til forskrift med kommentarer, og høringsfristen varierer. Vanligvis er høringen skriftlig, men forvaltningsorganet kan samtykke i muntlige uttalelser eller at høringen skal foregå i et møte (§ 37 femte ledd).

Dei lokale forskriftene for gravplassane i kommunane er avgjerande for spørsmål som før eller seinare blir viktige for dei fleste. Derfor er det viktig at forskriftene er kjende og blir drøfta når dei skal endrast. Mellom anna kan spørsmålet om kva for gravplass ulike delar av kommunen høyrer til, dersom forskriftene har slike reglar, vere viktig for folk. Høyringa gir òg høve til å spreie informasjon i forkant av at gravfelt eller gravplassar blir stengde for kistegravlegging, jf. kravet om å varsle festarar og rettshavarar i gravplassforskrifta § 5.

Fordi det meste av gravplassvedtektene vil ha karakter av forskrift, jf. forvaltningslova § 2, er det oftast tenleg at heile førebuinga og vedtaket følgjer krava i forvaltningslova kapittel VII. Når vedtektene for gravplassane blir vedtekne, bør saksframlegget gjere greie for og drøfte synspunkta som kom fram i høyringa.

2 Arkivlova

2.1 Gjeldande rett

Arkivlova krev at arkivmateriale skal takast vare på og berre kasserast i samsvar med bevarings- og kassasjonsreglar.² Arkivlova har ikkje eit funksjonelt avgrensa verkeområde, men gjeld berre visse typar organ. Etter at kyrkjelova blei oppheva 1. januar 2021 har ikkje dei kyrkjelege fellestråda hatt lovfesta arkivplikt når dei utøver makt eller løyser oppgåver etter gravplasslova, sjå [Prop. 130 L \(2018–2019\) punkt 20.5.7.](#)³ Fordi kommunane er nemnde i arkivlova § 2, gjeld lova for kommunane som har forvaltningsansvar etter gravplasslova. Arkivlova vil gjelde for arkivmateriale skapt i Den norske kyrkja lokalt medan ho var offentleg organ.

I høyringa av ny, felles trussamfunnslov ønskte [Arkivverket](#) at lova skulle slå fast at «Den norske kirke skal følge arkivlovens bestemmelser om offentlige arkiver». Departementet viste i proposisjonen til at arkivlova §§ 19 og 20 gir Arkivverket heimel til å gjere vedtak om at reglane om offentlege arkiv likevel skal gjelde, sjå [Prop. 130 L \(2018–2019\) punkt 20.5.7.](#) Kulturdepartementet har seinare opplyst at § 20 berre kan nyttast i det eit organ skiftar status, mellom anna frå statleg til privat, ikkje når det har gått ei tid etter statusskiftet.

I [kyrkjeordninga](#) som Kyrkjemøtet har vedteke, pålegg Den norske kyrkja seg sjølv å følgje arkivlova, sjå § 42.

2.2 Departementets vurdering

Gravlegging er ei offentleg teneste. Departementet tek utgangspunkt i at det er forskjell på om forvaltningsrettslege reglar blir fastsette av staten eller gjeld som internt regelverk fastsett av interne organ.

Etter departementets vurdering bør dei offentlegrettslege rammene for verksemda etter gravplasslova vere uttrykkjeleg regulerte. Dette gjeld òg krava om å ta vare på arkivmateriale for ettertida.

Departementet legg til grunn at delar av arkivmaterialet skapt av gravplasstyresmaktene har ein karakter som tilseier bevaring i ein nasjonal arkivinstitusjon. Gravkart, gravregister, kremasjonsregister og så bortetter vil vere interessant for mellom andre slektsforskarar og bør med tida vere tilgjengelege digitalt i nasjonale basar. Arkivlova har reglar om avlevering, altså om at Arkivverket tek over statleg arkivmateriale når det ikkje lenger er i bruk i verksemda. Det er verksemda som skapte materialet, som tek kostnadene ved å avlevere materialet, mellom anna tilrettelegging av data for avlevering. Arkivverket ber kostnadene ved langtidsbevaring av materialet. Utan lovregulering vil Arkivverket ikkje ha plikt til å ta imot materialet.

² Riksarkivarens vedtak av 1994 og rundskriv F-27-97 av 10. mars 1997 finn ein her: <https://www.arkivverket.no/for-arkiveiere/arkivavslutning-og-innlevering2/overforing-av-papirarkiver/veiledning-for-geistlige>

³ Sjå òg drøftinga i [Prop. 55 L \(2015–2016\)](#) punkt 3.8 og 4.2.2, då arkivlova blei teken inn i rekkja i kyrkjelova § 38 .

Å lovfeste at arkivlova skal gjelde for nokre av oppgåvene etter gravplasslova, kan i prinsippet innskrenke den fridommen trussamfunnslova gir Den norske kyrkja i dokumentasjonsforvaltninga. Fristillinga av Den norske kyrkja slettar likevel ikkje ut andre sektorpolitiske omsyn, til dømes at det bør vere dokumentert for ettertida kvar personar er gravlagde. Det er dessutan i samsvar med [kyrkjeordninga](#) som Kyrkjemøtet har vedteke, der Den norske kyrkja pålegg seg sjølv å følgje arkivlova, jf. § 42.

Når arkivlova skal gjelde for gravplasstyresmaktene, må dei kyrkjelege fellesråda framleis fastsetje rutinar for dokumentasjonsforvaltninga, bevaring og kassasjon i samsvar med bevarings- og kassasjonsreglane frå Arkivverket. Også krematoria vil framleis måtte følgje arkivlova, også dei som er organiserte som interkommunale selskap. Arkivverket gir rettleiing om arkivlova.

2.3 Departementets forslag

Gravplasslova § 23 første leddet ny andre setning skal lyde:

Arkivloven gjelder ved utøving av offentlig myndighet, utforming av gravkart og føring av gravregister og kremasjonsregister etter loven her.

2.4 Økonomiske og administrative konsekvensar

Forslaget vidarefører det som gjaldt under kyrkjelova og har såleis ikkje økonomiske eller administrative konsekvensar.

3 Teieplikt for tilsette på gravplassane og tilsette med oppgåver etter gravplasslova

3.1 Gjeldande rett

Forvaltningslova gir generelle reglar om teieplikt. Fordi Den norske kyrkja ikkje lenger er eit offentleg organ, gjeld forvaltningslova i utgangspunktet ikkje for rettssubjektet Den norske kyrkja, dei kyrkjelege fellesråda eller sokna, sjå kyrkelova § 38 og drøftinga i [Prop. 130 L \(2018–2019\) punkt 20.5.7](#).⁴ Forvaltningslova vil likevel gjelde kvar gong dei kyrkjelege fellesråda eller andre organ i Den norske kyrkja «treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift», jf. fv. § 1 andre setninga.⁵ Forvaltningslova vil ikkje gjelde direkte når tilsette på gravplassane løyser andre oppgåver.

Gravplassforskrifta § 19 om gravregister har ein spesialregel i andre leddet om teieplikt, innsyn og personvern:

Gravregister er omfattet av lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), og retten til innsyn i registeret for den registrerte reguleres av personvernforordningen artikkel 15. Retten til innsyn for andre reguleres av offentleglova. Opplysninger om anonyme gravlegginger og personlige forhold er undergitt taushetsplikt, og registerføreren skal avgi skriftlig taushetserklæring.

Tilsette på gravplassane er ikkje omfatta av personkategoriane som er nemnde i straffelova § 211 om såkalla kallsmessig teieplikt.

Kyrkjemøtet har vedteke ei [kyrkjeordning](#) som i § 42 gir saksbehandlingsreglar: «Forvaltningsloven, offentleglova og regler om offentlige organer i arkivlova gjelder for den virksomhet som drives av kirkelige organer.» Dette inneber at reglane om teieplikt i forvaltningslova gjeld som internt regelverk i Den norske kyrkja, ikkje som norsk lov.⁶

3.2 Departementets vurdering

Teieplikta inneber eit forbod mot å gjere opplysningar som er omfatta av teieplikt, kjende for utanforståande ved å fortelje om dei eller levere ut dokument som inneheld slike opplysningar, til utanforståande. Det er ikkje nok at ein lèt vere å bringe slike opplysningar vidare, ein må aktivt hindre at andre får kjennskap til opplysningane. Dette inneber mellom

⁴ Når Den norske kyrkja ikkje lenger er del av offentleg forvaltning, vil verksemda ikkje falle inn under Sivilombodsmannen, sjå Prop. 130 L (2018–2019) punkt 20.5.7. Innbyggjarane vil ikkje ha same grunnlag for å klage til ombodsmannen, men dette utelukkar ikkje at ombodsmannen vil sjå seg kompetent til å gå inn i ei sak som gjeld gravplassar.

⁵ Sjå Prop. 130 L (2018–2019) punkt 20.5.7: «Dersom kirkelige organer treffer enkeltvedtak eller forskrift, gjelder forvaltningsloven og offentlighetsloven for behandlingen av slike saker. Dette er særlig aktuelt for vedtak i gravferdsforvaltningen, og det er foreslått at det videreføres regler om klageadgang i gravplassforvaltningen i samsvar med forvaltningslovens forutsetninger.» Departementet varsla at det vil kome tilbake til spørsmålet om føresegn om teieplikt i trussamfunnslova for prestar og det som før heitte «forstandarar», jf. punkt 21.8. Dette gjaldt ikkje gjeremål etter gravplasslova.

⁶ Sjå notatet https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2020/september/kr_70_1_20_h%C3%B8ringsdokument.pdf, som har ei drøfting av konsekvensane av brot på desse interne reglane.

anna plikt til å ta vare på opplysningar som er underlagde teieplikt, på ein trygg måte, slik at utanforståande ikkje får tilgang til dei.

Spørsmålet her er om det bør gjelde reglar om teieplikt for gjeremål etter gravplasslova som ikkje har samband med enkeltvedtak eller forskrift. Departementet oppfattar at tilsette på gravplassane og i dei kyrkjelege fellesråda har god rolleforståing og høg profesjonsetikk. Departementet er ikkje kjent med at personopplysningar om avlidne, etterlatne eller festarar blir spreidde.

Departementet meiner at oppgåvene etter gravplasslova er allmenne velferdstenester som bør vere ramma inn med lovpålagt teieplikt på lik linje med oppgåver som kommune og stat utfører. Lovforankra plikter er prinsipielt noko anna enn at Kyrkjemøtet pålegg organ i Den norske kyrkja lokalt å følge forvaltningslova. Departementet meiner derfor at gravplasslova bør innehalde reglar om teieplikt, slik at det også for denne sektoren er klart at det er Stortinget som har fastsett teieplikta.

Departementet gjer derfor framlegg om ei eiga føresegn som gjer det klart at reglane i forvaltningslova om teieplikt skal gjelde. Teieplikta vil ikkje berre gjelde for dei tilsette, men for alle som utfører teneste eller arbeid, både faste og mellombels tilsette tenestemenn, folkevalde og dei som utfører enkeltstående oppdrag for gravplastyresmakta, som private sakkunnige eller konsulentar. Til dømes vil ein ekstern IT-konsulent ha teieplikt etter forvaltningslova § 13 for opplysningar om personlege tilhøve og anna som vedkomande blir kjend med i samband med dette arbeidet. Gravplastyresmakta skal gjere slike eksterne oppdragstakarar kjende med teieplikta, jf. forvaltningslova § 13 c første leddet. Forvaltningslova vernar òg opplysningar om «tekniske innretningar og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold», men dette har neppe så mykje å seie på gravplasssektoren.

Gravplasslova gjeld for trussamfunnsgravplassar. Dermed vil teieplikta òg gjelde for arbeid eller oppdrag på trussamfunnsgravplassar, jf. trussamfunnslova § 21 andre setninga.

I NOU 1989: 7 blei anonym gravlegging omtalt på side 314 (sjå vedlegg 2). Ein såg føre seg som framtidig ordning for anonyme graver at «[d]et kan heller ikke opplyses om hvor i feltet den enkelte er gravlagt». Gravplassforskrifta § 19 andre leddet ser ut til å gå noko lenger, slik at fleire opplysningar er omfatta av teieplikta: «Opplysninger om anonyme gravlegginger og personlige forhold er undergitt taushetsplikt, (...)». Føresegna er ikkje endra sidan ho kom i 1997.

Departementet meiner det er grunn til å presisere kva som er omfatta av teieplikta etter § 19 andre leddet. Det kan vere gode grunnar til å gi opplysning om *at* ein person er gravlagd på gravplassen. Er grava sletta eller avlidne gravlagd anonymt, vil etterlatne eller andre ikkje finne noko gravminne. Det kan ha verdi for dei å vite at avlidne er gravlagd, og at dei ikkje treng å leite på andre gravplassar eller andre stader i landet. Vidare er det å velje anonym gravlegging ikkje uttrykk for tru eller livssyn. Departementet gjer derfor framlegg om endring i denne reguleringa slik at det berre er *plasseringa* av anonyme graver som omfatta av teieplikta. Fordi forvaltningslova vil gjelde, er det ikkje naudsynt å seie at personlege tilhøve er omfatta av teieplikta.

Fordi det er tale om ei presisering av rekkevidden av den lovfesta teieplikta, bør reguleringa stå i lova, ikkje i forskrifta. I forskrifta bli det dermed berre ståande att at registerføraren skal skrive under ei forsikring om å teie.

3.3 Departementets forslag

Gravplasslova § XX skal lyde:

§ XX Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid regulert i loven her, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Plasseringen av anonyme graver er undergitt taushetsplikt

Gravplassforskrifta § 19 andre leddet tredje setninga skal lyde:

Registerføreren skal avgi skriftlig taushetserklæring.

3.4 Økonomiske og administrative konsekvensar

Forslaget vidarefører det som gjaldt under kyrkjelova og har såleis ikkje økonomiske eller administrative konsekvensar.

4 Kven handsamar klage på ei avgjerd gravplasstyresmakta har teke etter offentleglova

4.1 Gjeldande rett

Lov om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova) gjeld for andre rettssubjekt enn stat, fylkeskommune og kommune «i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift», jf. offentleglova § 2. Gravplasstyresmaktene vil mellom anna vere omfatta av offentleglova når dei fastset vedtektene for gravplassen (gravplasslova § 21) eller godkjenner gravminne (gravplassforskrifta § 25). Også ut frå internt kyrkjeleg regelverk er det fastsett at offentleglova skal gjelde for dei kyrkjelege fellestråda. Kyrkjeordninga § 42 andre leddet fastset at klager på vedtak eit kyrkjeleg fellestråd gjer etter offentleglova, blir handsama av bispedømmerrådet.

Offentleglova § 32, som gjeld klage på avslag om innsyn, fastset at «[a]vgjerder etter denne lova kan påklagast til det forvaltningsorganet som er nærmast overordna det forvaltningsorganet som har gjort vedtaket», jf. første setninga første leddet.

Gravplasslova § 24 har reglar om at enkeltvedtak som er gjorde av ei lokal gravplasstyresmakt «etter loven her eller etter reglar i medhold av loven», kan påklagast til statsforvaltaren. Når ei lokal gravplasstyresmakt avslår ein søknad om innsyn etter offentleglova, er dette eit enkeltvedtak, men sidan det er eit enkeltvedtak etter offentleglova og ikkje gravplasslova, blir det uklart om reglane om klage i gravplasslova § 24 gjeld, eller om det er reglane om klage i kyrkjeordninga § 42 som gjeld.

4.2 Departementets vurdering

Departementet meiner at det bør vere uttrykkjeleg regulert kva for organ som skal handsame ein klage på ei avgjerd etter offentleglova gjord av det kyrkjelege fellestrådet som gravplasstyresmakt. Det er høve til å gi forskrift om kva organ som er klageinstans for avgjerder av rettssubjekt som er omfatta av offentleglova § 2 første leddet bokstav b, jf. offentleglova § 32 første leddet femte setninga. Departementet meiner at statsforvaltaren bør vere klageinstans, slik som for dei kommunane som har teke over oppgåva som gravplasstyresmakt, og slik som klageretten er regulert i gravplasslova elles. Departementet tek sikte på å leggje oppgåva med å handsame slike klager til Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark.

4.3 Departementets forslag

Forskrift 17. oktober 2008 nr. 1119 til offentleglova (offentlegforskrifta) § 11 nytt fjerde ledd skal lyde (gjeldande fjerde og femte ledd blir femte og sjette ledd):

Avgjerder etter offentleglova tekne av lokal gravplasstyresmakt, jf. gravplasslova § 23, kan påklagast til Statsforvaltaren.

4.4 Økonomiske og administrative konsekvensar

Gravplasstyresmaktene tek få avgjerder etter offentleglova, og det er derfor få klager. Dei økonomiske og administrative konsekvensane av endringa er tilsvarende små.

5 Uttale frå kyrkjelege organ ved søknad om anlegg, utviding eller vesentleg endring av gravplass

5.1 Gjeldande rett

Gravplasslova § 4 gav opphaveleg bispedømmerådet avgjerdsrett til å gi løyve til anlegg, utviding og anna av gravplass. Fordi gravplassstyresmakta stort sett er kyrkjeleg fellesråd, kunne ein leggje til grunn at det var dialog mellom organ i Den norske kyrkja tidleg i slike saker, mellom anna slik at det blei teke omsyn til kyrkjebygget i saker der gravplassen låg kring eller nær eit kyrkjebygg. Frå 2021 er det Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark som har avgjerdsrett etter gravplasslova § 4 første ledd.

5.2 Departementets vurdering

Nærare halvparten av dei 2200 gravplassane vi har i Noreg, ligg i tilknytning til ei kyrkje. Av desse ligg om lag 700 i tilknytning til ei freda eller listeført kyrkje. Langt dei fleste av desse gravplassane har kyrkjeleg fellesråd som lokal gravplassstyresmakt.

Gravplasslova § 4 stiller i dag krav om at kommunen skal ha slutta seg til søknad om anlegg og anna av gravplass. Føresegna stiller ikkje krav om at kommunen som gravplassstyresmakt skal ha dialog med Den norske kyrkja i slike saker. Når myndet til å gi løyve til anlegg, utviding og anna av gravplass etter lova § 4 no ligg til Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark, er det ingenting som rettsleg sikrar at kyrkjelege organ kan uttale seg der det til dømes skal gjerast vesentlege endringar på ein gravplass som ligg kring ei kyrkje, og der kommunen er gravplassstyresmakt.

Departementet har i rundskriv Q-6/2000 kapittel 3.5 og 4.4.2 omtala korleis statsforvaltaren og kyrkjelege og antikvariske styresmakter bør samarbeide ved byggje- og endringstiltak i uteområda til kyrkja. Omtalen regulerer likevel berre når det er krav om å innhente uttale frå kulturmiljøstyresmaktene, og vil derfor ikkje sikre at organ i Den norske kyrkja er høyrde i saker som blir omfatta av § 4.

Departementet meiner at kommunen som gravplassstyresmakt bør ha dialog med og innhente skriftleg uttale frå dei organa i Den norske kyrkja som saka vedkjem, som ved anlegg eller vesentleg endring og anna av gravplass som ligg i tilknytning til eit kyrkjebygg. Dermed kan Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark av saksdokumenta sjå kva som er meint om omsynet til mellom anna kyrkjebygg, felles tilkomstvegar, felles parkeringsplassar og etablerte gravplassar. Dette vil gjere sakshandsaminga meir effektiv og rettsleg sikre at tiltak som er omfatta av gravplasslova § 4, ikkje blir gjennomførte på ein gravplass som ligg i tilknytning til ei kyrkje, utan at kyrkjelege instansar har fått uttale seg.

For kommunen som gravplassstyresmakt vil det normalt vere Den norske kyrkja lokalt ein har dialog med, det vil seie kyrkjeleg fellesråd etter kyrkjeordninga. Det er opp til Den norske kyrkja sjølv å gi interne reglar om samordning i arealsaker.

5.3 Departementets forslag

Ny andre setning i gravplasslova § 4 første ledd skal lyde (gjeldande andre setning blir tredje setning):

Ligger gravplassen i tilknytning til kirkebygg, skal gravplassmyndigheten innhente uttalelse fra berørte organer i Den norske kirke.

5.4 Økonomiske og administrative konsekvensar

Endringa vil ikkje ha vesentlege økonomiske og administrative konsekvensar.

6 Krav om medlemskap i gravplasslova § 22

6.1 Gjeldande rett

Kyrkjelova § 29 kravde at kyrkjeleg tilsette skulle vere medlem av Den norske kyrkja. Fordi oppgåvene etter gravplasslova blir løyste på vegner av det offentlege, gjer i dag gravplasslova § 22 unntak frå kravet om medlemskap i Den norske kyrkja for tilsette i kyrkjelege fellesråd «med arbeidsoppgaver alene knyttet til gravplass, gravkapell og krematorium». Kravet om medlemskap er ikkje ført vidare i trussamfunnslova, jf. Prop. 130 L (2018–2019). Gravplasslova § 22 var ikkje tema i NOU 2014: 2 *Lik og likskap*, i Kulturdepartementets høyringsnotat i 2017 eller i Prop. 130 L (2018–2019).

Likestillings- og diskrimineringslova § 6 forbyr diskriminering (forskjellsbehandling) på grunn av religion eller livssyn. § 9 i lova opnar likevel for forskjellsbehandling på grunn av religion eller livssyn dersom dette har eit sakleg formål, er naudsynt for å oppnå formålet og ikkje er uforholdsmessig inngripande overfor den eller dei som blir forskjellsbehandla. § 30 tredje ledd opnar for å be om opplysningar om religion eller livssyn i tilsetjingsprosessen:

Innhenting av opplysningar om søkerens samlivsform, religion eller livssyn er tillatt hvis virksomheten har som formål å fremme bestemte livssyn eller religiøse syn, og arbeidstakers stilling vil ha betydning for å gjennomføre formålet. Dersom slike opplysningar vil bli krevet, må dette oppgis i utlysningen av stillingen.

KA Arbeidsgivarorganisasjon for kyrkjelege verksemder skriv i sitt [rundskriv 1/2018](#) *Diskrimineringslovgivningen*:

Ved tilsetjing i stillinger som har nær tilknytning til religionsutøvelsen i Den norske kirke, er det i tillegg til dette saklig grunnlag for å innhente og legge vekt på opplysningar om hvordan den aktuelle søker stiller seg til teologiske spørsmål. Det må foretas en konkret vurdering av hver enkelt stilling og arbeidsoppgavene som er lagt til den. Tilsettingsorganet vil måtte kunne begrunne behovet for dette i det enkelte tilfellet og om nødvendig kunne bevise at den er saklig, nødvendig og forholdsmessig.⁷

Kyrkjemøtet vedtok våren 2019 ei [kyrkjeordning](#) som fører vidare store delar av kyrkjelova. Den vedtekne § 40 i kyrkjeordninga lyder:

Kirkelige ombud skal være medlem av Den norske kirke. Biskopen kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier det. For nasjonale ombud er preses i Bispemøtet dispensasjonsmyndighet.

Ved tilsetjing i kirkelige stillinger som er av betydning for å virkeliggjøre Den norske kirkes formål, skal tilsettingsmyndigheten oppstille krav om medlemskap i Den norske kirke i tråd med adgangen til dette i likestillings- og diskrimineringsloven § 9, jf. § 30. Det skal oppgis i utlysningen av stillingen at medlemskap kreves. Biskopen kan gi

⁷ Sitatet er frå side 33. Regelen er omtalt på side 33–34 og 41–42.

dispensasjon fra tilsettingsmyndighetens plikt til å oppstille slikt krav til medlemskap når særlige grunner tilsier det.

6.2 Departementets vurdering

Gravplassane er allmenne og skal forvaltast slik at ordningane i hovudsak er felles for alle. Gravplasslova legg offentlege oppgåver til eit trussamfunn, sjå omtale i Prop. 130 L (2018–2019) punkt 22.1 og 22.6.1. Departementet legg til grunn at arbeid på gravplass, gravkapell og krematorium ikkje vil ha noko å seie for verkeleggjeringa av det religiøse formålet til Den norske kyrkja. Dermed kan dei kyrkjelege fellesråda etter likestillings- og diskrimineringslova § 30 ikkje stille krav om at tilsette med slike oppgåver skal vere medlemmer av Den norske kyrkja.

6.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at gravplasslova § 22 blir oppheva. Likestillings- og diskrimineringslova vil då setje rammene for tilsetjing i stillingar som kombinerer oppgåver på gravplass/krematorium og i kyrkja (til dømes kyrkjetenar, vaktmeister, reinhaldar). Departementet legg til grunn at praktiseringa av gravplasslova § 22 i dei kyrkjelege fellesråda har vore i samsvar med likestillings- og diskrimineringslova § 30. Opphevinga inneber dermed inga endring av gjeldande rett.

6.4 Økonomiske og administrative konsekvensar

Endringa vil truleg ikkje ha økonomiske og administrative konsekvensar.

7 Nærare regulering av urnevegg

7.1 Bakgrunn. NOU 2014: 2 og høyringa i 2014

Stortinget vedtok 8. juni 2020 å opne for urnevegg, jf. [Innst. 313 I \(2019–2020\)](#) og [Prop. 86 L \(2019–2020\)](#). Gravlegging i urnevegg vil seie at oskeurna blir oppbevart eller mura inn i ein lukka nisje i ein vegg eller eit byggverk.⁸ Namn og data på den avlidne står normalt utanpå nisjen. Ein urnevegg kan stå både inne og ute.

Formålet med lovendringa var at gravplasslovgivinga skal leggje til rette for fleire alternativ i møte med eit meir mangfaldig samfunn og i møte med ein venta auke i talet på dødsfall dei neste tiåra. Departementet understreka i proposisjonen at den lokale gravplastyresmakta vil stå fritt til å byggje eller la vere å byggje urnevegg.

Opninga for urnevegg i lova kjem fram av § 21, som er ein heimel om avgifter. Det er derfor behov for nærare regulering av utforminga urnevegger. Det er òg behov for reglar om urna og om kva som skal skje etter at fredingstida og eventuelt festeperioden er over. Forskrifta vil ha heimel i gravplasslova § 26.

Denne forma for gravlegging i to omgangar – første gong ved innsetjing i urnevæggen og andre gong ved nedsetjing i jorda – inneber ikkje brot på gravfreden. Hovudprinsippet skal framleis vere at oska skal i jorda, til dømes ved nedsetjing i anonym urnegrav eller minnelund. Dette stadiet vil ikkje innebere medverknad eller deltaking frå dei etterlatne. Departementet varsla at det vil vurdere om det unntaksvis kan givast høve til urnevegg som endeleg gravlegging dersom behovet er grunnleggjande religiøst, til dømes for buddhistmunkar, jf. Innst. O. nr. 46 (1995–1996) side 31.

Lae-utvalet utforma eit forslag til forskriftsregulering av gravlegging i urnevegg, sjå NOU 2014: 2 punkt 11.4. Bergen kyrkjelege fellesråd uttalte i høyringa av NOU-en:

BKF ser ingen betenkeligheter ved å gi mulighet for vidare leie av urneplass i kolumbarium eller navnet minnelund, så lenge det er noen som ønsker å ta det ansvaret. Ut fra prinsippet om at en grav bare bør bestå så lenge det fortsatt er noen i levende live som husker avdøde, kan det være nærliggende å tenke seg en maksimal leietid på 20 år etter utløpet av den betalingsfrie perioden. I dag opplever gravplassforvaltningen ofte at langtidsfeste av graver handler mye om å sikre mulighet for gravlegging på akkurat det stedet, på den gravplassen; tanken om å «hvile i samme grav». Dette aspektet forsvinner både i kolumbarium og i navnet minnelund, og man vil ikke ha den samme beveggrunn for lange leieperioder.

I Narvik har ein frå gammalt av ein urnemur. I [vedtektene](#) frå 2019 er urnemuren regulert slik:

Navneplatene skal være av stein. Sterke farger (marmor) tillates ikke. Platene bestilles og betales av ansvarlig for graven / fester. Urner skal være av ikke forgjengelig materiale. Åpning av nisje som tidligere er tatt i bruk, skal skje like i forkant av ny

⁸ Kirsten G. Lunde har gitt ein kort omtale av «Kolumbarium – oppbevaring av askeurner i lukkede nisjer» på side 88–89 i heftet [Kremasjon og gravformer for aske](#) (2017).

innsetting. Åpen nisje skal være under tilsyn. Lukking av nisjen skal skje straks etter innsetting. Platen skal limes eller boltes fast. Når gravstedet, av ulike årsaker, slettes, skal asken gravsettes i åpent grav eller anonym grav. Det skal ikke registreres hvor. Tomme urner og kremasjonsbrikke destrueres. Maksimalt 6 urner kan gravsettes i en nisje. [...]

Gravsted i urnemuren kan ikke beplantes/pyntes.

7.2 Nordisk rett

7.2.1 Sverige

Ifølgje bransjeorganisasjonen Sveriges kyrkogårds- og krematorieförbund (SKKF) finst det i overkant av 40 kolumbarium i Sverige, men ikkje tal for kor ofte dei blir nytta. Det er langt mellom nye kolumbarium.

Den svenske gravplasslova gjer unntak frå den generelle regelen om gravfred for kolumbarium, sjå [begravningslag](#) 6 kap. 3 § (*lag 1999:306*):

Trots det som sägs i 1 § får huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur där gravrätten har upphört.

Askan skall i så fall grävas ned inom begravningsplatsen eller inom någon annan närbelägen begravningsplats.

Dette inneber at gravlegging av oska etter fredingstida eller festeperioden ikkje er eit brot på den uttrykkjelege regelen om gravfred. Norsk rett har ikkje nokon slik uttrykkjeleg regel om gravfred. Etter svensk rett skal oskeurna gravleggjast på same eller nærliggjande gravplass. Ifølgje SKKF er det eit råd at urna som blir nytta i eit kolumbarium, skal vere uforgjengeleg og nisjen skal vere mogleg å låse. Vidare skal oskeurna etter tida i kolumbariet ikkje gravleggjast på anonym urnelund (minnelund).

7.2.2 Danmark

Den danske [lov om begravelse og ligbrænding](#) slår i § 3 andre ledd fast at hovudregelen er at oskeurner blir sette ned på gravplassen, men opnar for at urnen «anbringes på et andet sted, der er godkendt af kirkeministeren». Lova har ingen reglar om kolumbarium, til dømes om fredingstid.⁹ Ei [forskrift frå 1975](#) gir enkelte reglar:

§ 12. Kister og askeurner skal jordfæstes på folkekirkens kirkegårde eller andre af kirkeministeriet godkendte begravelsespladser. Askeurner kan dog nedsættes eller anbringes på andet af kirkeministeriet dertil godkendt sted. Jordfæstelse af aske kan ske uden brug af urne. Med kirkeministeriets tilladelse kan der forholdes med asken på anden sømmelig måde, når der foreligger et bestemt udtalt ønske herom fra afdøde.

⁹ Vi byggjer her på opplysningar frå Marjun Egholm i Kirkeministeriet.

§ 13. Henvendelse om foretagelse af jordfæstelse og om erhvervelse eller fornyelse af gravsted rettes til bestyrelsen for den kirkegård, hvor afdødes kiste eller urne ønskes jordfæstet. Henvendelse om foretagelse af ligbrænding og om anbringelse af urne i kolumbarium rettes til krematoriets bestyrelse. [...]

I eit [rundskriv frå 1975](#) heiter det at departementet gir løyve til å etablere kolumbarium. Dessutan «kan urner anbringes i gravkamre på kirkegårde, hvor dette er hjemlet i kirkegårdsvedtægten eller tillades af kirkegårdsbestyrelsen». I eit anna rundskriv frå same år er det fastsett at urner til bruk i urnevegg skal vere av «brændt ler, sten, bronze eller andet holdbart materiale».¹⁰

I ei [rettleiing frå 2018](#) heiter det:

Kirkeministeriet har altid meddelt afslag på ansøgninger om tilladelse til anbringelse af askeurner i hjemmet, da en sådan anbringelse vil kunne indebære en tilsidesættelse af de etiske hensyn, der ligger til grund for begravelseslovens bestemmelser. Er ønsket om opbevaring i hjemmet for eksempel begrundet i ønsket om til sin tid at kunne anbringe asken i en urne sammen med længstlevende ægtefælles aske, kan der enten peges på muligheden for at anbringe urnen i et kolumbarium eller anbringelse i et gravsted med henblik på opgravning og sammenblanding med længstlevendes aske ved længstlevendes død.

Dette opnar for mellombels plassering av urne i urnevegg. Nærare reglar er truleg gitt i vedtekter for gravplassane der det er urnevegger.

7.2.3 Finland¹¹

I hovudstadsregionen i Finland finst det åtte kolumbarium. Det eldste er frå 1926 og det nyaste frå 2004. I heile Finland finst det 20 krematorium, og to er under planlegging. Det manglar eit samla regelverk for oppføring av kolumbarium. Ulik tolking av lova hjå regionale styresmakter gjer det vanskelegare å føre opp kolumbarium enn før.

I [begravningslagen 18 §](#) (i kapittelet om krematorium og kremering) er hovudregelen: «Huvudmannen för ett krematorium får lämna ut aska endast för att gravsättas eller för att på ett annat bestående sätt placera den på en plats.» Historisk har kolumbarium blitt rekna som ein slik permanent måte å plassere oskeurna på.

Gravplassar skal i Finland godkjennast av lokale, regionale og kyrkjelege styresmakter. [Kyrkolagen](#) har eit eige kapittel om gravplassar og stiller mellom anna krav om planar over gravplassen, sjå § 8. [Kyrkoordningen](#) gir nærare reglar om drift av gravplassar. § 6 gjer greie for kva som skal stå i ein gravplassplan som ligg til grunn for godkjenninga.

¹⁰ Cirkulære nr. 221 af 1. december 1975 om udførelse af ligbrænding

¹¹ I Finland blir dei allmenne gravplassane forvalta av den evangelisk-lutherske kyrkja. Dei ortodokse og dei katolske kyrkjelydane forvaltar sine eigne gravplassar med tilskot frå staten. Dei muslimske gravfelta ligg inntil gravplassane forvalta av den evangelisk-lutherske kyrkja og blir forvalta av ho.

Fredingstida i urnevegg er minst 15 år. I lokale forskrifter kan soknet fastsetje lengre fredingstid. Når fredings- og festetida er ute, blir oska gravlagd på den same gravplassen.¹²

7.3 Departementets vurderingar

7.3.1 Fredingstid

Stortingskomiteen føresette i innstillinga si, slik departementet gjorde i proposisjonen, at det skal vere ei fredingstid i nisjen i urneveggen, men òg at det ikkje inneber brot på gravfreden når urna blir teken ut av nisjen og gravlagd.¹³ Lovendringa i gravplasslova § 21 andre leddet seier ikkje uttrykkeleg noko om dette, men gravplasslova § 8 seier at minste fredingstid er 20 år. Dette vil òg gjelde for urnevegg.

Etter fredingstida og utløpet av eventuell festeperiode er framlegget at urna blir gravlagd anonymt innanfor kommunen. Ei ordinær anonym urnegrav kan nyttast, og det er derfor ikkje eit vilkår for å ha urnevegg at det er etablert namna eller anonym minnelund i kommunen. Urna kan gravleggjast på namna minnelund dersom det ikkje blir sett opp namneplate.

Bergen kyrkjelege fellesråd meinte i høyringa i 2014 at festeperioden i urnevegger (etter fredingstida) burde vere avgrensa til 20 år utan rett til forlenging. Departementet meiner at regelverket bør leggje til rette for at urnevegg kan opplevast som eit fullverdig alternativ til urnegrav og namna minnelund. For etterlatne kan det vere ønskeleg å velje type grav i samband med dødsfallet utan å måtte ta stilling til ønskt maksimal festetid. Ved dødsfallet vil det vere mange val å gjere, og kapasiteten til å kjenne på behov 40 år inn i framtida, kan vere avgrensa. Dersom urnevegg skulle vere einaste gravtype underkasta ein statleg regel om maksimal festetid på 20 år, ville urnevegg framstå som eit mindre attraktivt alternativ. Departementet foreslår derfor ikkje ei grense på fredingstida.

7.3.2 Storleik og utforming av nisjane

Departementet meiner det ikkje er behov for nasjonale reglar om storleiken på nisjane. Gravplassforskrifta § 14 første ledd bør derfor ikkje gjelde i urnevegg. Det vil gi gravplastyresmakta fridom til å utforme nisjane, mellom anna til å gi reglar i vedtektene om fleire urner kan plasserast i same nisje. Ved ny gravlegging av fleire urner i same nisje i fredingstida, vil gravplassforskrifta § 16 innebere at det blir ny periode utan festeavgift.

Kravet om minst 0,5 meter jordoverdekking og jord på alle kantar i gravplassforskrifta § 14 andre leddet kan ikkje gjelde i urnevegg.

Urneveggen skal stå på ein gravplass. Dette utelukkar ikkje at ein ny gravplass berre har urnevegg (ikkje kiste- og urnegraver), men gravplassen må vere godkjend etter gravplasslova § 4. Gravplassar som til dømes berre har urnevegg og minnelund for urnegraver, krev svært avgrensa areal og kan vere eit alternativ ved til dømes mindre kapell og krematorium. Urnevegg kan òg stå på gravplass godkjend etter trussamfunnslova § 21. At

¹² Opplysningar frå Harri Palo i Kyrkostyrelsen i Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Finland.

¹³ Innst. 313 L (2019–2020): «Denne formen for gravlegging i to omganger – første gang ved innsetting i urneveggen og andre gang ved nedsetting i jorden – innebærer ikke brudd på gravfreden. Departementet foreslår å forskriftsfeste hva som skal skje etter at fredningstiden og eventuelt festeperioden er over.»

urnevegg skal stå på gravplass, kan ikkje gjelde fullt ut dersom det blir søkt om urnevegg innomhus, til dømes i kyrkjer tekne ut av bruk eller i tempel og seremonirom i vanleg bruk.¹⁴ I slike tilfelle må ein søkje departementet om dispensasjon, jf. gravplassforskrifta § 39.

Urnene skal ikkje vere tilgjengelege. Derfor skal nisjane vere lukka. Det er ikkje nødvendig å stille krav til korleis nisjane blir lukka. Gravplasstyresmakter som ønskjer å ta i bruk historiske urnevegger innomhus eller av andre grunner ikkje vil lukke nisjane, kan søkje departementet om dispensasjon, jf. gravplassforskrifta § 39.

Departementet meiner at det heller ikkje er nødvendig å setje frist for når gravplasstyresmakta skal gravleggje oska i jorda etter utløpet av festeperioden eller fredingstida i urnevæggen.

7.3.3 Namn og data

Nisjane i ein urnevegg skal vere lukka. Utanpå kan namn og data på avlidne stå, eventuelt saman med symbol eller tekst i samsvar med lova og dei lokale gravplassforskriftene. Utforminga skal godkjennast av gravplasstyresmakta, jf. gravplassforskrifta § 25. Forslaget opnar ikkje for å gravleggje anonymt i urnevegg.

7.3.4 Krav om at tekst og anna på minnesmerke skal vere sømmeleg

Kravet om at tekst, fotografi, dekor og symbolbruk skal vere sømmeleg, gjeld etter ordlyden i gravplassforskrifta § 21 første leddet første setninga berre gravminne. Etter departementets vurdering bør dette kravet òg gjelde ved utforminga av minnesmerke og urnevegger og ved utforminga av namneplatene som blir festa på desse. I gravplassvedtektene kan gravplasstyresmakta fastsetje at det ikkje kan vere symbol i tillegg til namn og data.

Kravet om godkjenning av gravminne i gravplassforskrifta § 25 første ledd gjeld gravminne og bør ikkje gjelde namneplater. Sakshandsaming av kvar namneplate er ikkje naudsynt og lite effektiv bruk av ressursane. Ev. reaksjonar på brot på kravet i gravplassforskrifta § 21 første ledd om sømmeleg tekst på namneplate, må dermed kome i etterkant.

7.4 Departementets forslag

Etablering av urnevegg vil vere ei vesentleg endring av gravplassen som skal ha tilslutning frå kommunen og godkjenning frå statsforvaltaren, jf. gravplasslova § 4 første leddet.

Fredingstida er den same som for urnegraver. Å opne nisjen og å gravleggje oska etter fredingstida, er ikkje brot på gravfreden. Dei etterlatne deltek ikkje ved denne gravlegginga og har ingen innverknad på kvar, når eller korleis oska blir gravlagd. Plasseringa på minnelunden er berre kjend for den lokale gravplasstyresmakta.

Gravplassforskrifta § 14 nytt tredje ledd skal lyde (gjeldande tredje ledd blir fjerde ledd):

Første og andre ledd gjelder ikke i urnevegg.

Gravplassforskrifta § 15a skal lyde:

¹⁴ Sjå Innst. O. nr. 46 (1995–1996) side 31 og omtalen i [Prop. 86 L \(2019–2020\) punkt 3.2.1.](#)

§ 15a. Anonym minnelund, navnet minnelund og urnevegg

Med minnelund forstås gravfelt på gravplass uten adgang til gravminne knyttet til den enkelte grav. § 13 første ledd og § 15 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for grav i anonym og navnet minnelund. *Med urnevegg forstås vegg eller byggverk på gravplass med plass til askeurne i lukkede nisjer.*

Gravens plassering på anonym minnelund er bare kjent for *gravplassmyndigheten*. Plassering av grav på navnet minnelund kan gjøres kjent. Anonym og navnet minnelund skal plasseres i atskilte gravfelt.

Ved anonym minnelund kan det plasseres minnesmerke. Ved navnet minnelund skal det plasseres minnesmerke med navn og data på de gravlagte. *På urnevegg skal navn og data på de gravlagte stå utenpå den enkelte nisje. Dersom graven ikke festes etter fredningstidens utløp, gravlegges aske fra urnevegg anonymt på gravplass i kommunen.*

Grav på anonym minnelund har ingen ansvarlig. På navnet minnelund og i urnevegg kan grav festes når det har gått 20 år etter gravleggingen. Nærmere bestemmelser gis i gravplassens vedtekter.

Gravplassforskrifta § 21 første leddet første setninga skal lyde:

Tekst, fotografi, dekor og symbolbruk på gravminne, *minnesmerke og urnevegg* skal være sømmelig, og det *navnet* som settes *på*, skal være identisk med navnet på den som er gravlagt.¹⁵

Gravplassforskrifta § 31 første leddet ny andre setning skal lyde:

Urne som gravlegges i urnevegg, skal tåle oppbevaring i 100 år.

7.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Det er opp til den enkelte gravplasstyresmakt å avgjere om ein ønskjer å etablere urnevegg eller ikkje. Utgiftene ein lokalt har til å byggje urnevegg, fell inn under kommunens finansieringsansvar etter gravplasslova § 3. Økonomiske og administrative konsekvensar bør greiast ut av gravplasstyresmakter som vurderer å etablere urnevegg. Forslaga til regelendingar her gir spelerom i val av oskeurne og utforming av urneveggen.

Gravplasslova gir frå nyttår heimel til å få dekt ein del av kostnadene av dei etterlatne. Avgifta blir fastsett av kommunen etter forslag frå gravplasstyresmakta. Urnevegg krev avgrensa med areal på gravplassen. Gjenbruk av nisjane kan over tid føre til at gravplasstyresmakta får dekt meir enn kostnadene ved å etablere urneveggen.

¹⁵ Endringane i den andre leddsetninga er berre korrektur.

8 Namneflytting

8.1 Innleiing

Namnet på eit gravminne skal gi informasjon om den avlidne i grava. Det same gjeld i namna minnelundar: Namneplatene seier kven som er gravlagd der. Etter fredingstida (når leivningane er brotne ned) kan namnet bli ståande dersom etterlatne vil feste grava. Samsvar mellom gravinnhaldet og namnet på gravminnet eller minnesmerket er grunnleggjande i norsk gravplasskultur.

Reglane om namneflytting i gravplassforskrifta § 21 andre leddet fører til at det ikkje alltid er samsvar mellom gravinnhald og namnet over jorda. Føresegna tillèt at gravplasstyresmakta etter søknad kan gi løyve til at namnet blir sett opp på eit anna gravminne og samstundes sletta frå gravminnet der leivningane ligg.

Omgrepet symbolsk flytting har vore brukt fordi flytting av namnet var eit alternativ til å flytte kista eller urna fysisk etter gravlegginga. Etter departementets vurdering er uttrykket *namneflytting* lettare å forstå og meir dekkjande enn *symbolsk flytting*, og departementet rår til at det blir nytta framover.

Spørsmålet i dette punktet er om ein skal opne for namneflytting til namneplater i namna minnelundar.

8.2 Gjeldande rett

Gravplassforskrifta § 21 første leddet krev at namn på gravminne «skal være identisk med navnet på den som er gravlagt». Andre ledd gir den lokale gravplasstyresmakta heimel til å gi løyve til at namn og data på avlidne blir flytta frå det opphavlege gravminnet. § 21 andre leddet lyder:

Gravplassmyndigheten kan gi tillatelse til at navn på person påføres gravminne på en eksisterende grav et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Navnet må da fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Kultur- og kyrkjedepartementet uttalte i brev 3. oktober 2006 til Bergen kyrkjelege fellesråd om forståinga av § 21 andre leddet andre setninga:

Det er etter vårt syn ikke et absolutt krav at navnet flyttes fra et eksisterende gravminne, men navnet på den som er gravlagt, kan ikke finnes på flere gravminner samtidig, jf. nevnte forskrift § 21 andre leddet annet punktum.

Denne forståinga opna i den konkrete saka for at namn og data frå ei sletta grav blei førte opp på gravminnet på grava til den lengstlevande ektefellen. Sjølv om det altså ikkje var noko namn å slette, kunne ein i den konkrete saka likevel setje namnet på eit gravminne der leivningane ikkje låg.

Føresegna opnar for å gi løyve til å flytte namnet til ei anna grav, men ikkje til ein namna minnelund.¹⁶ Dette kjem tydeleg fram i [rundskriv P-12/2012](#) 18. desember 2012 i samband med ei endring i gravplassforskrifta § 21 første leddet:

Departementet finner ikke å kunne åpne for såkalt symbolsk flytting fra det opprinnelige gravminnet til navnet minnelund, da dette antas å ville få et langt større omfang. På grunn av minnelundenes innretning med like mange plasser på minnesmerket som det er graver i tilhørende gravfelt, ville symbolsk flytting til minnelund bli vanskelig å håndtere på sikt.

Anonyme graver reiser særlege spørsmål når det gjeld namneflytting. Etter gjeldande rett kan namn på ein avliden som er gravlagd i ei anonym grav eller ein anonym minnelund, ikkje påførast ei ordinær grav med gravminne eller namna minnelund. I slike tilfelle oppstår spørsmålet om kven som kan søkje om å påføre namnet, i og med at ei anonym grav ikkje har nokon ansvarleg.

Det er berre den ansvarlege for grava eller den som festar ho, som kan søkje om namneflytting. Det er ikkje gitt reglar som løyser konflikhtar dersom andre etterlatne har innvendingar mot flyttinga, men dei kan ha klagerett på avgjerda om namneflytting.

Ved flytting av siste namn frå eit gravminne, altså når det ikkje lenger er fleire namn på eit gravminne, blir grava sletta.

Reservering av grav ved sida av i minnelund, er ikkje regulert i gravplassforskrifta, men kan regulerast i vedtektene. I gravplassrådgivarens mal for utkast til lokale gravplassforskrifter (2019) er det to alternative reguleringar:

Alt. 1

I navnet minnelund kan det festes en grav ved siden av. Dette gjelder også urnegrav. Ved feste av grav ved siden av betales det festeavgift fra det tidspunkt den første graven tas i bruk. Ved feste av grav ved siden av i navnet minnelund, vil ikke nødvendigvis gravene komme ved siden av hverandre, men navneplatene.

Alt. 2

I navnet minnelund kan det ikke festes en grav ved siden av.

Ved reservasjon av grav ved sida av i minnelund kan det anten bli sett av plass til ny plate ved sida av til neste namn eller eit namn til på same plate. Om namneplatene kan ha plass til to namn, er eit spørsmål om korleis minnelunden er designa. Det er opp til gravplasstyresmaktene lokalt om det å reservere plass ved sida av i namna minnelund, inneber at urnene blir ståande ved sida av kvarandre i jorda. For gravplasstyresmaktene er det sjølvsagt mest praktisk å gravleggje urnene fortløpande.

8.3 Bakgrunn. Dispensasjonar frå departementet

Departementet har dei siste åra motteke søknader om å dispensere frå gravplassforskrifta § 21 andre leddet, jf. heimelen i § 39. Søknadene har i hovudsak dreidd seg om

¹⁶ Sjå òg <https://kirken.no/nb-NO/gravplassradgiver/graven/symbolsk%20flytting/>

namneflytting til namna minnelund. Mellom anna gav departementet 28. august 2019 dispensasjon til Kongsberg kyrkjelege fellesråd frå gravplassforskrifta § 21:

"[...] slik at Kongsberg kyrkjelege fellesråd kan opne for symbolsk flytting av namn på ektefelle/sambuar/partnar frå eksisterande gravminne til namna minnelund. Namnet på eksisterande gravminne skal fjernast. Opninga for å symbolsk flytte i tråd med dette, bør inn i vedtektene til gravplassen og desse bør utformast i tråd med anbefalingane frå gravplassrådgeveren. Vi gjer merksame på at endringar i vedtektene skal godkjennast av bispedømmerrådet, jf. gravferdsloven § 21 første ledd".

Dispensasjonen var basert på ei tilråding frå gravplassrådgivaren som hadde utforma eit forslag til ei føresegn i den lokale gravplassforskrifta:

"Barne- og familiedepartementet har gitt dispensasjon etter gravferdsforskriften § 39 til symbolsk flytting til navnet minnelund. Kongsberg kirkelig fellesråd kan derfor etter søknad tillate at det påføres navn på ektefelle/samboer/partner selv om vedkommende er gravlagt et annet sted. Navnene skal stå på samme navneplate, og navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet".

Høvet til namneflytting etter dispensasjonane er nokså avgrensa: Det må dreie seg om namneflytting av ektefelle, sambuar eller partnar, i nokre tilfelle også barn. Flyttinga kan i Kongsberg-saka berre skje til same navneplate som namnet og data til førsteavlidne står på.

Departementet har i godt og vel ti saker gitt dispensasjon til å namneflytte til namna minnelund. Det rettslege landskapet er dermed todelt:

- Dei fleste stader gjeld gravplasslova og gravplassforskrifta fullt ut, og her er det ikkje mogleg å flytte namn til namna minnelund.
- På godt og vel ti stader er det lov å flytte namn og data til namna minnelund etter dispensasjon frå departementet.

8.4 Nordisk rett

I dansk gravplasslovgiving er det ikkje reglar om flytting av namn, men i lokale vedtekter kan dette vere regulert i samband med reglar om å setje opp gravminne.¹⁷

Heller ikkje i svensk gravplasslovgiving er det reglar om flytting av namn. Dette kan vere regulert lokalt. Dei etterlatne søkjer om løyve frå den lokale gravplasstyresmakta der dei ønskjer namnet flytta til. Det er tradisjon for at ei symbolsk mengd jord frå plantefeltet ved gravminnet kan bli flytta til den nye grava, men dette er ikkje noko krav. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF) meiner at namnet på gravlagde i så stor utstrekning som mogleg skal vere der dei er gravlagde, og rår derfor til at det ved namnet blir skrive «gravsatt/vilar på annan plats» når eit namn er flytta. SKKF rår ikkje til å gi løyve til namneflytting etter anonym gravlegging fordi anonymiteten kan ha vore ønskt av avlidne.

¹⁷ Vi byggjer her på opplysningar frå Marjun Egholm i Kirkeministeriet. I [bekendtgørelse nr. 1172 af 19. september 2016 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde](#) er det fastsett reglar om flytting av kister og urner.

SKKF rår òg til å vere restriktiv til namneflytting til namna minnelund, mellom anna fordi namneplatene ofte er for små til at ein kan skrive at avlidne er gravlagd ein annan stad.

8.5 Flytting av namn frå ordinær kiste- eller urnegrav til namna minnelund

8.5.1 Erfaringar med dispensasjon til å flytte namn til namna minnelund

Departementet bad i april 2020 om opplysningar om erfaringane med å flytte namn til namna minnelund. Dei kyrkjelege fellesråda i Bergen, Færder, Kongsberg, Lier, Nordre Follo og Stavanger hadde på dette tidspunktet dispensasjon etter gravferdsforskrifta § 39 til å gi vedtekter som tillét flytting av namn til namna minnelund. Fleire har kome til etter det. Departementet bad om opplysningar om talet på søknader og kor mange som var avslått, om sakshandsaminga var krevjande, erfaringane med å vurdere om vilkåra var oppfylte, om dei som fekk avslag, slo seg til ro med resultatet, og ei vurdering av om avslaga framstod som rimelege. Departementet viste endeleg til rundskriv P-12/2012 der det står: «På grunn av minnelundenes innretning med like mange plasser på minnesmerket som det er graver i tilhørende gravfelt, ville symbolsk flytting til minnelund bli vanskeleg å håndtere på sikt.» Departementet bad om ei vurdering av om denne utsegna stemte med erfaringane til fellesråda.

I Kongsberg er det gitt løyve til namneflytting i samsvar med dispensasjonen berre éin gong, sjå dispensasjonsvedtaket sitert ovanfor. Sakshandsaminga var ukomplisert.

Dispensasjonen i Bergen kjem slik fram i [dei lokale gravplassforskriftene](#):

I navnet minnelund er det anledning til å påføre navn på ektefelle/livsledsager, barn eller foreldre, selv om vedkommende er gravlagt et annet sted. Navnet skal stå på samme navneplate, og navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Bergen rapporterer om fire innvilgingar og ingen avslag. Det mest vanlege er at den lengstlevande ektefellen ved sin død blir lagd i namna minnelund, og at namnet til den først avlidne blir påført namneplata.

Føresegna i [dei lokale gravplassforskriftene](#) i Stavanger tilsvarer den i Bergen, bortsett frå at foreldre ikkje er nemnde. Stavanger rapporterer om åtte namneflyttingar til namna minnelund og to avslag. Dei viser til at folk gjerne ringjer før dei søker, og dermed får rettleiing på om dei fyller vilkåra eller ikkje. Stavanger kyrkjelege fellesråd meiner at det må krevjast festeavgift i samband med namneflytting fordi det medfører at «en gir fra seg muligheten til frigrav» og dermed utløyser festeavgift.

I tillegg har Stavanger kirkelige fellesråd dispensasjon til å føre opp namn på anonymt gravlagde barn på ein seinare etablert namna minnelund ved sida av. I brev 27. november 2017 føresette departementet «at det er barnets biologiske mor som enten står som søker, eller som gir samtykke til påføring av navn». Fem namn er flytta. Sjå nærare nedanfor.

Dispensasjonen i Færder opnar for «symbolsk flytting av tidlegare ektefelle eller samboer fra eksisterende gravplass til navnet minnelund i de tilfeller hvor siste avdøde eller dens pårørende vil velge navnet minnelund». Færder rapporterer om éin innvilga søknad og ingen avslag. Namnet blei sett opp på eksisterande namneplate. Flyttinga til namna minnelund utløyser ikkje krav om betaling av festeavgift, men allereie betalt festeavgift for grava som blir sletta, blir ikkje refundert.

Dispensasjonen i Lier kjem slik fram i [dei lokale gravplassforskriftene](#):

I navnet minnelund kan kirkelig fellesråd etter søknad, tillate at det påføres navn på ektefelle/samboer/partner og/eller navn på barn av avdøde. Navnene skal stå på samme navneplate, og navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Symbolsk flytting til navnet minnelund kan bare skje når det er foretatt en urnenedsettelse i den navnedde minnelunden.

Lier rapporterer om to innvilgingar og eit avslag. I Lier er det eit krav at namneflyttinga skjer samtidig med gravlegging i minnelunden. Det er med andre ord ikkje høve til namneflytting til ei namneplate som allereie er sett opp i minnelunden.

Dispensasjonen i Nordre Follo kjem fram slik i [vedtektene](#):

Navneplate har plass til to navn. Ved dødsfall er det anledning til symbolsk flytting av navn fra tidligere gravlagt ektefelle/samboer/partner eller barn.

Nordre Follo rapporterer om fem innvilgingar og tre avslag. Avslaga gjaldt namneflytting utan samanheng med gravlegging, det vil seie utan at dei som søkte, hadde ei grav i minnelunden frå før.¹⁸

Departementet merkar seg at ingen av gravplastyresmaktene rapporterte om administrative utfordringar med å handheve ordninga. Sakshandsaminga er med andre ord ikkje meir krevjande enn for andre saker om namneflytting. Dette kan ha samanheng med at det i dispensasjonsvedtaka frå departementet er sett nokså stramme krav til tilknyttinga mellom den som hadde namnet som skal flyttast, og den som er gravlagd i minnelunden namnet skal flyttast til. I tillegg er det fleire stader krav om at namnet må setjast på ei eksisterande namneplate. Det har vore relativt få namneflyttingar og endå færre avslag.

Bergen, Nordre Follo, Stavanger og Lier krev at namnet som blir flytta, skal stå på same namneplate som eit namn som allereie er på minnelunden. Kravet om same namneplate inneber at dispensasjonen ikkje reduserer talet på graver som kan takast i bruk i minnelunden. Talet på namneflyttingar til no i dei andre kommunane tilseier ikkje fare få fylle opp minnelunden med platene med flytta namn.

¹⁸ Nordre Follo tek opp spørsmålet om registrering av namneflytta i gravprotokollen. Det er praksis i Nordre Follo å setje «(navneflyttet)» i parentes etter namnet.

8.5.2 Departementets vurdering

8.5.2.1 Utgangspunkt

Namneflytting bryt sammenhengen mellom gravinnhald og namn og data på gravminnet eller namneplata. Namneflytting bør derfor ikkje bli vanleg. Departementet meiner vidare at endring av den fysiske utsjånaden av gravplassane bør skje gjennom gravlegging og dermed over tid, ikkje ved at gravminne blir sletta fordi namna blir flytta til minnelundar.

Namneflytting inneber at namn blir flytta. Når ei grav er sletta eller ei namneplate teken ned, vil det ikkje vere høve til namneflytting fordi det ikkje er noko namn å flytte. I punkt 11.6 nedanfor drøftar departementet enkelte særlege situasjonar, men kjem til at det ikkje er tenleg å gi reglar for dei.

Flyttinga av ei namneplate innanfor same minnelund er ikkje namneflytting, men det er berre gravplasstyresmakta som kan flytte namneplater.

Namneflytting må gå fram av gravregisteret.

8.5.2.2 Vurderingar i lys av erfaringane der det har blitt gitt dispensasjon

Gravplassforskrifta § 21 andre leddet er tolka slik at ho ikkje tillèt å flytte namn til namna minnelund. Enkelte stader er flytting av namn og data til namna minnelund tillate med grunnlag i dispensasjon frå departementet og etterfølgjande regulering i lokale gravplassforskrifter. Departementet meiner at ein slik todelt rettstilstand ikkje er heldig.

Departementet viser til at erfaringane med dispensasjonane ovanfor har vore gode. Reguleringa og praktiseringa har variert noko.

Departementet meiner at gravplasstyresmakta, som i dag, bør kunne nekte namneflytting eller setje vilkår. Dette kan mellom anna vere aktuelt dersom det ikkje er tilstrekkeleg plass i den aktuelle minnelunden eller i minnelundane i kommunen. Departementet er likevel i tvil om kor mykje som bør regulerast lokalt, og kor mykje som bør regulerast i sentrale forskrifter.

I det følgjande vil departementet derfor setje fram to alternativ til regulering, som vi ber høringsinstansane ta stilling til. I begge alternativa legg departementet til grunn at det berre er den ansvarlege eller festaren av grava namnet skal flyttast frå, som kan søkje om namneflytting. I tillegg må det i begge alternativa liggje føre samtykke frå den som festar eller er ansvarleg for grava med gravminnet som ein ønskjer å flytte namnet til, eller grava i minnelunden som ein ønskjer å flytte namnet til. Alternativa skil seg frå kvarandre ved at alternativ 2 også set krav om at namneflytting berre kan skje i samband med gravlegging, og at det berre er høve til å flytte eitt namn. Skilnaden mellom alternativ 1 og 2 er altså kor mykje som er regulert i den nasjonale forskrifta, og kva det er opp til gravplasstyresmakta lokalt å regulere i dei lokale gravplassforskriftene.

Dispensasjonane som er nemnde ovanfor, føreset ein relasjon mellom den avlidne som har namnet som skal flyttast, og den avlidne som allereie er gravlagd eller blir gravlagd i den namna minnelunden. Namn på ektemake eller sambuar, barn og foreldre kan flyttast. Slike

vilkår gjeld ikkje ved namneflytting til ordinært gravminne. Departementet meiner at det er vanskeleg å gi nasjonale reglar om at det berre skal vere høve til å namneflytte ved vanlege relasjonar mellom avlidne. Fordi familiar og relasjonane mellom folk varierer, vil departementet ikkje gjere framlegg om nasjonale reglar som avgrensar namneflytting til ein bestemt personkrins. Departementet legg til grunn at det normalt vil vere ei form for relasjon mellom den som skal namneflyttast, og den som er festar eller er ansvarleg for grava i minnelunden det skal namneflyttast til.

Fordi det ser ut til å bli meir vanleg å etablere namna minnelundar, bør ein rekne med at det vil kome ønske om namneflytting frå éin namna minnelund til ein annan, til dømes på ein annan kant av landet. Forslaga stengjer ikkje for det. Forslaga stengjer heller ikkje for namneflytting frå minnesmerke i namna minnelund til gravminne på ordinær grav.

Departementet meiner at det ikkje er naudsynt å fastsetje nasjonale reglar for kor lenge ei grav etter namneflytting kan festast etter fredingstida. Her bør reguleringa av namna minnelundar følgje reglane elles i lov og forskrift. Det inneber mellom anna at gravplastyresmakta som før er fri til å fastsetje ei grense i dei lokale gravplassforskriftene for kor lenge ei ordinær grav og ei grav i namna minnelund kan festast etter fredingstida. Det kan gjelde ein maksimal festeperiode etter siste gravlegging for grava namnet blir flytta frå. Denne tidsmessige grensa gjeld festekontrakten, ikkje namnet. Det er derfor høve til å flytte eit namn frå eit ordinært gravminne der grava nærmar seg maksimalgrensa, og setje namnet opp i ein namna minnelund. For det flytta namnet vil festeperioden og maksimalgrensene i minnelunden gjelde.

8.5.2.3 Alternativ 1

Søknad om namneflytting kan berre fremjast av den som festar eller er ansvarleg for grava namnet blir flytta frå. Saman med søknaden må det følgje samtykke frå den som festar eller er ansvarleg for grava namnet skal flyttast til, eller grava i minnelunden namnet skal flyttast til. Det er med andre ord ikkje mogleg å flytte namn til ein namna minnelund utan samtykke frå den som er ansvarleg for eller festar ei grav der allereie.

Føresetnaden for å gi løyve til namneflytting er at namn og data blir fjerna frå det opphavlege gravminnet eller minnesmerket. Plikta til å fjerne namnet ligg på den eller dei som søker om namneflytting.

Ingen har rettskrav på løyve til å flytte eit namn. Gravplastyresmakta får med forslaget ei utvida kan-fullmakt. Ettersom gravplastyresmakta kan seie nei, kan ho òg setje vilkår for løyvet. Slike vilkår bør normalt gå fram av dei lokale gravplassforskriftene.

Gravplastyresmakta kan gi nærare reglar og avgrensingar i dei lokale gravplassforskriftene. Dette kan til dømes vere å fastsetje at namneflytting berre kan skje i samband med ei gravlegging i ein namna minnelund, eller at flytting til namna minnelund føreset at namna skal stå på same namneplate.

8.5.2.4 Alternativ 2

Dette alternativet byggjer vidare på alternativ 1. Skilnaden er at forskrifta her set fleire vilkår for namneflytting. Formålet er å redusere talet på moglege namneflyttingar og ta sterkare omsyn til at namna minnelundar er utforma slik at det er plass til like mange namn (eller namneplater) som det er graver i jorda.

I reguleringa som er fastsett i Follo etter dispensasjon frå departementet, er det eit vilkår at namneflytting berre kan skje ved dødsfall. Dette er særleg praktisk der det er plass til to namn på namneplatene. Typisk ved gravlegginga av den lengstlevande ektemaken i ein namna minnelund blir namnet til den først avlidne flytta til minnelunden. Departementet foreslår i alternativ 2 å setje som eit vilkår at ein søknad om namneflytting berre kan fremjast i samband med gravlegging. Vilkåret vil gjelde både ved namneflytting til ordinært gravminne og til namna minnelund.

I dette alternativet er det òg ei avgrensing at det berre er eitt namn som kan flyttast til namna minnelund. I dei aller fleste tilfella vil det vere tilstrekkeleg. Å avgrense til eitt namn vil hindre rask vekst i talet på namneplater i minnelundane som ikkje har samband med gravlegging. Dette vilkåret inneber at det blir ein skilnad mellom namneflytting til namna minnelund (avgrensa til eitt namn) og namneflytting til ordinært gravminne (ikkje avgrensa tal på namn). Gravplastyresmakta må godkjenne namneflyttinga i begge tilfelle.

Departementet har vurdert om det også burde givast sentrale forskrifter om at namnet må setjast på same namneplata, men har kome til at dette er eit vilkår som best eignar seg for lokal regulering, fordi minnelundar er ulikt utforma rundt om i landet. Som nemnt ovanfor vil det derfor også her vere opp til gravplastyresmakta eventuelt å krevje i gravplassvedtektene at det flytta namnet må setjast på same namneplate.

8.5.2.5 Dispensasjon

I situasjonar som ikkje er omfatta av alternativa 1 og 2, vil departementet kunne dispensere etter gravplassforskrifta § 39.

8.5.2.6 Nærare om betaling ved namneflytting til namna minnelund

Ved gravlegging i namna minnelund kan gravplastyresmakta krevje avgift for «for bruk av [...] navnet minnelund», sjå gravplasslova § 21 andre leddet. Namneflytting til namna minnelund vil òg vere bruk av namna minnelund, og dermed kan det krevjast avgift som ved gravlegging i namna minnelund.

Namneflytting er ikkje gravlegging. Dersom namnet til ein som levde utanfor kommunen, blir flytta til kommunen, er det ikkje høve til å krevje avgift for utanbygds gravlegging.

Dersom ei ordinær grav blir sletta etter ei namneflytting, har festaren ikkje krav på å få tilbake betalt festeavgift for komande år. Namneflytting til ordinært gravminne eller til ei namneplate der det står eit namn frå før, startar ikkje ein ny frigravsperiode.

Blant gravplastyresmaktene som har fått dispensasjon, er det berre Stavanger som krev festeavgift frå dag éin ved namneflytting til namna minnelund. Etter departementets

vurdering vil det ikkje vere høve til å krevje festeavgift i namna minnelund for ei namneplate før fredingstida er ute. Dette gjeld òg ved namneflytting.

8.5.3 Departementets forslag

Alternativ 1: Gravplassforskrifta § 21 andre leddet skal lyde:

Gravplassmyndigheten kan gi tillatelse til at navn og data på person påføres gravminne på en eksisterende grav eller på minnesmerke på en navnet minnelund et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Søknad om navneflytting må fremmes av den som er ansvarlig for eller fester graven navnet skal flyttes fra. Den som er ansvarlig for eller fester graven navnet skal flyttes til, må samtykke. Det samme gjelder ved flytting til navnet minnelund. Navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet eller minnesmerket.

Alternativ 2: Som over, men i tillegg skal nytt femte punktum lyde:

Søknad om navneflytting til en navnet minnelund kan bare fremmes i forbindelse med gravlegging og bare for ett navn.

8.6 Namneflytting i særlege situasjonar

8.6.1 Innleiing

Departementet drøfter i dette punktet enkelte særlege situasjonar der det kan vere behov for namneflytting. Nokre slike konkrete saker har løyst seg ved at departementet har nytta heimelen i gravplassforskrifta § 39 til å dispensere.

8.6.2 Flytting av namn til tom grav

Gravplastyresmakta kan gi løyve til å flytte ei gravlagd kiste eller urne. Vilåret i gravplasslova § 7 andre ledd er «sterke grunner», og det kan setjast vilkår. Gravplastyresmakta kan på den andre sida ikkje gi løyve til at namn og data på ein gravlagd blir flytta til ei såkalla tom grav, altså ei grav som er klar for gjenbruk eller bruk.

Det er svært sjeldan at gravlagde kister eller urner blir flytta. I heilt spesielle tilfelle der slik flytting kunne vere aktuelt, kunne eit alternativ vere å la kista eller urna bli der ho er gravlagd, og heller flytte gravminnet eller setje opp eit nytt gravminne med namn og data på ei ny kiste- eller urnegrav.

8.6.3 Påføring av namn på avliden gravlagd i anonym grav

Anonym gravlegging er eit val som blir gjort av den som er ansvarleg for gravferda, ofte i samsvar med ønska til avlidne. Dette valet kan ikkje gjerast om i etterkant. Ei anonym grav har ingen ansvarleg. Plasseringa av grava er berre kjend for gravplastyresmaktene, jf. gravplassforskrifta §§ 15 og 19.

Stavanger kyrkjelege fellesråd fekk 27. november 2017 (KUD-sak 17/4091-4) dispensasjon til å gi løyve til namneflytting frå ein anonym minnelund (med foster og dødfødde barn) til ein namna minnelund like ved. Denne dispensasjonen kjem ikkje fram av vedtektene. Ei anonym

grav har ingen ansvarleg, og departementet sette derfor som føresetnad at «det er barnets biologiske mor som enten står som søker, eller som gir samtykke til påføring av namn». Bakgrunnen for søknaden om å få gi løyve til namneflytting var at den namna minnelunden kom etter den anonyme minnelunden for dødfødde og barn.¹⁹ Dei som gravla anonymt, kunne ikkje velje namna minnelund. Minnelundane ligg inntil kvarandre. I søknaden skriv Stavanger kyrkjelege fellesråd: «Gravlundssjefen er kjent med at noen foreldre i ettertid har angret på at de gravla barnet sitt i anonym grav fordi de da ikke har hatt noen mulighet til å få satt opp en gravstein eller navneplate senere.» Departementet viser til at haldningane til gravlegging av dødfødde og avlidne små barn har endra seg over tid.

Stavanger rapporterer at alle fem søknader er innvilga, og legg til at dette «har åpenbart vært positivt for de det gjelder». Erfaringane frå Stavanger viser at det er mogleg å dempe smerta enkelte kan kjenne i samband med at gravlegginga av avlidne barn skjedde anonymt. Departementet meiner at ein i saka frå Stavanger fann ei god løysing i ei konkret sak, men strekar under at tilhøva lokalt var ein føresetnad for denne løysinga.

Det er særleg krevjande å gi løyve til namneflytting etter anonym gravlegging fordi ei anonym grav ikkje har nokon ansvarleg. Ingen vil vere formell part. Dess lengre tid som har gått sidan gravlegginga, dess mindre sannsynleg vil det vere at gravplastyresmakta finn at nokon kan representere interessene til dei etterlatne. Det er vidare heller ikkje opplagt at dei etterlatne er samde, eller kven av dei etterlatne gravplastyresmakta skal lytte til.

8.6.4 Påføring av namn frå grav som er sletta

Sletting av grav er endeleg. Sletting er ein naturleg og heilt naudsynt del av forvaltninga av ein gravplass. Departementet har blitt kjent med ei konkret sak der den ansvarlege for ei ordinær grav sletta ho på grunnlag av feilaktige opplysningar om at namnet seinare kunne først opp på minnesmerke i namna minnelund. Det var på tidspunktet for slettinga ikkje klart kva for minnelund som ville bli vald for ein eldre slektning.

8.6.5 Departementets vurdering

I dei tre situasjonane ovanfor kan det i særlege tilfelle vere omsyn som taler for å tillate at namn som ikkje kan slettast frå eit gravminne, likevel blir påført eit gravminne eller minnesmerke. Dette skjer svært sjeldan, og det er ikkje naudsynt eller ønskjeleg å gi ein eigen regel. Den generelle dispensasjonsheimelen i gravplassforskrifta § 39 kan nyttast ved behov. Det er departementet som kan dispensere. Ingen vil ha rettskrav på dispensasjon og terskelen vil og skal vere svært høg.

8.7 Økonomiske og administrative konsekvensar

Ein namna minnelund er ei fullverdig grav som er like varig som ei ordinær grav, men mykje meir arealeffektiv og enklare for dei etterlatne. Namneflytting til ein namna minnelund ved sletting av ordinære graver kan frigjere areal på gravplassen (dersom fredingstida er omme) og vere ein praktisk og økonomisk fordel for dei etterlatne.

Departementet reknar ikkje med at det vil kome så mange søknader om namneflytting at det er naudsynt å ta omsyn til ressursane sakshandsaminga i gravplastyresmakta vil krevje.

¹⁹ Den anonyme minnelunden blei etablert i 1985 og den namna i 2014/2015.

Sletting av graver vil frigjere areal til gjenbruk. Gravplastyresmakta vil få dekt kostnadene til sakshandsaming gjennom avgift for bruk av minnelund. Gravplastyresmakter som ikkje tek tilstrekkeleg høg avgift for bruk av minnelund, kan slite med å få dekt kostnadene sine.

9 Nedbryting i kistegrav

9.1 Bakgrunn

Gravplassforskrifta § 12 tredje ledd lyder: «Tidligere benyttet grav kan bare brukes på nytt når det ikke finnes annet enn grove knokler og kisterester etter tidligere gravlegging.» Gravplasstyresmakta lokalt kjenner gravplassane sine. Gjennom gravleggingar vil ein kjenne eigenskapane til kvart gravfelt, og gjennom gravkarta og gravregistra vil ein vite når ei grav blei brukt sist.

God nedbryting er viktig både for gjenbruk og for arbeidstilhøva til dei tilsette på gravplassane. I tillegg har det ei etisk side, fordi etterlatne forventar at den gravlagde blir til jord. For festarar kan dårlege jordforhold føre til at det ikkje blir mogleg å nytte grava som føresett. Det er ikkje ein uvanleg situasjon på norske gravplassar at nedbrytinga av kisteinnhaldet tek meir enn 20 år. Slik departementet oppfattar det, er erfaringa at forlenga fredingstid ikkje alltid inneber at kisteinnhaldet blir brote ned i løpet av fredingstida. Plastsveip, leirehaldig jord, høgt vassinnhald og anna kan føre til at nedbrytinga tek lang tid. Føresegna i gravplassforskrifta § 12 tredje leddet er viktig fordi ho tek omsyn til dei tilsette (HMS eller HMT) når nedbrytinga ek lengre tid enn venta.

NIBIO Norsk institutt for bioøkonomi gjennomfører eit prosjekt som dei kallar «Nedbrytningsforhold på gravplasser», og som vil gi eit faktagrunnlag for gravplasstyresmaktene lokalt, sjå [rapport nr. 70/2020](#). Prosjektet er mellom anna grunnlaget for ein rettleiar om [geoteknisk vurdering ved anlegging av gravplass](#) (2020).

KA Arbeidsgivarorganisasjon for kyrkjelege verksemder gjennomførte i 2020 ei undersøking som er oppsummert i [rapporten «Når er det greit å gjenbruke en kistegrav?»](#). Rapporten gjengir ei rekkje forslag frå gravplasstyresmaktene som svarte på undersøkinga, til regelendringar som kunne forbetre situasjonen og arbeidet på gravplassane i møte med sein nedbryting. Departementet tek i dette høringsnotatet ikkje stilling til alle forslaga i rapporten.

9.1.1 Nordisk rett

Den høge kremasjonsprosenten i Danmark og Sverige gjer at dei har færre kistegraver og dermed vil eventuelle dårlege jordbottilhøve ikkje vere eit like stort problem som i Noreg. Kremasjonsprosenten er lågare i Finland (57 prosent), og der er dei kjende med problem med nedbryting i kistegraver. Fredingstida i Finland er minimum 15 år. Ved behov kan gravplasstyresmakta (soknet) fastsetje i den såkalla disposisjonsplanen for gravplassen at graver ikkje kan gjenbrukast.²⁰ Festarar har høve til å klage på desse restriksjonane, men det er praksis for slike restriksjonar. Haldninga er at grava primært er der for den avlidne, ikkje for dei som ser føre seg å bli gravlagde der.²¹

²⁰ Sjå [kyrkolagen](#) 17 kap. 8 § og [kyrkoordningen](#) 17 kap. 6 § 2.

²¹ Opplysningar frå Harri Palo i Kyrkostyrelsen i Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Finland.

9.2 Utvida heimel til å stengje del av gravplass for kistegravlegging

9.2.1 Gjeldande rett

Frå 2013 har gravplassforskrifta § 5 andre leddet opna for å stengje ein gravplass permanent for kistegravlegging. Endringa blei omtalt slik i rundskriv [P-12/2012](#):

"Kirkelig fellestråd gis myndighet til å stenge enkeltgraver, mens stenging av deler av en gravplass eller hele gravplassen for kistegravlegging gjøres av bispedømmerrådet gjennom bestemmelse i vedtektene. Stenging skal bare kunne skje når det foreligger slike tungtveiende grunner som er listet opp i § 5 annet ledd, og slike forhold ikke kan utbedres ved utarbeidelse av nytt gravkart, oppfylling av jord, eller drenering omkring et utsatt gravfelt. Stenging av hele eller deler av gravplass for kistegravlegging kan ikke være begrunnet i at det aktuelle gravfeltet for eksempel er vanskelig tilgjengelig, eller at jorda der det skal graves, inneholder store røtter eller stein.

Permanent stenging griper inn i rettighetene til festere av kistegrav. Av hensyn til festerne bør det tilstrebes å ta slike områder ut av bruk til kistegravlegging ved at fester fra neste forfall bare får anledning til å gjenfeste graven som urnegrav.

Gravplassforskrifta § 5 andre leddet gir ei uttømmende liste over situasjonar der gravplastyresmakta kan stengje for kistegravlegging. Det er berre dersom «gravstørrelse, jorddybde eller grunnvannsstand ikke samsvarer med forskriftens krav», at gravplastyresmakta har heimel til å stengje for kistegravlegging. Rundskrivet som er sitert ovanfor, føreset at det ikkje skal bli stengt for kistegravlegging dersom «utarbeidelse av nytt gravkart, oppfylling av jord, eller drenering omkring et utsatt gravfelt» kan betre forholda.

Frå 2013 blei kravet til jordoverdekking over ei kiste redusert frå 100 cm til 80 cm jordoverdekking, jf. gravplassforskrifta § 13. Kravet er framleis 30 cm jord under kista. I KAs rapport om gjenbruk av kistegraver (2020) svarer 37 prosent at det reduserte kravet til jordoverdekking har gjort det mogleg å gravleggje ei ny kiste over ei tidlegare gravlagd kiste.²² 43 prosent svarte nei og resten visste ikkje.

9.2.2 Departementets vurdering

Slik departementet forstår situasjonen, finst det gravplassar der utfordringane ikkje er knytte til at «gravstørrelse, jorddybde eller grunnvannsstand ikke samsvarer med forskriftens krav», og der «nytt gravkart, oppfylling av jord, eller drenering omkring et utsatt gravfelt», ikkje vil hjelpe. Dette gjeld gravplassar der jordkvaliteten ikkje er eigna til nedbryting av kister, typisk leirjord. Dersom det ikkje er mogleg å fylle opp med eller skifte ut massar på slike gravplassar, kan ikkje grava eller gravplassen stengjast etter gravplassforskrifta § 5 andre leddet. Departementet reknar med at dette ikkje er ein uvanleg situasjon. Konsekvensen kan vere at kister blir sette ned utan at det er utsikter til nedbryting sjølv innanfor ei utvida fredingstid.

²² Sjå punkt 8.3 i KA: Gjenbruk av kistegraver – Sluttrapport fra prosjektet «Når er det greit å gjenbruke en kistegrav?» 4. desember 2020.

Gravplastyresmakta har plikt til å forvalte gravplassen «med den orden og verdighet som dens egenart tilsier», jf. gravplassforskrifta § 1. Det er sjølvstykkt at ein skal etterleve gravplasslova og gravplassforskrifta, men det medverkar òg til å oppfylle plikta i § 1. Nedbryting av kister og urner er ei uttalt forventning bak ei rekkje av føresegnene i lova og forskrifta. Dette dreier seg ikkje berre om gjenbruk av graver, men likeså mykje om ei forventning hos menneske om å gå tilbake til naturen og ikkje bli oppbevart over lang tid som meir eller mindre nedbrotne leivningar. Det dreier seg altså om verdige tilhøve. Gravplastyresmakta har plikt til å leggje til rette for nedbryting av kister og urner, mellom anna gjennom å etterleve gravplasslova og gravplassforskrifta. Det er følgjeleg ei utfordring dersom lovgivinga ikkje gir gravplastyresmakta verkemiddel til å unngå å gravleggje på gravfelt der jorda ikkje er eigna.

Ein føresetnad for resonnementet over er at det kan vere situasjonar der påfylling og/eller masseutskifting ikkje er mogleg. Var dette berre eit spørsmål om økonomi, ville det mest nærliggjande vere at gravplastyresmakta tok spørsmålet opp med kommunen, jf. gravplasslova § 3 andre leddet.

Det er uheldig dersom ein i praksis gjennomfører kistegravleggingar i jord ein veit ikkje fører til nedbryting innan sjølv ei forlengd fredingstid. Departementet meiner at omsynet til verdige tilhøve talar for at gravplastyresmakta gjennom vedtektene i slike tilfelle bør kunne stengje for kistegravlegging, men terskelen bør vere høg. Derfor bør ein krevje at gravplastyresmakta kan dokumentere at tilhøva i jorda ikkje fører til nedbryting, mellom anna gjennom avviksmeldingar ved opning av graver. Dersom nedbryting neppe vil vere skjedd innan 60 år, bør gravplastyresmakta kunne stengje for kistegravlegging.

Dersom ein slik heimel til å stengje for kistegravlegging står i gravplasslova § 5 andre leddet, vil vedtaket måtte gå fram av dei lokale gravplassforskriftene. Dermed gjeld krava til opplysning av sak i forvaltningslova. Det følgjer allereie av dette leddet, jf. «Berørte rettighetshavere skal så langt det er mulig varsles skriftlig i god tid og senest tre uker før permanent stenging for kistegravlegging iverksettes.»

Den nye heimelen til å stengje for kistegravlegging bør ikkje nyttast på enkeltgraver eller i enkelttilfelle, men heile gravfelt eller gravplassar.

Forslaget vil setje gravplastyresmakta som arbeidsgivar i stand til å oppfylle HMS-ansvaret sitt, det vil seie å verne dei tilsette mot å opne graver med manglande nedbryting.

Det bør vere vilkår for når lova gir gravplastyresmakta rettsleg kompetanse til å stengje for kistegravlegging. Departementet meiner at på stader i landet der klima, tele og anna forseinkar nedbrytinga, er det rimeleg å vente 60 år før gjenbruk av kistegraver. Gravplastyresmakta kan ikkje stengje for kistegravlegging dersom ein meiner at nedbrytinga vil kunne skje på 60 år. Der ein meiner at tilhøve i jorda fører til at nedbrytinga vil ta lenger enn 60 år, kan den nye heimelen nyttast.

9.2.3 Departementets forslag

Gravplassforskrifta § 5 andre leddet ny andre setning skal lyde (gjeldande andre til fjerde setning blir tredje til femte setning):

Dersom gjenbruk av kistegraver ikke er mulig på grunn av jordbunnsforholdene på gravplassen, jf. § 12 tredje ledd første setning, kan deler av eller hele gravplassen stenges permanent for kistegravlegging.

Departementet ber om synspunkt på om det bør vere eit tilleggsvilkår at gravplasstyresmakta reknar med at nedbrytinga neppe vil bli fullført på 60 år.

9.3 Krav til massar ved lukking av opna kistegrav

9.3.1 Gjeldande rett

Gravplasslovgivinga stiller ikkje uttrykkelege krav til jorda eller massane på gravplassar, men det er ein underliggjande føresetnad at jorda skal bryte ned urner og kister og innhaldet i dei.

9.3.2 Departementets vurdering

Gravplassar blir nytta i generasjonar. Det vil skje endringar i gravferdspraksisen, men slike endringar skjer sakte, og dei fleste gravferder vil i overskødeleg framtid skje innanfor etablerte former og tradisjonar.

At kvaliteten på jorda ikkje fører til god nok nedbryting innanfor sjølv ei forlengd fredingstid, er noko gravplasstyresmakta ofte vil kjenne til. Det vil ikkje forbetre situasjonen å lukke ei opna kistegrav med slik jord. I boka *Gravplassen – en håndbok* frå 2016 gir Helge Klingberg følgjande råd på side 43:

På enkelte gravplasser som ikke har gjennomgått tilstrekkelig gode grunnarbeider under opparbeidelsen, kan en erstatte oppgravd, tett masse med sand eller knuste steinprodukter når det graves graver. Andre fyller tilbake jord som er rik på organisk materiale.

Det er imidlertid neppe noen som kan uttale seg sikkert om virkningen av disse tiltakene.

Når en erstatter oppgravd jord med annen masse, vil det alltid være behov for et jorddepot og en fylling for oppgravd masse [...] av hensyn til mulige beinrester fra tidligere gravlagte.

Dersom gravplasstyresmakta kjenner til at jorda ikkje er optimal for nedbryting av kister, er det etter departementets vurdering tenleg at gravplassforskrifta støttar opp under ein praksis som tek denne kunnskapen på alvor i form av eit forbod mot å lukke ei opna kistegrav med jord ein veit ikkje er eigna. Dette bør gjelde både urnegraver og kistegraver.

Lukking av opna kistegraver med jord av ein annan og meir eigna kvalitet kan over tid medverke til å forbetre nedbrytinga i kistegravene på gravplassen eller gravfeltet. Kor lang tid dette vil ta, og om jorda vil vere betre eigna sidan (til dømes blåleire), er det nødvendig å vinne og dele erfaringar om. Gravplasstyresmakta må ha ein plan for å handtere jorda frå den opna grava som ikkje blir nytta til å lukke grava med.

Departementet viser til pågåande forskning. Departementet vel å høyre denne føresegna no for raskt å kunne setje ho i kraft dersom denne forskinga gir svar på kva slags jord som er eigna å lukke ei grav med. Om nokon gravplasstyresmakter har erfaringar med å lukke med anna jord, er dei velkomne til å gjere greie for desse i høyringssvaret.

9.3.3 Departementets forslag

Gravplassforskrifta § 13 nytt femte ledd skal lyde:

Åpnet grav skal lukkes med masser som bidrar til nedbrytning.

9.4 Registrering av avvik

9.4.1 Gjeldande rett

Gravplassforskrifta krev ikkje uttrykksleg at avvik skal registrerast. Gravplasstyresmakta er ansvarleg for sitt eige HMS-arbeid i samsvar med generelle reglar.

9.4.2 Departementets vurdering

Gravplassforskrifta stiller mellom anna krav til avstanden mellom kista og grunnvatnet (§ 8) og til når ei opna grav ikkje kan nyttast (§ 12). Situasjonar der ein bryt eller er nær ved å bryte krava i forskrifta, bør noterast som avvik. Dette bør vere ein systematisk praksis som set gravplasstyresmakta i stand til å skjerme dei etterlatne og dei tilsette for konsekvensane av eigenskapane ved jord, grunnvatn og så bortetter ved den enkelte grava.

9.4.3 Departementets forslag

Gravferdsforskrifta § 19 første leddet ny tredje setning skal lyde:

Opplysninger om enkeltgraver som ikke tilfredsstiller forskriftens krav, skal registreres.

9.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Stenging av gravplass eller gravfelt for kistegravlegging utløyser ikkje krav på erstatning, jf. gravplassforskrifta § 5 fjerde leddet, som viser til § 11 første leddet: «Det kan ikke kreves erstatning for rettigheter som faller bort som følge av at gravplass eller deler av den blir nedlagt.» Dette omfattar også dersom festa grav ved sida av fri grav ikkje kan nyttast til kistegravlegging. Det kan heller ikkje krevjast erstatning dersom ein festar ikkje får nytta festa grav til kistegravlegging i anleggsperioden for masseutskifting. Gravplasstyresmakta bør kommunisere tidleg til festarar og ansvarlege for graver om utfordringane med kistegravlegging på det aktuelle feltet, slik at dei kan ta utsiktene til mogleg stenging med i vurderingane når eit feste skal fornyast eller nokon skal gravleggjast.

Forslaget om endring i forskrifta § 5 har ikkje økonomiske konsekvensar for staten eller for statens overføringar til kommunesektoren. Kommunane har finansieringsansvaret for gravplassar, jf. gravplasslova § 3 andre leddet. Masseutskifting og andre tiltak for å betre jorda på gravplassane kan gravplasstyresmakta ta opp med kommunen i budsjettforslaget.

Fagsystema på gravplassektoren må utviklast for at avvik i enkeltgraver kan registrerast. Departementet legg derfor opp til at føresegna skal ta til å gjelde etter noko tid. Kostnadene ved å utvikle fagsystema må gravplasstyresmaktene bere. Vi legg til grunn at ev. auka lisenskostnader vil vere svært avgrensa. Å registrere avvik vil krevje arbeidsinnsats og for somme også opplæring. Også desse kostnadene må gravplasstyresmaktene bere. Registreringa av avvika set gravplasstyresmakta betre i stand til å følgje opp eit allereie gjeldande HMS-ansvar.

10 Når festaren døyrr

10.1 Gjeldande rett

Når ein som festar ei grav døyrr, skal dødsbuet, ifølgje gravplasslova § 16 andre leddet, gi gravplasstyresmakta melding om kven festet skal overførast til. Ved usemje tek gravplasstyresmakta avgjerda.

10.2 NOU 2014: 2 og høyringa

Lae-utvalet drøfta gravplasslova § 16 andre leddet i [NOU 2014: 2 punkt 11.5](#) (utvalet foreslo å endre omgrepsbruken frå feste til leige og innarbeidde dette ordvalet i teksten):

Etter gjeldande rett er det kommunen som skal ta avgjerda dersom dei etterlatne er usamde om kven som skal ta seg av gravferda, sjå gravferdslova § 9 tredje og fjerde ledd. Dersom det er usemje om kven ein gravleigeavtale skal overførast til når gravleigaren døyrr, tek kyrkjeleg fellesråd avgjerda, sjå gravferdslova § 16 andre ledd. Konfliktløysinga er lagd til ulike forvaltningsorgan for desse sakene, truleg fordi det kyrkjelege fellesrådet har registeret over gravleigeavtalar og dermed har meir informasjon når usemje skal løysast etter § 16 andre ledd.

Etter kva utvalet kjenner til, er det ei utfordring at dødsbua ikkje sender melding til gravplassforvaltninga om kven gravleigeavtalen skal overførast til. Bustyrar og dei etterlatne er kanskje ikkje medvitne om kravet i gravferdslova § 16 andre ledd. Dersom ingen sender melding og tida går, kan buet vere skifta innan gravplassforvaltninga spør kven gravleigeavtalen skal overførast til. Då blir det den som tek seg av gravferda, eller ein slektning som får spørsmålet om kven gravleigeavtalen skal overførast til.

Utvalet gjer framlegg om ei regelendring som klargjer kven som i utgangspunktet skal få høve til å leige grava, men som i dag utan frist for når andre etterlatne kan ta spørsmålet opp til avklaring. Fordi grava kan liggje ein annan stad enn der gravleigaren blei gravlagd, kan det også med ei slik lovendring gå lang tid før det blir avklart kven som endeleg skal vere gravleigar. Utvalet legg likevel til grunn at gravleigar i mange tilfelle vil leige grav innanfor same kommune som ho eller han sjølv blir gravlagd.

Utvalet gjer framlegg om at gravferdslova § 16 andre ledd skal lyde:

Når gravleier dør, skal den som besørger gravferden, gis anledning til å bli leier av grav gravleieren leide, med mindre noen etterlatte skriftlig krever spørsmålet avgjort av gravplassforvaltningen der den leide graven ligger.

Merknader:

- Føresegna byggjer på ein presumpsjon om at den som tek seg av gravferda, stod den avlidne nær og normalt var knytt til dei som er gravlagde i gravene som den avlidne leigde. Dersom denne presumpsjonen ikkje står²³ til, kan dei

²³ Det skulle nok ha stått "slår" her.

etterlatne krevje spørsmålet om kven som skal leige grava, avgjort av gravplassforvaltninga der den leigde grava ligg.

- Dersom den avlidne leigde graver i fleire kommunar, er det fleire avgjerder som må bli tekne. Gravplassforvaltninga tek berre avgjerd om dei gravene som er leigde hos seg.
- Dersom det teknisk er mogleg, bør personvernomsyn ikkje hindre gravplassforvaltninga frå å gjere søk på namnet til konkrete avlidne gravleigarar på tvers av kundar/kommunar i databasar over gravleigeavtalar. Opplysningane om gravene avlidne leigde, skal ikkje spreiest, men nyttast til å fastsetje ny gravleigar, sjå forvaltningslova § 13 a nr. 1 om at opplysningar omfatta av teieplikt kan «gjøres kjent for dem som de direkte gjelder». Om teieplikta, sjå rundskriv V-18 B/2006.
- Den no gjeldande føresegna set ikkje opp nokon frist for å krevje at gravplassforvaltninga tek stilling til kven gravleigeavtalen skal overførast til. Heller ikkje framlegget her set nokon frist. I ei konkret sak kan det vere ulike grunnar til at dei etterlatne ikkje tek opp eller kan ta opp spørsmålet om gravleigeavtalen i samband med dødsfallet. Det kan derfor vere uheldig om lova set ein frist, men det vil vere god skikk å ta opp spørsmålet så snart som råd.
- Dersom det blir fastsett ny gravleigar, kan den som inntil då var gravleigar, ikkje krevje at ny gravleigar skal gjere opp for innbetalt gravleige.

Bergen kyrkjelege fellesråd uttalte i høyringa:

Man går fra formuleringen «skal dødsboet ...» til «gis anledning til ...». Her mener vi at plikten må understrekes i større grad, eventuelt med en bestemmelse om at hvis ikke den som besørger gravferden har gitt tilbakemelding om dette innen 6 måneder, tilfaller graven gravplassmyndigheten og kan slettes. I dag er det ikke noe overordnet system som sikrer at det meldes fra til gravplassforvaltningen i en kommune når fester, bosatt i en annen kommune, dør. Det betyr at f.eks. gravarkivet i Bergen kan ha stående en grav med en ansvarlig som ikke lenger er i live. Gravplassforvaltningen vil ikke oppdage dette før det er behov for kontakt med den ansvarlige, eller at det rutinemessig søkes mot Folkeregisteret. Det er heller ikke alle gravplassforvaltninger som har en slik mulighet for søk. De etterlatte etter den ansvarlige vil ofte ikke være klar over avdødes ansvar for en grav i en annen kommune, og har dermed heller ingen oppfordring til å gi melding om hvem som skal overta ansvaret. Når ingen av de etterlatte har kjennskap til graven i en annen kommune synes det rimelig å forutsette at tilknytningen til den gravlagte ikke er særlig stor, og at en frist på 6 måneder må være tilstrekkelig.

10.3 Departementets vurdering

Festeperioden startar normalt når fredingstida er over. Ein festeavtale gjeld ein avgrensa periode og strekkjer seg normalt uavbrote frå etableringa til tidspunktet festaren vel å ikkje fornye festeavtalen. Opninga for å krevje at gravplastyresmakta avgjer kven som skal ha festeretten, oppstår berre når festaren døyr, ikkje ved anna overføring av festerett. Feste kan

berre overførast med løyve frå gravplasstyresmakta. For å førebyggje seinare usemje bør gravplasstyresmakta sørkje for å dokumentere medverknaden til partane ved overføringa.

Departementet viser til at Lae-utvalet oppfatta at dødsbua ikkje gir slik melding lova krev. Utvalet foreslo i staden ein regel som tek utgangspunkt i personkrinsen gravplasstyresmakta i alle høve har kontakt med i samband med gravlegginga. Når ein person som er festar (dvs. er part i ein festekontrakt) dør, var forslaget at ho eller han som er ansvarleg for denne gravferda, får rett til å gå inn som ny part i festekontraktane til den avlidne. Departementet meiner dette kan gi ein smidigare overgang, fordi gravplasstyresmakta får ein konkret person å spørje om festekontraktane som avlidne hadde.

Det er ikkje fastsett noka plikt for gravplasstyresmakta til å søkje etter moglege etterlatne etter avlidne festarar i Folkeregisteret eller på annan måte. Dette er likevel er ei viktig oppgåve. Ei grav kan vere svært viktig for etterlatne som ikkje har rolla som festar, eller som står utanfor den inste krinsen. Det kan ha stor verdi for etterlatne å få tilbod om å feste vidare ei grav som elles ville blitt sletta. Når utviklinga går i retning av meir samansette familiemønstre, bør ein kanskje ikkje leggje til grunn at familiane sjølv tek seg av å gi gravplasstyresmakta opplysningar om ny festar, mellom anna fordi dei kanskje ikkje kjenner til eventuelle graver som avlidne festa. Ei utfordring for gravplasstyresmakta er å unngå at andre etterlatne som òg kunne tenkje seg å feste grava, ikkje blir spurde. Opplysningane i Folkeregisteret gir ikkje alltid heile biletet.

Bergen kyrkjelege fellesråd foreslo i høyringa eit tillegg om at festeretten fell bort dersom ingen tek over festeretten innan seks månader etter at festaren døydde. Det ville innebære at forskotsbetalt festeavgift ville tilfalle gravplasstyresmakta, og at grava kunne nyttast til ny gravlegging etter seks månader. Departementet meiner at festekontraktar og innbetalingar i tillit til dei, bør respekterast. Samstundes er det vesentleg at ei grav har ein ansvarleg. Departementet meiner det ikkje er tenleg å lovfeste når gravplasstyresmakta kan slette ei grav midt i festeperioden.

Den som sørgjer for gravferda, har ikkje plikt til å overta festet. Det er gravplasstyresmakta der grava ligg, som skal sjå til at den som sørgjer for gravferda, får høve til å bli ny festar. Dette kan gravplasstyresmakta berre gjere dersom dei får melding om dødsfallet og om kven som sørgjer for gravferda. Dersom avlidne festa graver i fleire kommunar, vil den som sørgjer for gravferda kunne overta også desse festeavtalane. Andre etterlatne kan krevje eitt eller fleire feste overført til seg.

10.4 Departementets forslag

Gravplasslova § 16 andre leddet skal lyde:

Når festeren dør, skal den som sørger for gravferden gis anledning til å bli ny festar, med mindre noen etterlatte skriftlig krever spørsmålet avgjort av gravplassmyndigheten der graven ligger.

10.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Forslaget vil føre til færre saker der det er tvil om kven som er rett festar av grav, fordi den ansvarlege for gravferda har tettare kontakt med gravplasstyresmakta og med dei etterlatne enn dødsbuet. Færre saker kan gi gravplasstyresmakta lågare kostnader til saksbehandling og større inntekter frå festeavgift.

11 Betaling for å fjerne gravminne

11.1 Gjeldande rett

11.1.1 Betaling for å fjerne gravminne

Gravplasslova § 18 andre leddet lyder: «Når festet opphører, skal festeren om mulig gis anledning til å fjerne gravminne og lignende innretning fra gravplassen. Det som ikke er fjernet fra gravplassen innen seks måneder etter festets opphør, tilfaller gravplassen.»

Gravplassforskrifta § 21 tredje leddet lyder: «Eieren skal besørge fjerning av gravminne fra grav som ikke festes. Dersom gravplassmyndigheten fjerner gravminne, skal navn og data tas bort.»

Dei same reglane gjeld for festarar som for ansvarlege for frigraver, jf. gravplasslova § 19 første leddet tredje punktum. Dei to siterte føresegnene gir ulike svar på om ein må betale for å fjerne gravminnet eller ikkje.

11.1.2 Blikk til sida: Plikt til å fjerne eit gravminne på grav utan ansvarleg?

Gravplasslova §§ 15 og 19 er tydeleg på at det må vere ein ansvarleg (eller ein festar) før eit gravminne blir sett opp. Dersom festaren dør, vil festaren kunne bli gravlagd i grava, jf. gravplasslova § 15 andre leddet, men ingen har plikt til å overta rolla som festar. Også i andre situasjonar kan det hende at ei grav i fredingstida ikkje lenger har nokon som er ansvarleg for ho eller for gravminnet. I slike tilfelle vil ikkje gravplasstyresmakta ha noka plikt til å fjerne gravminnet, men det vil vere gravplasstyresmakta som må ta ansvar for det. (Noko ansvar for stell har gravplasstyresmakta ikkje.) Det er rimeleg at eit gravminne som står godt, får stå fredingstida ut, men gravplasstyresmakta er ikkje forplikta til å ta på seg store kostnader for å rette opp eller vedlikehalde eit gravminne når ingen etterlatne vil ta ansvar for grava.

11.2 NOU 2014: 2

Lae-utvalet skreiv i NOU 2014: 2 punkt 7.5.11 om betaling for fjerning av gravminne (utvalet foreslo å endre omgrepsbruken frå feste til leige og innarbeidde dette ordvalet i teksten):

Gravleigaren avgjer sjølv om ho eller han ikkje vil leige grava vidare, med mindre leigeforholdet har nådd ei maksimumsgrense og gravplassforvaltninga ikkje samtykkjer i forlenging.

Ved avsluttinga av leigeforholdet eller dersom ansvarleg for fri grav vel å ikkje leige grava, skal leigaren eller den ansvarlege få høve til å fjerne gravminne frå grava. Dersom gravminnet ikkje er fjerna innan seks månader, blir det gravplassen sin eigedom, sjå gravferdslova §§ 18 andre ledd og 19. Utvalet forstår gjeldande rett slik at dersom gravleigaren eller den ansvarlege skriftleg seier frå seg gravminnet, har gravplassforvaltninga ansvaret for det.

Av 94 gravplassforvaltningar i dei fem fylka utvalet har kartlagt, har tolv fastsett ein sats for betalinga for fjerning av gravminnet. Prisane spenner frå kr 500 til kr 800. Det er

ikkje heimel for å krevje dette som avgift, så dette er betaling for ei teneste. Ein pris på kr 500 er så høg at det for dei etterlatne mange stader vil kunne vere meir lønsamt å leige vidare i staden for å betale gravplassforvaltninga for å fjerne gravminnet. Når nye graver i gjennomsnitt kostar kr 15 000 å etablere, er det nok at éin leigar avsluttar leigeforholdet for å dekkje dei tapte inntektene frå 30 gravleigarar som ikkje må betale kr 500 for å fjerne gravminnet.

Utvalet viser til at gravplassforvaltninga tek over gravminnet etter eit halvt år. Det inneber at dei som betaler for å få fjerna gravminnet, er gravleigarar som fjernar det i løpet av eit halvt år etter at leigeforholdet er avslutta. Blant desse kan det vere gravleigarar eller ansvarlege som ikkje forstod at dei kunne sleppe å betale ved å sitje stille. Derfor bør gravplassforvaltninga ikkje krevje betalt for å fjerne gravminnet frå ei grav som skal slettast. Dersom gravleigaren eller den ansvarlege vil ha gravminnet som privat eigedom, kan ho eller han be eit firma hjelpe seg med å flytte gravminnet bort.

Utvalet foreslo ei ny føresegn i gravplassforskrifta: «Gravplassforvaltningen kan ikke kreve betaling for å fjerne gravminne fra en grav som skal slettes, jf. gravferdsloven § 18.» NOU 2014: 2 var på høyring i 2014. Få, om nokon, høyringssvar kommenterte dette spørsmålet.

11.3 Departementets vurdering

Det er etter departementets vurdering ikkje tvil om at gravplasstyresmakta kan ta betalt for å hjelpe festarar med arbeid med gravminnet. Dette er ei teneste som festarar bestiller, og som gravplasstyresmakta yter på marknadsvilkår, og treng dermed ingen heimel i lov eller forskrift.

Det er uheldig at gravplassforskrifta § 21 tredje leddet gir inntrykk av at festaren og den ansvarlege for ei grav som ikkje blir festa, skal betale for å fjerne gravminnet når gravplasslova § 18 slår fast at gravplasstyresmakta har ansvaret for gravminnet etter eit halvt år. Dei tilsynelatande motstridande føresegnene inneber at den kyndige (som kjenner systemet i lova) slepp å betale ein kostnad som den ukyndige må betale. Slike situasjonar må lovverket unngå. Departementet meiner at festarar og ansvarlege for frigraver som ønskjer å overta gravminnet til eige bruk, bør betale for fjerninga og transporten. Det vil dei fleste forstå. Er ikkje gravminnet fjerna innan seks månader, jf. lova § 18 andre leddet, fell det tilbake til den lokale gravplasstyresmakta. Departementet meiner det ikkje er grunn til å skilje mellom festarar (som har betalt festeavgift) og ansvarlege for frigraver (som ikkje har inngått festeavtale etter frigravsperioden). Dersom festarar eller ansvarlege for frigraver ikkje ønskjer å overta gravminnet til eige bruk, bør gravplasstyresmakta ta kostnaden ved å fjerne gravminnet.

11.4 Departementets forslag

Gravplassforskrifta § 21 tredje leddet første punktum blir oppheva.

11.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Lae-utvalet viste til at få gravplassstyresmakter tek betalt for å fjerne gravminne, og meinte at det ikkje var behov for kompensasjon frå staten for regelendringa. Departementet sluttar seg til dette.

Forslaget vil ha svært avgrensa økonomiske og administrative konsekvensar, fordi eit klart mindretal av gravplassstyresmaktene tek betalt for denne tenesta. Nokre stader kan gravplassstyresmakta gå glipp av inntekter, men dei får kompensert ved å krevje betalt ved gjenbruk av gravminne.

12 Heimel til å gi løyve til forsøk som avvik frå lova

12.1 Bakgrunn

Gravplasslova opnar ikkje for andre gravferdsformer enn kistegravlegging og kremasjon med urnegravlegging eller oskespreiing. Det er heller ikkje heimlar i lova for forsøk med alternative gravferdsformer. Det inneber at gravplasslova må endrast dersom det er ønskjeleg med forsøk med ny teknologi for å bryte ned kiste og kisteinnhald.

12.2 Gjeldande rett

12.2.1 Tillatne gravferdsformer

Gravplasslova regulerer tre typar graver:

- a) kistegraver, jf. § 12
- b) urnegrav (ev. i urnevegg) og oskespreiing etter kremasjon, jf. § 10
- c) såkalla naturleg grav når leivningane ikkje blir funne, jf. § 1 tredje ledd

Systemet i gravplasslova er at dei måtane menneskeleivningar kan handterast på, er positivt førte opp. Det som er tillate, er positivt regulert. Det som ikkje er regulert, er forbode.

Kremasjon er historisk og i dag knytt til flammer, jf. mellom anna religiøse førestillingar om reinsing (*purification*) og det norske ordet bålferd. I lova er *kremasjon* og *oske* knytte saman. Sjølv om *oske* ikkje er legaldefinert, er tilknyttinga til kremasjonsprosessen til hinder for at andre metodar som resulterer i reinsa bein, kan reknast som ei regulert og tillaten gravferdsform.

12.2.2 Forsøk

Gravplasslova inneheld ingen generell dispensasjons- eller forsøksregel. Departementet kan gi reglar til «gjennomføring og utfylling» av lova, jf. § 26, men det gir ikkje høve til å fråvike lova. Gravplassforskrifta § 39 er ein generell derogasjonsregel (dvs. at han heimlar fråvik frå reglane elles), men gjeld berre reglane i forskrifta.

Lov om forsøk i offentleg forvaltning (forsøkslova) av 1993 kan ikkje brukast fordi dei kyrkjelege fellesråda ikkje er omfatta av ho. Dessutan vil det truleg vere å strekkje ordlyden å seie at introduksjon av ei heilt ny gravferdsform er eit avvik frå reglar om korleis oppgåver skal løysast, jf. forsøkslova § 3 bokstav a.

12.2.3 Lovendring nødvendig

Lova må endrast dersom ein skal ta i bruk nye måtar (ny teknologi) å handtere menneskeleivningar på. Lovendringa kan anten uttrykkjeleg tillate ein særskild ny teknologi eller vere utforma som ein heimel for forsøk (som i neste omgang kan leie til at lova blir endra slik at visse teknologiar blir tillatne).

12.2.4 Lae-utvalet (NOU 2014: 2)

Lae-utvalet uttalte etter ein nokså kort gjennomgang av spørsmålet at «det ikkje er noko mål at norsk gravplassforvaltning skal vere i første rekkje i den teknologiske utviklinga. Utvalet vil ikkje gjere noko framlegg om ein heimel for forsøk eller dispensasjon i gravferdslova». (Sjå punkt 3.3.1.2.) Utvalets tilnærming var altså å sjå an utviklinga i andre land.

12.2.5 Svenske erfaringar med frysetørkingsteknologien og den private aktøren som fremja den

Lae-utvalet viste til eit svensk utval som hadde «sett nærare på ny teknologi og nye gravferdsformer, sjå [SOU 2013: 82](#). Dei gjer ikkje framlegg om å innarbeide nye gravferdsformer i svensk lovgjeving, men rår til at lova regulerer korleis ei slik godkjenning skal gå føre seg». Lae-utvalet gjer greie for tilrådinga slik:

Tilrådinga er at éin av länsstyrelsene (tilsvarer Fylkesmannen) får i oppgåve å ta imot søknader om godkjenning av nye gravferdsformer og førebu saka for avgjerd i departementet. Regjeringa kan anten innarbeide gravferdsforma i lovgjevinga eller la vere. Denne avgjerda kan ikkje påklagast. Søkjaren må betale kostnadene ved saksbehandlinga og sakkyndige fråsegner. Søkjaren må vere lokal gravplassforvaltning eller ha tilslutning frå lokal gravplassforvaltning. Sjå SOU 2013: 82 side 55–71.

Etter det vi har fått opplyst, har svenske styresmaktar fastsett at det framleis er regjeringa som tek avgjerd om nye metodar, med andre ord blei forslaget ikkje følgt opp. SKKF meiner at forslaget ikkje blei følgt opp fordi den einaste aktøren i svensk gravferdsbransje som marknadsførte ny teknologi, gjekk konkurs og la ned verksemda. Frysetørkingsteknikken viste seg ikkje å fungere, og kister som var frosne ned i påvente av frysetørking, blei tinte og kremerte. Fordi det ikkje lenger var aktivitet i firmaet som tilbydde frysetørking, var det ikkje behov for reglar om godkjenning av ny teknologi.

12.3 Departementets vurdering

Departementet har ikkje greidd ut rettslege og praktiske spørsmål kring teknologiane som har vore framme i media. Eit utgangspunkt er at nye teknologiar som krev eigne anlegg der nedbrytinga skjer, vil krevje unntak frå gravplasslova. På den andre sida ligg forbetring av nedbrytinga med nye massar, mindre jordoverdekking, jordblandingar eller naturlege tilsetjingar, ikkje langt unna ordinær forvaltning av gravplassane.

Norsk gravplasssektor har relativt små fagmiljø. Nye metodar som eventuelt blir tekne i bruk i Noreg, vil derfor mest sannsynleg vere utvikla og prøvde ut i andre land.

Utgreiingsinstruksen og god forvaltning av sektoransvaret krev at departementet har eit solid kunnskapsgrunnlag før ein gjer regelendringar som introduserer nye metodar for nedbryting av kister og kisteinnhald. Høyring av framlegg til regelendringar vil medverke til å avstemme eventuelle forslag med haldningar og praktiske omsyn i sektoren. Å ta i bruk nye metodar for å bryte ned leivningar etter menneske, krev etisk gjennomtenking og praktisk tryggleik. At noko er uvant i Noreg, inneber ikkje i seg sjølv at det ikkje er etisk forsvarleg. På den andre sida er det ikkje opplagt at ein metode som er teken i bruk i utlandet, skal prøvast ut i Noreg.

I dag ser det ikkje ut til at nabolanda våre har teke i bruk nye metodar som utan vidare kan bli tillatne i Noreg. Dette utelukkar ikkje at det kan bli aktuelt å ta i bruk nye metodar. Departementet har fått spørsmål frå gravplasstyresmakter som planlegg investeringar, om det vil kome nye metodar som kan takast i bruk.

At dei eldste døyr først, er eit generelt argument for at endringar på gravplasssektoren gjerne bør skje sakte. Dette argumentet tek ikkje omsyn til kva gravplassane har å seie for yngre

menneske som òg må ha i tankane at dei ein gong skal døy. Utforminga av gravplassane og det som skjer med leivningane, har noko å seie også for menneske midt i livet. Nye eller uvande gravferdsformer som folk får vite om gjennom media eller på reise, kan vekke ei interesse som ein kanskje ikkje bør avvise ved å seie at forvaltninga ikkje ønskjer å vere teknologileiande.

Eit alternativ til eventuelt å tillate ny teknologi gjennom lovendring (full implementering) er å gi reglar om korleis ny teknologi kan prøvast ut og vurderast med sikte på tillating seinare gjennom lovendring. For å gjere det mogleg å prøve ut nye metodar i Noreg kan det utformast ein heimel for forsøk som føreset avvik frå gjeldande reglar. Departementets heimel til å avvike frå gravplassforskrifta er ikkje tilstrekkeleg. Det er naudsynt å fråvike lova, og det har departementet ikkje rettsleg kompetanse til.

Ein eventuell regel om forsøk inneber ikkje at nokon får rett til unntak frå gjeldande rett eller rett til å få løyve til forsøk. Departementet meiner at private verksemdar ikkje bør kunne søkje om forsøk åleine. Det er ei lokal gravplastyresmakt som må søkje om forsøket, underbygge søknaden med eiga saksførebuing og vere budd på å ta dei økonomiske konsekvensane. Departementet ser at dette kan heve terskelen for å sende søknader, men meiner at det er liten grunn for det offentlege til å bruke tid på eit forsøk som ingen gravplastyresmakter finn interessant. Søknaden må vise kva som er måla, behova og verknadene av forsøket, og korleis det skal evaluerast. Departementet kan setje vilkår og rammer for forsøket. Det er mellom anna nærliggjande at søkjaren skal ta kostnadene ved evalueringa.

Sentrale spørsmål som ein søknad og ei evaluering må seie noko om, er miljøkonsekvensar (energibruk og forureining), tryggleik for dei tilsette, stabil drift og etikk/verdige tilhøve (at leivningane blir brotne ned og haldne åtskilde). To føresegner vil setje grenser for kva for forsøk departementet kan gi løyve til:

- Gravplasslova § 1: "Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn".
- Gravplassforskrifta § 1: "Gravplassen skal holdes i hevd og forvaltes med den orden og verdighet som dens egenart tilsier."

Det kan vere behov for å trekkje inn fleire typar fagkompetanse i vurderingane ein forsøkssøknad krev. Terskelen for å få løyve til forsøk vil vere høg.

12.4 Departementets forslag

Ny § 39a skal lyde:

§ 39a Forsøk

Departementet kan etter søknad fra gravplassmyndighet gi forskrift som tillater tidsbegrensede avvik fra loven her eller regler i medhold av loven. Forsøket kan ikke stride mot § 1 eller mot hensynet til gravplassenes orden og verdighet.

DEN NORSKE KIRKE

BKF Administrasjonsavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Mona Gangsøy Eide	414	19/03203-18	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	48/21	15.09.2021

Møteplaner BKF for 2022

Vedlegg:

Utkast til møteplan 2022.docx

Saksframlegg

Se vedlagt utkast til møteplan.

Noen kommentarer til datoforslagene:

Møte 01/22: 09.03.22. Dette møtet er to uker senere enn det har pleid å være de siste årene. Fristen for fremlegging av årsregnskap er utsatt med en uke, det foreslås likevel å flytte møtet to uker for å unngå skolens vinterferie. Årsregnskapet vil bli sendt til alle i fellesrådet samme dag som det sendes til AU, det vil si 15.02, for å holde fremleggingsfristen. Fastsettelse av årsregnskapet vil bli sak på dette møte, fristen for fastsetting er 20.03

Møte 02/22: 04.05.22. Dette er litt senere enn vanlig for å unngå å ha AU og fellesrådsmøte på hver sin side av påsken. Revisjonsberetningen skal være ferdig innen 30.04, den blir mest sannsynlig ettersendt etter de ordinære sakspapirene. Regnskapsrapport pr. 31.03 blir sendt ut sammen med sakspapirene.

Møte 03/22: 15.06.22. Samme tid som vanlig. Økonomirapport pr. 30.04 sendes ut sammen med sakspapirene.

Møte 04/22: 14.09.22. Økonomirapport pr. 31.07 blir sendt ut sammen med sakspapirene.

Møte 05/22: 02.11.22. Økonomirapport pr. 30.09 blir sendt ut sammen med sakspapirene.

Møte 06/22: 14.12.22. Økonomirapport pr. 31.10 blir sendt ut sammen med sakspapirene.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd vedtar møteplan som fremlagt i møtet

Møteplan 2022 for Bergen kirkelige fellesråd

Møtested for alle både AU og BKF-møtene: Kirkens hus i Marken 34, eller se innkalling

Møter AU 2022	Møter BKF 2022	Årshjul
AU-møte 01/22 - Tirsdag 22.02 , kl. 13:15-15:15 (to uket senere enn ellers) - Frist ferdige sakspapir: mandag 14.02 - Utsending av sakspapir: tirsdag 15.02	BKF-møte 01/22 - Onsdag 09.03 , kl. 18:30-21:00 - Frist ferdige sakspapir: mandag 28.02 - Utsending av sakspapir: tirsdag 01.03	Årsregnskap (frist for <u>fremleggelse</u> er 22.02, frist for fastsettelse er 20.03) Økonomiplan 4år Situasjonsrapport
AU-møte 02/22 - Tirsdag 19.04 3.påskedag , kl. 13:15-15:15 - Frist ferdige sakspapir: torsdag 07.04 - Utsending av sakspapir: fredag 08.04	BKF-møte 02/22 - Onsdag 04.05 , kl. 18:30-21:00 - Frist ferdige sakspapir: mandag 25.04 - Utsending av sakspapir: tirsdag 26.04	Årsmelding Revisjonsberetning (ferdig innen 30.04) Budsjettøkna BK Tilsagnsbrev BK Øk.rapport pr. 31.03 (klar til 25.04?) Kontrollutvalgets årsmelding og uttale til årsregnskap Situasjonsrapport
AU-møte 03/22 - Tirsdag 31.05 , kl. 13:15-15:15 - Frist ferdige sakspapir: mandag 23.05 - Utsending av sakspapir: tirsdag 24.05	BKF-møte 03/22 - Onsdag 15.06 , kl. 18:30-21:00 - Frist ferdige sakspapir: mandag 06.06 - Utsending av sakspapir: tirsdag 07.06	Øk.rapport pr. 30.04 (klar til 23.05) Internkontroll Fullmakts matrise Akasia generalfors. Situasjonsrapport
AU-møte 04/22 - Tirsdag 30.08 , kl. 13:15-15:15 - Frist ferdige sakspapir: mandag 22.08 - Utsending av sakspapir: tirsdag 23.08	BKF-møte 04/22 - Onsdag 14.09 , kl. 18:30-21:00 - Frist ferdige sakspapir: mandag 05.09 - Utsending av sakspapir: tirsdag 06.09	Øk.rapport pr. 31.07 (klar til 22.08/30.08) Møteplan neste år Strategiarbeid Situasjonsrapport
AU-møte 05/22 - Tirsdag 18.10 , kl. 13:15-15:15 Frist ferdige sakspapir: mandag 10.10 - Utsending av sakspapir: tirsdag 11.10	BKF-møte 05/22 - Onsdag 02.11 , kl. 18:30-21:00 - Frist ferdige sakspapir: mandag 24.10 - Utsending av sakspapir: tirsdag 25.10	Øk.rapport pr. 30.09 + evt. 30.09-tall (klar til 24.10) Revidert budsjett Situasjonsrapport
AU-møte 06/22 - Tirsdag 29.11 , kl. 13:15-15:15 - Frist ferdige sakspapir: mandag 21.11 - Utsending av sakspapir: tirsdag 22.11	BKF-møte 06/22 - Onsdag 14.12 , kl. 18:30-21:00 - Frist ferdige sakspapir: mandag 05.12 - Utsending av sakspapir: tirsdag 06.12	Øk.rapport pr. 31.10 (klar til 21.11?) Revidert budsjett Budsjett neste år Valg leder+nestleder VM-dokument Situasjonsrapport

DEN NORSKE KIRKE

BKF Menighetsavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Lars Kristian Stendahl Gjervik		21/04151-7	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	49/21	15.09.2021

Statusrapporter BKF 2021.09

Vedlegg:

Statusrapport KKD 2021.09
 Statusrapport overordnet 2021.09
 statusrapport kirkebygg 2021.09
 Statusrapport administrasjon 2021.09
 Statusrapport gravplass 2021.09
 Statusrapport økonomi 2021.09

Saksframlegg

Se vedlagt statusrapporter fra de tre virksomhetsområdene kirkebygg, gravplass og kirkeliv, og i tillegg stabsområdene økonomi og administrasjon. Vi planlegger å legge frem statusrapport på hvert møte fremover for å gi fellesrådet en oppdatert rapport på hva oppmerksomheten er rettet mot i øyeblikket. Rapportene vil bli muntlig presentert i møtet.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar statusrapporter 2021.06. til orientering.

Statusrapport BKF – overordnet

Generelt

BKF er i god skikk. Vi utfører de oppgavene som forventes av oss på alle de tre virksomhetsområdene. Vi er i hovedsak ajour med tanke på fremdrift på vedlikehold og prosjekter slik det fremgår av de øvrige statusrapportene, og slik det fremgår av de mål vi har satt oss i Verdi- og måldokumentet. Vi har kompetanse og leverer tjenester av god kvalitet. Vi har gode rutiner for mye og arbeider med utvikling av internkontrollen. Vi er generelt fremoverlent og tilstreber utvikling, forbedring og nye arbeidsmetoder. Råd og utvalg har funnet gode arbeidsformer. Det arbeides med revisjon av kontrollutvalget.

Jeg vil løfte frem noen risikomomenter.

Omdømme

Generelt er våre verdier gode veivisere til å bygge omdømme og god organisasjonskultur. Vi må fortsatt ha en ambisjon om å bli gjenkjent på våre verdier i all vår atferd

- BKF's omdømme i menighetene

I hovedsak fungere vårt samarbeid med menigheter og menighetsråd meget godt. Vi må likevel arbeide for en forståelse av at BKF ikke er overordnet menighetene, at vi ikke ser på oss selv som overordnet, at både menighetsråd og BKF representerer soknet. Vi må fortsatt være åpen om prosesser og tilstrebe god kommunikasjon. God ledelse og oppfølging av våre ansatte bidrar også til å forbedre omdømmet i menighetene.

- BKF's omdømme blant politikere/Bergen kommune

Vi har et godt samarbeid med kommunen og har fått gode gjennomslag for våre budsjetter. Alle våre tre verdier er viktige i vår kommunikasjon med kommunen – *åpen*, også når kostnadene blir mindre enn tilskuddet fra kommunen, *troverdige*, ved at vi har kompetanse og leverer det vi sier at vi skal gjøre med kvalitet, *frimodig* ved å fremme behov og finansiering. Våre gjennomslag i kommunen er avhengige av at politikerne vet hva vi driver med, hvordan vi bidrar til det gode bysamfunnet, hvordan vi forplikter oss på FNs klimamål og kommunens grønne strategi. Det er derfor viktig å invitere til seminarer og møtepunkt hvor kirkens viktige bidrag til samfunnet blir belyst.

- Kirkens omdømme i samfunnet

I vårt grensesnitt mot samfunnet og enkeltmennesker i byen gir det ikke mening å snakke om BKF, men om kirken i Bergen

- o Kirken må være synlig – først og fremst i lokalsamfunnet. Dersom vi ikke er synlige, blir vi heller ikke regnet med. Vi må være frimodige og bidra eksempelvis i kampen mot ekstremisme, i kampen mot utenforskap, i kampen for god klimaforvaltning. Kirkens synlighet og relevans i samfunnet forutsetter av vi tør å være oppsøkende
- o Vårt omdømme som kirke er viktig for at mennesker vil være med i kirkens fellesskap, at foreldre vil komme med barna til dåp, babysang, barne- og

ungdomsarbeid... – at man vil engasjere seg som frivillig til råd, utvalg og i aktiviteter
– at det skapes arenaer for budskapet om Jesus Kristus.

Økonomi

Vi har ikke en god økonomi, men vi har heller ikke en dårlig økonomi. Vi er stand til å fylle våre økonomiske forpliktelser og er i ferd med å sette tæring etter næring. Vi har meget god likviditet. Denne er først og fremst bundet opp i fonds og avsetninger til prosjekter som ennå ikke er realisert, som kirkene i Sædalen og på Haukås og tilbygg til Birkeland kirke.

- Pensjonspremiefondet er et annerledes fond enn de andre. Hvert år kommer det innbetaling på dette fondet som utgjør vår del av avkastninger i Bergen kommunale pensjonskasse og frigjorte premiereserver. Erfaringsmessig har det kommet inn 3-4 millioner årlig de siste årene. Pensjonspremiefondet kan benyttes til dekning av våre pensjonsforpliktelser. Dette har vi gjort i noen grad i de siste budsjettene for å saldere budsjettet. Jeg vil anbefale at BKF årlig budsjetterer med 2-3 millioner fra premiefondet og slik finansierer annen virksomhet i driften. Pr. 31.12.2020 utgjør fondet nærmere 20 mill kroner etter at vi i 2020 fikk en engangstilførsel knyttet til endrede pensjonsregler på 11,2 mill kroner. Fondet bør ikke vokse seg større.
- Nedbemanningen er ennå ikke avsluttet. Fortsatt gjenstår nedbemanning i kirkevergens administrasjon.
- Egenfinansiering i menighetene. Operasjon givertjeneste har gitt god respons i menighetene. Det er svært viktig at denne satsingen følges opp og at menighetene øker sine inntekter. Det handler både om å være forberedt på en trangere offentlig økonomi, og å skape bevissthet om at vi som kirkemedlemmer må ta et større økonomisk ansvar.

Bemanning i kirkevergens administrasjon

Kirketorget skal nedbemannes. Samtidig er det behov for å sentralisere administrative oppgaver som i dag ligger hos administrasjonslederne. Vi arbeider med å konkretisere hvilke oppgaver og hvordan dette skal gjøres. Økonomiavdelingen i BKF er meget presset, noe som fremgikk allerede i 2016 ved KAs rapport etter virksomhetsgjennomgangen av administrasjonen. Ved en sentralisering av oppgavene må vi styrke økonomiavdelingen. Vi må unngå at dette skaper en vanskelig omdømmesak i forhold til menighetene.

Ny kirkelig organisering – rolle- og oppgaveavklaring

Dette er pt. den store saken for Den norske kirke. Dagens organisering er ressurskrevende både med tidsbruk og penger, og strukturen avklarer ikke tilstrekkelig rolle og ansvar mellom råd og ansatte, og mellom prester og øvrige ansatte. Vi må forvente en endring som bidrar til bedre ressursforvaltning og tydeligere roller.

Ny kirkeverge

Skifte av toppleder er en potensiell risikofaktor. I BKF sitt tilfelle vurderes risikoen som meget liten både fordi vi vet hvem som kommer, og vi vet hvem som sitter igjen. BKF har en meget kompetent ledergruppe.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Statusrapport Kirkeliv, kultur og diakoni - september 2021

Drift i avdeling Kirkeliv, kultur og diakoni (KKD).

Driften under ferieavviklingen har gått bra. Mange administrasjonsledere har fulgt opp nødvendig økonomiarbeid gjennom ferien selv, mens andre har dekket for hverandre. Nå har vi et ekstra fokus på de menighetene som har vakanse eller endringer knyttet til administrasjonsleder stillingene. Kurs og kompetansegivende tiltak er planlagt for høsten og kommunisert ut. Alle faggruppene får tilbud. Spesielt gledelig er planlagte samlinger/kurs for kirketjenere. Dette er en gruppe som får liten drahjelp fra sterke fagforeninger, knyttet til sin utvikling og kompetanse. Det er derfor en prioritet fra arbeidsgiver å gi disse tilbud i år.

Omorganisering administrasjonsledere

Siden statusrapporten i fellesrådet i juni, har det vært følgende utvikling.

1. Det er gjort avtale med administrasjonsleder i Salhus om å være administrativ ressurs i Åsane, etter at konsulentstillingen i Åsane ikke blir videreført. Dermed frigis også frivillighetskoordinatorressurs i Salhus som har lagt inne i adm. leder stillingen.
2. Det er gjort tilsvarende avtale mellom adm. leder i Skjold vedr. administrativ støtte i Birkeland. Konsulentstillingen i Birkeland blir ikke videreført.
3. Det jobbes med å etablere samme løsning som Åsane og Birkeland i Fana. Her vil det trolig bli administrasjonsleder i Søreide som er administrativ ressurs i Fana.
4. Administrasjonsleder i Biskopshavn har takket ja til å bli 100% administrasjonsleder i Laksevåg og Nygård. Det jobbes med løsning for Biskopshavn.
5. Administrasjonsleder i Selen har takket ja til å bli 100% administrasjonsleder i Selen og Fyllingsdalen.
6. Administrasjonsleder i Årstad har takket ja til å bli 100% administrasjonsleder i Årstad og Fridalen.
7. Det jobbes videre med å finne en løsning for Landås, hvor adm.leder har gått over i frivillighetskonsulent stilling.

Det har vært positive prosesser med arbeidsutvalg og administrasjonsledere. Selv om det er krevende å miste ressurser opplever jeg samarbeidsklimaet som godt og respektfullt. Vi er heldige som har administrasjonsledere som er åpne for nye utfordringer selv om ikke alt er klart før man begynner på nye oppgaver. Og vi er heldige som har menighetsrådsledere med erfaring og klok tilnærming til endring.

Frivillighetsteamet er godt i gang

Frivillighetsteamet har kommet godt i gang og har allerede etablert et godt team samarbeid.

- De har utarbeidet dokumentet: *Frivillighetsteamet i BKF ordning og tilbud, samt kriterier og veiledning for prosjektsøknader*. Dokumentet er sendt til administrasjonsledere som distribuerer til stab og menighetsråd.

- Meldeprotalen FRIDA er etablert og kommunisert ut. Det har pr. 3.sep. kommet inn 11 oppdrag i FRIDA som det jobbes med. Dette er f.eks. hjelp til rekruttering og kommunikasjonsarbeid.
- Teamet har etablert kontakt med Seniorrådgiver med ansvar for frivillighet på Bispekontoret Vetle Karlsen Eide.
- Arbeidet med å etablere en ressursgruppe for frivillighet er startet.
- Teamet har besøkt syv menigheter og har gjort avtaler med flere om møtepunkt.
- Teamet har snakket med alle administrasjonslederne om planer og råd om søknadsfrist for prosjektene. Saken vil bli behandlet på fellesrådsmøtet i desember, med søknadsfrist 8. nov.
- Det er etablert primærkontakt for hvert prosti, dette er:

Prosti	Primærkontakt	e-post	mobil
Bergensdalen	Jo Båtevik	jb324@kirken.no	41390740
Fana (BKF)	Hilde Karin Wolter	hw678@kirken.no	41141346
Åsane (BKF)	Nadine Larsen	nh728@kirken.no	92070328
Domprostiet	Øyvind Sundfør Stokke-Zahl	os658@kirken.no	40553626

Kirkelig dialogsenter Bergen

Bergen kirkelige fellesråd har nå gått inn som eiere i Kirkelig dialogsenter Bergen, og har deltatt på sitt første styremøte.

Kirkelig dialogsenter Bergen er et ressurs og kompetansesenter innen tros- og livssynsdialog. Foreningens mål er å bidra til økt kontakt, samhandling og dialog mellom tros- og livssynssamfunnene i Bergen og omegn. Link for mer info: <https://kirkeligdialogsenter.no/bergen>

Med dette engasjementet ønsker vi som majoritetskirke å ta ansvar for å motvirke religiøs ekstremisme og polarisering, samt å bygge toleranse og trygge lokalsamfunn preget av tillit mellom mennesker med ulik ståsted.

18 millioner til Frivillighet

Regjeringen har bevilget 18 millioner til Dnk, som et særskilt tilskudd i forbindelse med Covid-19. Bakgrunnen for et eget tilskudd er at Den norske kirke ikke har registreringsrett i Frivillighetsregisteret og dermed faller utenfor regjeringens ordinære stimuleringsordninger. BKF har mottatt 800 000,- av disse midlene. I tildelingsbrevet fra kulturdepartementet heter det:

Formålet med tilskuddet er å støtte opp under frivillighetspolitiske mål om bred deltakelse og mangfold og avhjelpe organisasjoner med frivillig innsats gjennom den pågående covid-19- krisen gjennom å stimulere til aktivitet innenfor rammene av smittevernrestriksjoner gitt av offentlige myndigheter som følge av covid-19. Tilskuddet skal gå til menigheter i Den norske kirke med frivillig innsats, som har hatt merkostnader og/eller mindreinntekter som følge av covid-19-utbruddet i perioden. Midlene skal brukes i den frivillig- og ikke fortjenestebaserte virksomheten til menighetene. Midlene kan ikke brukes til ordinære driftsoppgaver, investeringer, avskrivninger og avdrag på lån.

Vi jobber nå så raskt som mulig for å avklare handlingsrommet for bruken av disse midlene. Vi søker å koordinere oss med Oslo, Trondheim og Stavanger slik at vi får en så lik tolkning av handlingsrommet som mulig i de største byene.

Aksjon dåp

Det jobbes med Aksjon dåp, en satsning som vi håper vil løfte dåp høyt opp på agendaen hos både ansatte og frivillige i menighetene i Bergen. Det gjøres veldig mye bra arbeid på dette allerede, nå ser vi sjansen til å samkjøre engasjementet og skape et felles løft for hele Bergen! Følgende informasjon ble kommunisert ut i juni:

1. Inspirasjonskurs «Aksjon dåp»

Hele staben er invitert på dagtid. I tillegg er det seminar på kveldstid for menighetsråd + ansatte som ikke har fått med seg kurset på dagtid.

På kurset blir det blant annet inspirasjonsforedrag, tid til å samtale i staben om arbeid med dåp og konkret info om hvordan en kan gjennomføre drop in-dåp.

Dato for samlingene;

15.september i Landås kirke

Ansatte i Fana prosti; kl. 09.00-11.30

Ansatte i Bergensdalen prosti; kl. 13.00-15.30

Ansatte og frivillige; kl. 18.00-20.30

30.september i Olsvik kirke

Åsane prosti; kl.09.00-11.30

Domprostiet; kl.13.00-15.30

Ansatte og frivillige; kl.18.00-20.30

2. Aksjonsdager 23.oktober og 27.november

Alle menighetene oppfordres til å sette av disse datoene og bli enig lokalt om hva en ønsker å gjøre ut av det. Det kan være drop in-dåp, fokus på 1-åringer som ikke ble døpt pga. korona, stand og promotering på kjøpesenter etc.

Vi ønsker en tilbakemelding på om en er med på aksjonsdagen og hva en planlegger å gjøre innen 8.oktober. Link til påmelding kommer etter sommeren.

Om det ikke er mulig å få det til på disse datoene, så sett gjerne av en annen tid. Hovedpoenget er at en løfter fokus på dåp i menigheten.

Vi oppfordrer menighetene til å ha Aksjon dåp oppe som sak på stabsmøter like over ferien. Bruk gjerne også høstens første nummer av menighetsbladene til å løfte frem dåp og informere om hva som skjer på aksjonsdagene i deres menighet. Og ikke minst – oppdater menighetens hjemmeside om aksjonsdagene når det blir klart hvilket opplegg dere skal ha disse datoene.

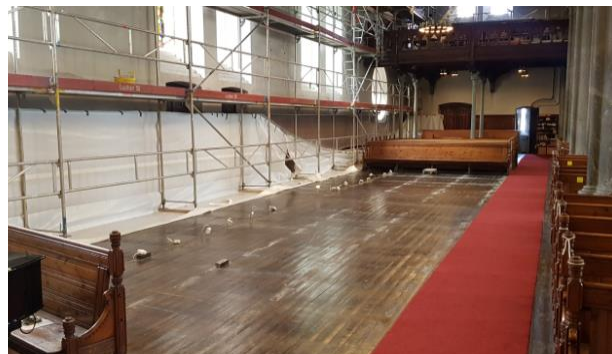

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Statusrapport kirkebygg - september 2021

Rehabilitering middelalderkirker

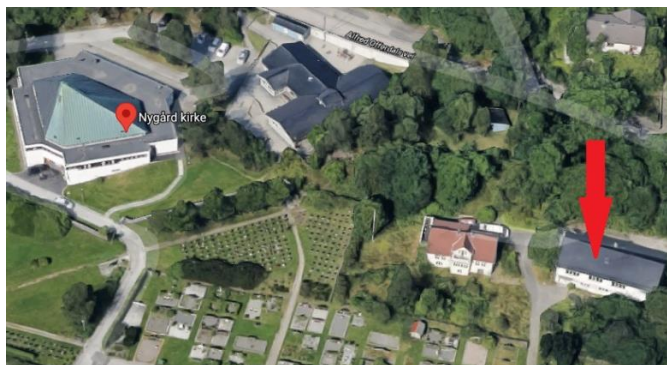
Bilder over: Etter at Riksantikvaren og biskopen har gitt sin tillatelse, har vi nå tømt sideskipet i Domkirken for kirkebenker. Dette for å gjøre plass til ulike utstillinger, møter, konserter, kororgel og andre aktiviteter. Benkene er tatt fra hverandre og satt på lager.

Bilde til venstre:

Det har vært noe oppmerksomhet rundt den planlagte fellingen av trærne ved Korskirken. Vi håper å få en godkjennelse fra byggesak i løpet av september, slik at vi kan få sagt ned trærne i løpet av høsten. Riksantikvaren har bedt om mer utredning om valg av nye trær

Rehabiliteringen av kirkegården på samme side av kirken venter også på godkjenninger.

Høstens hovedaktivitet er skrudhuset, utvendig tak og vegger.

Bilder over: Kirkebenkene fra Domkirken, så vel som alle kirkebenker som er tatt ut fra andre kirker, er nå demontert og plassert på lager i «Løen» ved Nygård kirke. Der er det også plass til flere benker som eventuelt tas ut fra andre kirker. Transport og demontering av en kirkebenk koster i snitt ca 2500,- kroner.

Rehabilitering andre kirker.

FYLLINGSDALEN KIRKE

Fyllingsdalen kirke ble igjen tatt i bruk i sommer. Stillasfirmaet holder på å rive stillaset. Noe arbeid måtte utsettes til stillaset var borte, det vil bli gjort i august/september.

Fyllingsdalen kirke er den yngste listeførte kirken vi har, dette setter mange begrensninger på hva vi får endre, både inne og ute, i kirkerom og i kontorer, i det synlige og i det usynlige.

Hovedprosjektet var å skifte tak og å skifte ventilasjonsanlegg, men når kirken først var stengt i en lang periode, utførte vi rehabilitering som gjerne til vanlig gjøres som enkeltvis oppgaver underveis i året. Vi oppdaget også en del følgeskader av gamle lekkasjer som måtte rettes opp (eksempelvis med nytt gulv i kjellerstuen.)

<p>Våpenhus, før (tv.) og etter oppgradering (t.h.)</p>		<p>Alle kontorer har fått en «oppshining», og lydisolering er installert der det var behov.</p>
<p>Kirkestua – nye møbler (betalt av menighetsråd) nytt gulv (gamle var ødelagt av fukt) og nymalte vegger</p>	<p>Kirkedørene er rehabilitert</p>	<p>Ubrukelig vedpeis erstattet med gasspeis, Nytt gulv er lagt oppå flisgulvet i menighetssal/barnehage.</p>

Fyllingsdalen kirke har fått

nytt tak	rehabiliterte kirkedører
nytt ventilasjonsanlegg med radonsikring	oppgraderte kontorer med ekstra lydtetting
nytt SD-anlegg	kontor til kirketjener
ny inntakskabel og nye sikringsskap	oppgradert våpenhus
nye taklamper i mange rom	reparert gulv i kirkerom
nytt brannvarslingsanlegg	reparerte kirkestoler
ny adgangskontroll og innbruddsalarm	reparerte skapdører og skap
nytt gulv i diverse rom	nye møbler i flere rom
gasspeis i stedet for ubrukelig vedpeis	brannsikre boss-skap
dusj for ansatte	maling av mange rom
HC-parkering	m.m.

Noe av dette er helt eller delvis betalt av menighetsrådet.

Prosjektet startet for fullt i juni 2020 og skulle etter planen være ferdig i løpet av 9 måneder, men grunnet ekstra utfordringer med råteskade m.m. underveis, i tillegg til at COVID-19 gav oss mange utfordringer og forsinkelser, ble gjennomføringstiden 14 måneder. (økonomi- og HMS-gjennomgang og i egen rapport)

Nye kirker

I Sædalen venter vi på innlevering av de 5 forslagene til ny kirke – juryen, med Mette Svanes som juryleder, skal etter planen ha sin avgjørelse klar, og kontrakt skal være skrevet før nyttår. (så må vi ha godkjennelse både fra kirkelige myndigheter (inkl. menighetsråd og fellesråd) og byggesak før endelig kontrakt.

På Haukås pågår planarbeid i kommunens regi

I Loddefjord hadde vi besøk fra Riksantikvaren før sommeren for å se på mulig utbygg. Justeringer vil bli gjort før en begynner på søknadsbehandling. Vi har ikke fått noen endelige signaler på om tilbygg vil bli godkjent.

I Biskopshavn planlegger menigheten en utvidelse av menighetssalen. De er innstilt på å finansiere dette selv. BKF hjelper med planlegging og søknadsbehandling. 13.august var kirkebyggkonsulenten på besøk i Bergen for å se på planene.

Saksbehandling

Nye lover og nytt regelverk har gitt oss enda større utfordringer enn før mht godkjenninger av tiltak, fra kirkelige og statlige/kommunale organer.

Vi samarbeider tett med Riksantikvaren, biskopen og kirkerådet for å prøve å forbedre situasjonen, slik at vi kan få ned tiden det tar å få behandlet saker, samtidig som kvaliteten opprettholdes.

Fra drift: blomsterurner

Meldinger vi får tyder på at blomsterurnene ved inngangspartiene er viktige. I år har det vært utfordrende med den tørre sommeren. Pga mye hjemmekontor har det også vært vanskelig å få hjelp fra de som jobber i kirken til å få til nok vanning.

Før neste sommersesong vil vi se på muligheten for mer effektive vanningsmetoder.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Statusrapport administrasjonsavdelingen - september 2021

Lagring av dokument – over fra Kirkepartnerservere til «skyen»

Bergen kirkelige fellesråd, inklusive alle menigheter, er tilknyttet Kirkepartner, og alle våre dokument er lagret på deres servere i Oslo. I fjor vår fikk vi tilgang til Teams, SharePoint og OneDrive, også det via Kirkepartner. Nå planlegges utfasing av serverne hos Kirkepartner som lagringssted for dokumenter. Alle dokument som ligger på filområdene må overføres til SharePoint eller OneDrive. Samtidig må vi sikre at alt som er arkiverdig legges i arkivet Public360.

Nye PC'er

Som nevnt i vår, tar vi sikte på å kjøpe inn et stort parti nye PCer i høst, på grunn av at vi har mange gamle og utdaterte maskiner. Doffin-runden har trakt litt ut i tid, men vi tar fortsatt sikte på å få dette på plass før nyttår.

Kirketorget

Etter en lang periode med lite gravferder, har det vært en travel sommer. Mange gravferder er meldt inn samtidig som det var ferieavvikling blant kirketjenere, organister og prester, og blant Kirketorgets egne ansatte. Det er også flere som bestiller dåp og vielse nå enn det har vært det siste året.

Kirketorget er sterkt involvert i arbeidet med å legge til rette for digital forespørsel for vielser. Etter en travel sommer, er det nå mer rom for å komme i gang med dette arbeidet. Det skal være klart til å tilby nettbasert reservasjon fra 1.januar 2022.

Digitalisering i Dnk

Det er flere prosjekt på gang i forhold til digitalisering i Den norske kirke. Representanter fra fellesråd, bispedømmeråd og Kirkerådet er involvert i arbeidet. Se mer på kirken.no om digitalisering.

Noen av prosjektene:

- *Skjer i kirken.* Se nettsiden www.skjerikirken.no. Der kan man legge inn og få opp informasjon om gudstjenester og andre arrangement i en gitt omkrets rundt adressen. Det forutsetter at arrangementet er lagt inn i menighetens fagsystem Medarbeideren, eller direkte i «Skjeri»
- *Helhetlig menighetsplan.* Verktøy for menighetsråd for å lage, følge opp og se utvikling/konsekvenser av planer de legger. Helhetlig menighetsplan er tenkt å bli en strategisk plan som ser overordnet på menighetens kontekst, ressurser, utfordringer og mål.
- *Kjernerdata og styringsdata.* Den norske kirke har et behov for dynamiske og enkelt tilgjengelige styringsdata. Dette behovet finnes både lokalt og sentralt, i sokn, bispedømmer og i Kirkerådet. Det arbeides med å finne ut hvilke styringsdata vi har behov for, og hvordan de kan tilgjengeliggjøres på en god måte.

Statusrapport Gravplass

Investering bygg og anlegg

Nyansettelser i Akasia har ennå ikke fått betydning for fremdriften på prosjektene, selv om medarbeiderne i Akasia har arbeidet stødig i perioden, med unntak av vanlig ferie. De mindre prosjektene på bygg går som planlagt, med noen mindre overraskelser på driftsbygg på Solheim gravplass, riving av brakker på Øvsttun og tak på driftsbygg på Øvsttun.

Forprosjektet på rehabilitering av Solheim kapell og muren langs Fjøsangerveien har vært jobbet med i perioden. Arbeidet med en tilstandsvurdering av betongbygget på Møllendal er startet; dette er prioritert grunnet lekkasjene som påvirker underetasjen. Det er avdekket betydelige mangler ved bygget i sommer.

Antveit gravplass er nå ferdig. Den er godkjent av Statsforvalter, har fått ferdigattest og ble vigslet av Åsane menighet v/sokneprest Arne Mulen 15. august. Gravplassen ble åpnet av Kulturbyråden Katrine Nødtvedt 27. august, med de første gravlegging uken etter åpning.

Masseutskifting på Loddefjord gravplass er så godt som ferdig, men istandsetting av lekkasje i en kum gjenstår. Prosjektet står åpent til oktober for å se om det er nødvendig med en ytterligere utbedring av gravfelt L20.

Forprosjekt på utvidelse av Fyllingsdalen gravplass er nå i gjenge. Naturen i området som er avsatt til utvidelse krever særlig tilrettelegging, og bare deler av området kan brukes til graver. Resten vil bestå av urørt natur og fremstå som en buffer mot vei, bebyggelse og eksisterende gravplass. Det legges også inn en mulighet for navnet minnelund og urnevegg, og det er vurdert at en vil anlegge ordinære urne- og kistegraver i forholdet 20/80. Den nye delen vil bli knyttet til den gamle ved bruk av samme kvaliteter. Det foreligger ferdig et forslag på driftsbygg. Det er ønskelig å bygge dette før gravplassen, da det vil bli utfordrende med både bygging og anleggelse av gravplass samtidig. Sak for godkjennelse av bygg legges frem for fellesrådet i egen sak.

Det viktigste av de mindre prosjektene er navnet minnelund på Fyllingsdalen gravplass med nytt minnesmerke. Arbeidene er startet med et budsjett på 2,6 millioner og skulle vært ferdigstilt i løpet av juli, med leveranse av beplantning i august. Det oppsto utfordringer både med støpingen av fundament og med leveransen av stål til «stråene». Det innebærer at den navnete minnelunden først blir ferdig i september, da vasehyllen først kan bygges etter at minnesmerket er ferdig. Det er flere urner som venter på å bli gravlagt i minnelunden. Minnelunden er bygget som omsøkt.

Fyllingsdalen navnet minnelund

Med Strå tue 1 i forgrunnen, Strå tue 2 nesten ferdig i bakkant.

Reguleringsplanen for Tennebekk er satt på vent til en får gjennomført en utredning av Møllendal som mulig plass også for fremtidig krematorium.

Navnet minnelund på Møllendal gravplass er godkjent av statsforvalteren, og bygging av minnelunden forberedes nå.

Ellers forberedes masseutskiftning på Mjeldheim gravplass, med bla. nedfelling av rutiner for flytting av gravminner og undersøkelser av beste løsning på masseutskiftning I tillegg forberedes også reparasjon av to murer på Møllendal gravplass.

Flere prosjekt er i forprosjekt og under prosjektering.

[Drift og Gravplassmyndigheten \(GPM\)](#)

At antall parkeringsplasser på Møllendal er halvert har vært krevende for brukerne våre.

Vi har arbeidet med to høringer, en som gjelder innhold i begrepet «vesentlig endring» i gravferdsloven samt en høring til endringer i gravplasslov og -forskrift.

Det er etablert kontakt med to vernede bedrifter som vil overta trevirke etter trefelling til vedproduksjon.

Solheim kapell har fått nye stoler i sommer og mange av de gamle ble levert til gjenbruk.

Scener til filmen Krigsseilerne har vært spilt inn på Nygård kirkegård.

På tross av noen få klager må vi si at det ser flott ut på gravplassene i år. Vi har også fått gode tilbakemeldinger fra publikum på gravferdstjenestene. Det er ikke uvanlig med gode tilbakemeldinger på urnenedsettelse, men likevel gledelig.

Elektroavdelingen i Akasia har arbeidet på Antveit og gjort forberedelser til forbedringer og internkontroll på tinstestrømanleggene.

Trepleie har fjernet flere store trær som hadde skader etter sykdom og som stod til fare for de som ferdes på gravplassene. Det største er blodbøken på St. Jacob kirkegård. Treet hadde flere svakheter men den mest prekære var infeksjonen med den aggressive råtesoppen kullskorpe. Den solide bunnstokken på minst 5 meters høyde skal bli stående og forråtne naturlig for å fremme biomangfoldet og kan også brukes til biehotell. Trepleierne forteller at beboere i området som var glade i treet synes det var et fint at stokken får stå igjen som et monument til minne om treet.

BKF får gode rapporter fra driften på gravplassene, og det dokumenteres at det gjøres et svært godt arbeid. F.eks. brukes det miljøvennlige alternativet eddiksyre til mye av ugressbekjempelsen og vi har også fått bilde av vårt nyeste hotell på Solheim gravplass 😊

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Statusrapport økonomiavdelingen – september 2021

Kurs i økonomiarbeid for menighetsråd, økonomiutvalg og administrasjonsledere
Eidsvåg kirke 21. september kl 18.30-21.00.

Kurset arrangeres sammen med revisor Deloitte og regnskapsfører Aider. Vi ønsker å bidra til økt kjennskap til hvilke lover, regler og frister som gjelder, samt fokus på hva som er menighetsrådenes ansvar. Målet er at menighetsrådene skal få enda bedre styringsinformasjon til rett tid. Vi ønsker også dialog om hvordan økonomiarbeidet i menighetene kan forenkles og effektiviseres.

Det blir samling for alle administrasjonslederne og regnskapsførere fra kl. 17.00 samme dag. I tillegg blir det muligheter for møter mellom den enkelte administrasjonsleder og regnskapsfører.

Effektivisering av arbeidsprosesser

Sammen med Aider har vi etablert et prosjekt for å identifisere og legge til rette for mer effektive arbeidsprosesser. Ofte er det snakk om små enkeltoppgaver hvor det kreves endel arbeid for å få til forenkling, men som sparer mye arbeid når de først er på plass.

Et eksempel: I BKF behandler vi årlig mer enn 10.000 inngående fakturaer. Det er etablert et system med «profilmerking» av faktura for å sikre korrekt fakturaflyt. Når faktura ikke er merket med profil kreves manuelt arbeid for å finne ut hvem som er korrekt attestant og anviser. I høst vil vi (nok en gang) jobbe målrettet for å få dette på plass der hvor dette fortsatt mangler. Vi jobber også med enkelte leverandører for å redusere den totale fakturamengden.

For menighetsrådene jobber vi med å konkretisere hvordan arbeidsoppgaver kan utføres av andre enn administrasjonslederne, ref kartlegging av oppgaver og ansvar i administrasjonslederstillingene som ble gjennomført i forbindelse med nedbemanningsprosessen. Aktuelle oppgaver er kontering av inngående faktura, produksjon av utgående fakturaer, registrering av variabel lønn og oppfølging utestående fordringer. I tillegg er det et stort behov for å samkjøre menighetenes rutiner knyttet til kontanthåndtering, Vipps og givertjeneste.

Budsjett 2022

Fellesrådet vedtar drifts- og investeringsbudsjett for 2022 i desember. Administrasjonen starter budsjettarbeidet nå, og det er laget en detaljert tidsplan for å sikre tilstrekkelig involvering fra alle avdelinger. Menighetsrådene har frist for å komme med sine innspill til 20. september.

For menighetsrådene planlegger vi for en mest mulig samkjørt budsjettprosess med felles maler. Vi starter med opplæring for administrasjonslederne i månedsskiftet september/oktober.

Årsregnskap 2020 / budsjett 2021

Pr dato er det tre menigheter som ikke har mottatt revisjonsberetning for regnskapsåret 2020. Både regnskapsfører og revisor har sluttført sitt arbeid, men det mangler signerte dokumenter i retur fra menighetsrådene før beretning kan avgis. Det er heller ikke alle menighetene som har fått budsjett 2021 på plass i Xledger.

DEN NORSKE KIRKE

BKF Personalavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Knut Arne Aasen	254	20/06198-13	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	50/21	15.09.2021

HMS-rapport september 2021

Sykefravær 01.01.21 - 31.08.21

Egenmeldt fravær		Syk legemeldt				Totalt	
1-8 dg	%	1-40 dg.	%	>40 dg.	%	Dg.	%
129,00	0,50	265,43	1,03	859,84	3,35	1254,27	4,89

Saksframlegg**Sykefravær**

Fraværsprosenten er relativt stabil, men det har vært noe økning i fraværet i administrasjonen. Dette skyldes først og fremst langtidssykemeldinger med kjente årsaker.

HMS-arbeid

Det er nå bestemt at alle møtene i Arbeidsmiljøutvalget skal holdes i felleskap mellom BKF og representanter for Bjørgvin Bispedømme. Dette for å lettere kunne koordinere HMSarbeidet. Fra bispedømmet stiller domprost Gudmund Waaler på vegne av arbeidsgiver, og Inge Høyland på vegne av verneombudene.

Det skal gjennomføres en stor arbeidsmiljøundersøkelse i Den norske kirke i løpet av oktober måned. Vi vil også få rapporter fra hvordan de ansatte i Kirken i Bergen har svart, og dette vil være svært nyttig for bl.a. arbeidet med høstens verneunder.

Forrige møte i Arbeidsmiljøutvalget var 8. september.

Rekruttering

Vi har foretatt flere tilsetninger siden forrige møte:

- Ny menighetspedagog i Åsane menighet er Ingrid Ulrikke Husøy. Hun har tidligere vært menighetspedagog og ungdomsarbeider i Skjold menighet.
- Ny flyktningediakon, med base i Løvstakksiden menighet, er Gro Fyllingsnes. Hun har tidligere vært diakon i Lindås kirkelige fellesråd.
- Ny spesialpedagog i Åsane menighet er Anette Lid Ussi. Hun kommer fra stillingen som diakon i Nygård og Laksevåg menigheter.
- Ny menighetspedagog i vikariat i Bergen Domkirke menighet er Åslaug Melø. Hun jobber til vanlig som pedagogisk leder i en Akasia-barnehage.

Samarbeid med tillitsvalgte

- Arbeidsgiver har invitert til reforhandling av frikjøpsavtaler, for de tillitsvalgte som har inngått en slik med BKF:
- Det ble avholdt drøftingsmøte 2. september.

Kirkevegens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar rapporten til orientering.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Siri Hoff Austgulen	414	19/04444-128	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	51/21	15.09.2021

Referat- og orienteringssaker

Vedlegg:

Protokoll BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.2021

Saksframlegg

1. Protokoll fra møte i Arbeidsutvalget 31.08.21 - møte nr 04/21
2. Muntlig informasjon fra leder
3. Muntlig informasjon fra kirkevergen

Kirkevergens forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd

Møteprotokoll nr 04/21

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 31.08.2021 kl. 13:15
 Møtested: Kirkens hus, Marken 34
 Arkivsak: 20/00035

Til stede: Asbjørn Valen, Sølvi Mostrum Krabbedal, Bjørg Sveinall Øgaard, Bjørn Norstrand,

Fra administrasjonen: Asbjørn Vilkenen (kirkeverge), Arne Tveit (kirkebyggsjef), Mette Rogstad Heimli (økonomisjef), Knut Arne Aasen (HR-sjef), Inghild Hareide Hansen (gravplasssjef), Mona Gangsøy Eide (administrasjonssjef), Lars Kristian Stendahl Gjervik (sjef kirkeliv, kultur og diakoni)

Meldt forfall: Gudmund Waaler

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
<u>43/21</u> Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Godkjenning av protokoll	
<u>44/21</u> Godkjenning av protokoll fra AU møte nr 03/21 - 01.06.21	2
Saker til behandling	
<u>45/21</u> BKF - Regnskapsrapporter pr 31.07.2021	3
<u>46/21</u> Møteplan for 2022	3
<u>47/21</u> Navnet minnelund på Fyllingsdalen gravplass - Ferdig bygget - Fullmakt til administrasjonen	4
<u>48/21</u> Fyllingsdalen gravplass - Nytt driftsbygg	4
<u>49/21</u> Høring - Endringer i gravplassloven og gravplassforskriften	5
<u>50/21</u> Statusrapporter 2021.09	5
Orienteringssaker	
<u>51/21</u> HMS-rapport september 2021	6
<u>52/21</u> Referat- og orienteringssaker	7

Bergen, 03.09.2021

 Bjørg Sveinall Øgaard
 leder

 Asbjørn Vilkenen
 kirkeverge

Godkjenning av innkalling og saksliste**43/21 Godkjenning av innkalling og saksliste**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	43/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Innkalling godkjennes
Saksliste godkjennes slik den foreligger

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Innkalling godkjennes
Saksliste godkjennes slik den foreligger

Godkjenning av protokoll**44/21 Godkjenning av protokoll fra AU møte nr 03/21 - 01.06.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	44/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Protokoll fra AU møte nr 03/21 - 01.06.21 godkjennes

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Protokoll fra AU møte nr 03/21 - 01.06.21 godkjennes

Saker til behandling**45/21 BKF - Regnskapsrapporter pr 31.07.2021**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	45/21

Kirkevergens forslag til vedtak

BKFs arbeidsutvalg tar regnskapsrapporter pr 31.07.2021 til orientering.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

BKFs arbeidsutvalg tar regnskapsrapporter pr 31.07.2021 til orientering.

46/21 Møteplan for 2022

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	46/21

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg har drøftet saken og tar den til orientering

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

BKF Arbeidsutvalg har drøftet saken og tar den til orientering

47/21 Navnet minnelund på Fyllingsdalen gravplass - Ferdig bygget - Fullmakt til administrasjonen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	47/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelig fellesråds administrasjon gis fullmakt til å gjøre vedtak om at navnet minnelund «strå – tue 2» er ferdig bygget og sende søknad til statsforvalteren i Vestfold og Telemark om at minnelunden godkjennes som ferdig bygget.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Bergen kirkelig fellesråds administrasjon gis fullmakt til å gjøre vedtak om at navnet minnelund «strå – tue 2» er ferdig bygget og sende søknad til statsforvalteren i Vestfold og Telemark om at minnelunden godkjennes som ferdig bygget.

48/21 Fyllingsdalen gravplass - Nytt driftsbygg

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	48/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Den fremlagte plan for nytt driftsbygg på Fyllingsdalen gravplass vedtas. Saken oversendes Bergen kirkelige fellesråd for godkjenning før saken oversendes Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKFs arbeidsutvalg tar saken til orientering, og ber om at saken legges frem for fellesrådet, med økonomisk ramme som del av vedtaksteksten.

49/21 Høring - Endringer i gravplassloven og gravplassforskriften

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	49/21

Kirkevergens forslag til vedtak

Det vedlagte høringsnotat av 17.08.2021 med Bergen kirkelige fellesråds svar på foreslåtte endringer i gravplassloven og gravplassforskriften sendes videre til behandling i fellesrådet.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Det vedlagte høringsnotat av 17.08.2021 med Bergen kirkelige fellesråds svar på foreslåtte endringer i gravplassloven og gravplassforskriften sendes videre til behandling i fellesrådet.

50/21 Statusrapporter 2021.09

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	50/21

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar statusrapportene til orientering

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

BKF Arbeidsutvalg tar statusrapportene til orientering

Orienteringssaker**51/21 HMS-rapport september 2021**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	51/21

Sykefravær 01.01.21 – 31.07.21

Egenmeldt fravær		Syk legemeldt				Totalt	
1-8 dg	%	1-40 dg.	%	>40 dg.	%	Dg.	%
104,00	0,46	226,73	1,0	819,34	3,64	1115,07	5,10

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar rapporten til orientering

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

BKF Arbeidsutvalg tar rapporten til orientering

52/21 Referat- og orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	31.08.2021	52/21

1. Protokoll fra BKF møte nr 03/21 - 16.06.21
2. Fellesrådets leder orienterer
 - a. Prosess for kontrollutvalget
 - b. Høring kirkelig organisering
3. Kirkevergen orienterer
 - a. Nedbemanningsprosess
 - b. Frivillighetsarbeidet
 - c. Strategiarbeidet i fellesrådet

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar sakene til orientering

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 31.08.21:

Angående prosess for kontrollutvalg: Sak om kontrollutvalget vil bli lagt fram for fellesrådet på møtet i oktober

Angående høring kirkelig organisering: Det settes av tid på fellesrådsmøte til å orientere om høringen og gjøre vedtak om prosessen knyttet til fellesrådets behandling av høringen. Høringssaken behandles i oktobermøtet, og det avsettes ekstra tid på møtet om nødvendig

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar sakene til orientering